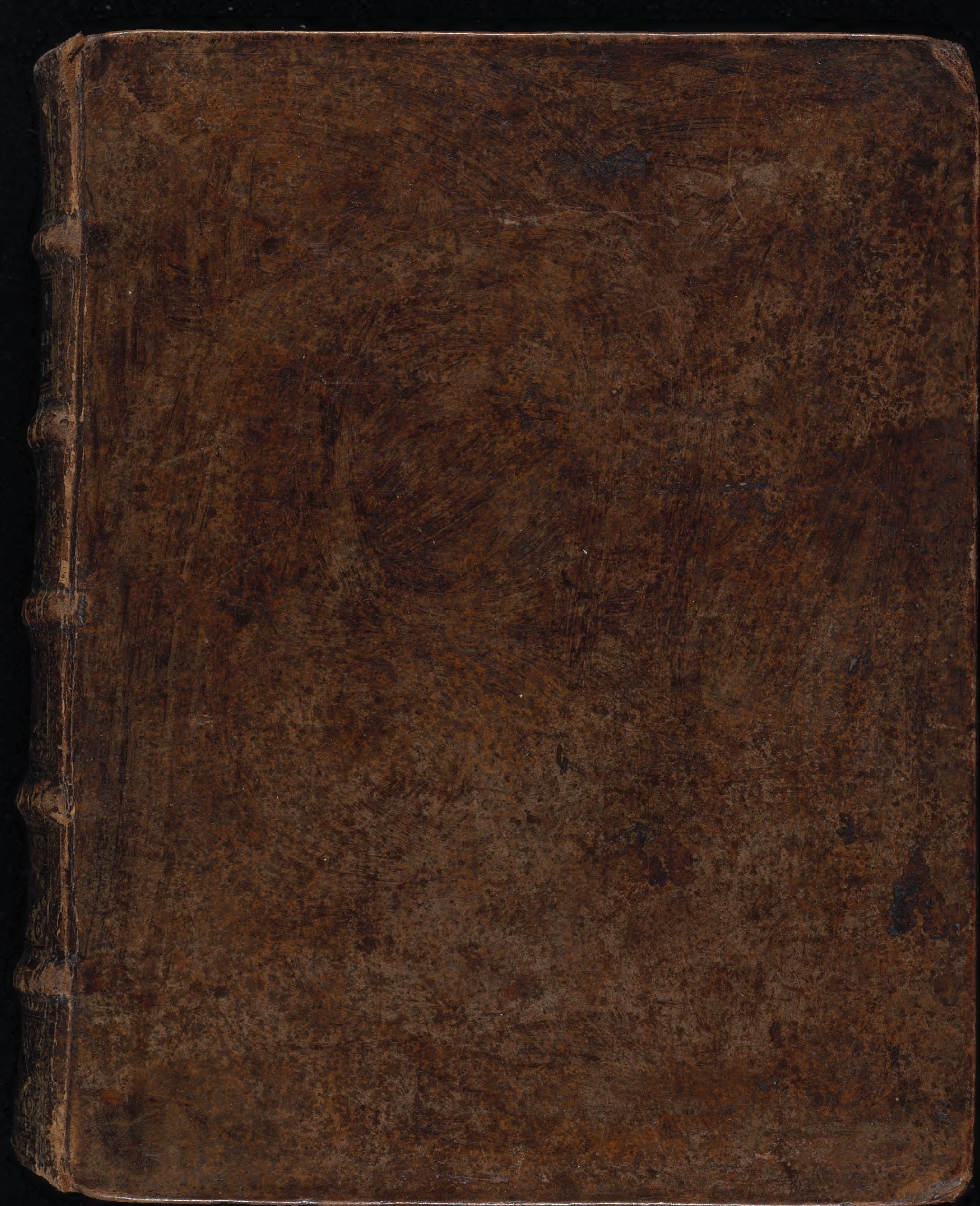
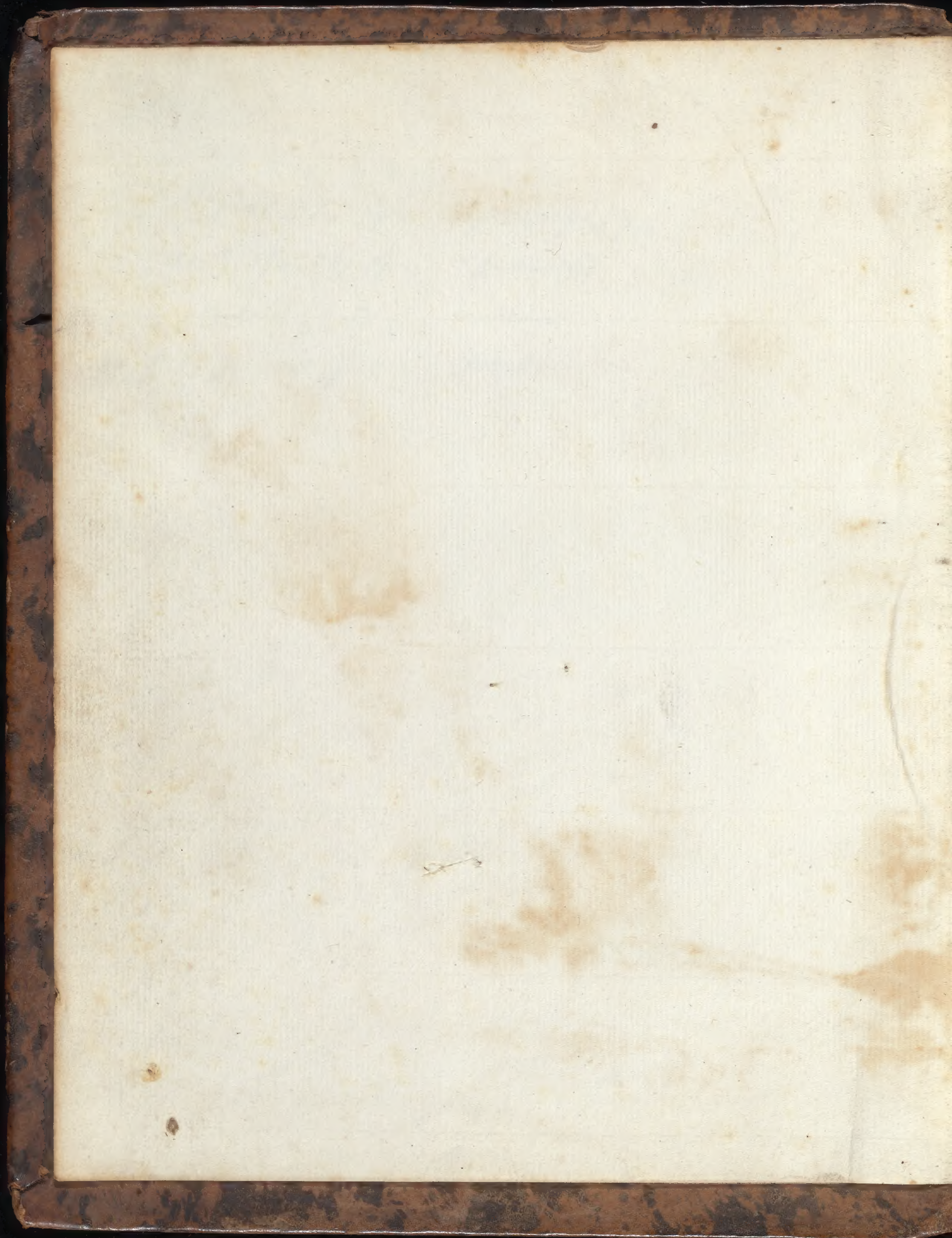

coll. compl., 4 works in 1 vol.
1) [X], 148, (2) pp. engravings (74)
2) [XII], 130, (2) pp. engravings
3) *4, A2, B-Hh4, Ii6 emblems
4) [XII], 104 pp. front.

DE HELDEN GODES DES OUWDEN VERBONDS,

Met kunstige beeldenissen vertoont, en Poeetelijck verklaert.

Midsgaders: een Hymnus of Lofzangh van de Christelijcke RIDDER, en de Heerlijckheyd van SALOMON.

Gerijmt door

J. V. VONDELEN.

t'AMSTELDAM,

By de Weduwe van GYSBERT DE GROOT, Boekverkoopster, op de Nieuwen-dyk, tusschen de twee Haarlemmer Sluyzen, in de Groote Bybel, 1699.

Aen de
Ouwdvaderen, Priesteren, Koningen, Propheten, en Helden.

KLINCKERT.

Udvad'ren, uyt wiens stronck de stammen zijn gesproten:
Aertzpriest'ren, die 't Altaer met vuyr en vleesch bestoeght:
Gekroonde Koningen, die d'heyl'ge Scepters droeght:
Propheten, die den volcke hebt Gods geheym onsloten,

En strijdbare Helden, die met schitterende degens
Den vyand 't voorhoofd bood, en randen Moab aen,
En Ammons Ridderschap, en t'huys keerde, overla'en
Met bloedige Tropheen, met zo veel roofs en zegens:

Duld dat mijn Zangeres komt met haer herp verbre'en
Hoe ghy geteelt, gesmoockt, geheerscht, geleert, gestre'en,
En overwonnen hebt: duld dat ick my vermaecke

En spiegel in uw deughd, en and'ren mede deyl
Al't geen de Geest beschreef tot nut van's menschen heyl:
Op-dat elck een met my in's Hemels liefde blaecke.

Door een is 't nu voldaen.

Den Wyzen

Geleerden en welervaren Heer

JOHAN FONTEYN,

der Artznyen Doctor, en Liefhebber van alle goede Kunften en Wetenfchappen.

L is het zo dat de menfche zich met recht bedroeven moet, en fchaemrood zijn aenzicht ter aerden flaen, wanneer hy aenmerckt, hoe vele zwackheden hy in dit leven onderworpen is, zo datmen met recht, voor zo veel het lichaem aengaet, alle onvernuftighe dieren magh geluckiger achten, en boven hem ftellen: nochtans aenziende hoe God almachtigh zo velerhande zaden, wortelen, kruyden en andere dingen laet opwaffen om zijn gebreecken wegh te nemen, en zijn wonden te zalven, zoo kan hy wederom moed fcheppen, en zich billyck in zyn ellende trooften, gemerckt hy noch raed voor zijne qualen vind. En evenwel of de Nature jaerlijcx zo veel nutte fpruyten uyt haren fchoot en boezem te voorfchijn brenght, zo waer deze trooft noch ydel, indien God de eeuwen niet doorgaens zegende met kloecke en verftandige Genezers, die de zieckten kennen en onderfcheyden, en de heylzame artznye den krancken bequamelyck toepaffen: De ouwde heydenen hebben dit, hoewel niet in zijn rechte mate, erkend, wanneer zy Kercken bouwden, en als Goden eerden den genen die in deze hemelfche kunft uytmuntigh en den quy-

 nenden

nenden troostlyck waren: gelyck zy onder andere Æsculapius als een God hebben aengeroepen, die zelf te Roome zijnen Tempel hadde, en van wie gezeght word dat hy de bleecke schimmen ter hellen uyt dede komen. Indien wy hedensdaeghs oock tot die blinde afgoderije geneyght waren, wy zouden lichtelijck mede in dat gebreck vervallen: want onze eeuwe is zoo ongeluckigh niet of wy zyn gezegent met uytnemende verstanden die in deze Goddelycke wetenschap uytsteecken. en zoo het ons als den Griecken geoorlooft waer de waerheyd met verzierde sproocxkens te bewimpelen, en onder de schorsse van gedichte fabulen te verbergen; wy zouden mogen voortbrengen, hoe in Holland ontrent den Amstel een Fonteyn gevonden word die door hare springhaderen zo heylzame druppelen uytwerpt dat ontallijcke krancken dieze smaekten haer verloren gezondheyd weder gevonden hebben. Wat dit gezeyd is kan een yder licht vaten die den raed gebruyckt en de hulpe genoten heeft van uwe E. die deze loslijcke Stad een Fonteyn van heylzaeme artznye verstreckt, en die billyck mooght gerekent worden onder het getal van die geene daer de geleerde Tomas Garzon af getuyght, che per invidia de' loro nomi da se stessi chiari, e famosi, più che non sono i raggi di Febo à mezo giorno. *Zoo dat wy overwegende de ontfangen diensten en weldaden ons licht aen uwe E. zouden vergrypen, ten ware dat wy God erkenden te wezen de eerste oorzaeck en borne van de welcke* alle goede gifte, ende alle volmaeckte gave is afdalende: *die oock de sterflycke menschen als wercktuygen tot zijns naems eere bezight: waerom wy dan naest de Alderhooghste met recht de*

zulcke

zulcke om der kunsten wille in haer behoorlycke mate eeren, en in weerden houden. Het welck my oock veroorzaeckt deze myn Helden Godes uwe E. op te dragen: waer toe mijn Zangeresse gantsch geneyght is, overmids uwe E. de dichtkunst met een lieflyck gemoed ombelst, oock zomtyds uyt lust oeffent: zoo dat uwe E. zeer gevoegelyck evenaert met de voortreffelijcke Erotimus daer de hooghdravende Heer Torquato Tasso in het elfde gezangh van zijn Gierusalemme liberata, *aldus zinght:*

* *Fonteyn.* † *Amstel.*

En d'oude * Erotimus alree van † Padus vliet
Zich tot 's gequetsten troost met vlijt gebruycken liet:
Die van het heylzaem nat, van planten, en van kruyden
't Gebruyck verstond, en wist elcx krachten te beduyden,
En had de gunste noch der Musen op zyn zy':
Doch met de minder eer vernoeght was van artzny.
De quynende hy den Dood alleenlyk zocht t'ontschaeken,
En veler namen hy onsterffelyck kost maecken.

Ontfanght dan jonstige en konstige Fonteyn *zulcx als ons de Hemelsche Fonteynader gejont heeft, en blyft zoo genegen om de krancke lichamen op te helpen, als zy wel ernstigh aenhouden om uwe hulpmiddelen te genieten, en leeft langer als wy wenschen dorven. t'Amstelredam den 11. van Sprokelle 1620.*

Uwe E. en A. dienstschuldige

J. V. Vondelen.

Aen den opmerckenden en verstandigen

L E S E R.

DIE een quaed voorschrift nabootzende wat goeds waent te maken, is verre verdoolt. Een goed leerlingh moet dan noodwendigh op een goed voorbeeld steroogen. Zo gaet het in menschelijcke kunsten en wetenschappen: zoo oock in heylige, en Goddelycke oeffeningen. Hier zyn voor al goede voorgangers van noode om geen slimme gangen te gaen. De alderbeste, en veylighste zijn schriftuurlycke, en zulcke die de heylige Geest heeft doorluchtigh gemaeckt: 't welck zijn de Heyligen des ouwden en nieuwen verbonds. Die van 't ouwde verbond brengen wy hier, als op het tooneel, voor eerst te voorschyn. Geen ware Godgeleerde zal ons hierom met donckere wynbrouwen stuyrs aenzien: want wy doen effen het zelfde dat deGodgeleerde schryver tot den Hebreen al over lange dede, als hy [aenmerckende dat al wat voorhenen geschreven ons tot leeringe naegelaten was] de Vaderen des ouwden verbonds optelde, en haer heerlijcke daden elck in 't byzonder den geloovigen Christenen op het rycxste voor oogen schilderde, en als een goed huysheere niet alleen nieuw, maer oock ouwd uyt zijn trezoor voortbracht. Hier over was hy zoo weynigh te berispen als Christus zijn Meester, die hem op dusdanige wyze was voorgegaen. Wilmen ons voorwerpen, datmen de voorbeelden des ouwden en nieuwen verbonds met onderscheyd moet aenmercken: dat wy de Heyligen, die voor, en onder de wet leefden, moeten naevolgen alleen in 't geene daer in zy ons als naevolghlycke voorbeelden zijn naegelaeten: zulckx staen wy toe, en dit heeft oock de gedachte schryver omzichtigh aengemerckt, als eener die wel verstond, dat de wet door Moses gegeven, maer genade en waerheyd door Jesus Christus geworden was: dat de wet de schaduwe van toekomende goederen, en niet het beeld der dingen zelve behelsde. Hier most gewisselijck op gepast zijn. Die dat niet dede zoude lichtelijck

telijck een mengelmoes vande wet, en het Euangelie maecken, en een verboden Mofaïfche, met een geoorloofde Chriftelijcke Godsdienft te zamen fmelten. Nu in Chriftus dood het voorhanghfel des Tempels gefcheurt is, weten wy dat de donckere fchaduwen des wets voor het licht van d'Euangelifche waerheyd wycken moeten: dat de vergaderinge der geloovigen niet alleen te Ierufalem, maer aen alle oorden der weereld heylige handen tot God magh opheffen. Chriftus des wets eynde jont alle dingen een ander aengezicht. In hem is het ouwde vergaen, en het is al nieuw geworden. Zie ick den eerften aerdfchen Adam gevallen, ick gedenck aen den anderen hemelfchen, die door zijn volkomen en onbevleckte gerechtigheyd den gevallen menfche, volgens zijn gedane belofte, wederom heeft opgerecht. Zie ick Abraham al beftorven het mes trecken om zijnen eenigen Ifaac te offeren: my fchiet in den zin hoe God de Vader de weereld alzo lief gehad heeft dat hy zynen eenigen Zone gaf tot den fmadelijcken dood des kruyffes, en ick verwonder my beyde over Gods vaderlijcke liefde tot het menfchelijck geflacht, en Iefus kinderlycke gehoorzaemheyd neffens zynen Hemelfchen Vader. Verneem ick hoe Iofeph in Egypten op den throon der eeren zit, om gedurende de gezegende oeghften te voorzien tegen d'aenftaende onvruchtbare tyden: zo word ick gedachtigh hoe Chriftus ter rechterhand zyns Vaders zittende is verheerlyckt, en tot een hoofd der gemeenten gezalft, om te waecken over zyn ftrydende Kercke. Leyd de ouwde Wetgever, Mofes Ifraël uyt Pharoos flavernye: Chriftus, de nieuwe Wetgever, voert zijn volck uyt der zonden dienftbaerheyd, en het geweld des duyvels. Gaet Äaron in het alderheylighfte wieroocken: Chriftus onze waerachtige Hoogepriefter, niet door bocken of kalveren maer door zyn eygen bloed, offert hem zelven zijnen Vader tot eenen zoeten reuck, en verfchynt voor ons in den Hemel voor het aenfchyn van Gods onverdraeghlycke Majefteyt. Zoo de Ifraëliten haer van Jofua, Gedeon, Samfon, en andere, als van hare Verloffers roemen: wy beroemen ons vanden Heyland aller menfchen, het welck Jefus Chriftus is. Keert David al bebloed, en zegenrijck met roof overladen vanden flagh der kinderen Ammon:

Christus onze geestelijcke Koningh met het kruysse overwonnen hebbende, vaert met veel heerlijcker tropheen de poorten in van het nieuwe Jerusalem, en word gewillekomt van veel duyzendmael duyzend Engelen, en Hemelsche Heyrscharen. Verwonderen haer de Israëliten over Salomons wijsheyd, en heerlijckheyd: Christus de wijsheyd Gods heeft schoonder luyster, en zijn Glori, en Majesteyt verdonckert de eere van Davids naezaet. Hebben de Joden veel Propheten tot onderwyzers, en leermeesters, wy luysteren nae eenen grooten Propheet, en Leeraer die ons van den Vader uyt de wolcken bevolen word te hooren, en op wiens breyn de driemael heylige Geest, als een zuyver Duyfken heeft gerust, doen zich den Hemel opende. Wederom vermaent my Abel tot oprechtigheyd: Melchisedech tot rechtveerdigheyd: Loth tot gastvryheyd: Abraham, en Isaac tot gehoorzaemheyd: Iacob tot ootmoed: Joseph tot kuyscheyd: Moses tot zachtmoedigheyd en getrouwigheyd: Josua, en Caleb tot standvastigheyd: David tot vuyrigheyd en danckbaerheyd: Salomon tot Godzaligheyd: Micha tot vromigheyd: Hiob tot geduld: Tobias tot Godvruchtigheyd &c, hebben deze Goddelijcke Helden en Hemelsche fackelen eenige deughden met malkanderen gemeen, gelijck zy doen: zy zijn oock door d'een of d'ander deugd vanden anderen onderscheyden. Elck in 't byzonder munt in yet wat byzonders uyt: gelijck kostelijcke steenen, peerlen, en diamanten, die alhoewelze te zamen dierbaer, en van uytnemende weerde zijn, nochtans ergens in, door zekere schoonheyd, verwe, glans, of maecxsel onderscheyden worden, en gelijck de sterren in 't voorhoofd des blinckenden hemels, die, schoon zy te gader licht en helder zijn, nochtans in glans en klaerheyd oock in grootheyd verschillen. Hier hebdy de Vaderen uyt wiens lendenen zo doorluchtige stammen gesproten zijn, en die op de Goddelijcke beloften gesteunt hebben. Hier ziedy de Priesteren die God nae zijn eeuwige wijsheyd, als met zijn hand, gekleed en geçiert heeft. Hier aenschouwdy de Helden wien God zelf het mes heeft op de zyde gegord, en die met haer vromigheyd ons tot den geestelijcken strijd opwecken. Hier proncken de Koningen die met balsem overstort

het

het hayr met gulde Kroonen deckten, en met de rechterhand de bepeerelde Rijcxstaven zwaeyden: en hier hoordy de Propheten, door wiens mond de Geest des Heeren heeft getrompettet de komste vande beloofde Messias. Dit zijn de Koningen, Priesteren, Heyligen, en Propheten die met gereckten halze hebben uytgezien, en verlanght nae den grooten Zalighmaecker des menschelijcken geslachts. Dit zijn de lichtende trotzen die van het waerachtige licht getuyghden, het welck verlichten zoude al die inde duysternisse, en schaduwe des doods zaten. Zy al te zamen verstrecken ons een groote wolcke van getuygen. Het geloove draeght moed op deze overwinners die zoo geluckig onder haer baniere gekampt hebben. De een is om zijn Godbehaegelijcke offerhande zijns broeders roof geworden, en heeft zijn bloed onnoozel en onschuldig uytstortende, den Hemel de wraecke bevolen. De ander heeft in een Godlooze Stad, onder een Godvergeten volck zoo met zynen wandel gelicht, dat hy alleen met zyn twee dochters weerdigh is geacht Gods vlammende toorne te ontgaen, en vande Engelen uyt den brand geruckt te worden. De een heeft God vertrouwende een gewillige ballingschap aengenomen, en zijn eenigh weerdste pand niet ontzien den Heere op te offeren. de ander in zijn bloeijende jeughd wilde zich niet ontzuyveren met zijns heeren beddegenoot, als was het datze hem met haer uytnemende schoonheyd, en smeeckende woorden toe vleyde en aenlockte. De een heeft een weeldigh paleys, en prachtigh hof, en het goud vande Egyptische Kroonen, en Troonen versmaed, en zijn dagen pynelijck inde woestyne met veel ongemacx onder een halstarrigh volck gesleten. De ander heeft, alsser veel duyzenden wantrouwden, op Gods toegezeyde beloften onwanckelbaer gesteunt, en eer door het vertrouwen als door het zweerd machtige en geweldige Koninghrijcken verovert, en Israel den buyt vande verbannen Heydenen uytgedeylt. en zoo voortgaende van persoon tot persoon zouden wy ten lesten blyven staen als voor het voorhooft geslagen, aenmerckende wat het geloove al in deze Helden gewrocht heeft. Maer het zal ons genoegh zijn dat wy eenige hebben aengeroert op dat de Lezer mercke wat nuttigheyd het toe-

 brenght

brenght wanneermen met aendacht overweeght het leven der Heyligen: het welck als eenen ſtock is zeer gedienſtigh den genen die als pelgrims nae het nieuwe Ieruſalem wandelen: en heylzame artznye voor alle flaeuwigheyd des gemoeds: eenen ſpiegel om der zielen vlecken te kennen: eenen onfeylbaren wegwyzer in alle omwegen van des weerelds doolhof: eenen vermaeckelijcken luſthof voor den inwendigen menſch: een verquickende ſpringende borne voor heylgeerige herten: een ſchole voor onervarene:een licht voor alle blinden. Lijd ymand onſchuldigh: hy trooſte zich met Abel. Waerſchouwt ymand te vergeefs: hy gedencke aen Noah. Woont ymand onder de Godlooze: hy lichte met zijn leven als Lot. Is ymand vremdelingh: hy verzel zich by Abraham. Word ymand vande geblanckette Welluſt aengelockt:hy houde zich aen Ioſephs ſchouwderen. Verlaet ymand noode dees aerdſche glori, en verganghlijcke ſchatten: hy lette op Moſes voorbeeld. Drucken u ellenden en rampſpoen: zijt geduldigh als Hiob. Vervolgen u dienaers van afgoden, en Tyrannen: blijft getrouw als Daniel &c. ziet eens hoe groote rijckdommen, en dierbare kleynodien hier ſchuylen. Op dat wy ons dan te beter zouden mogen ſpiegelen in het leven van de uytſtekenſte ſchriftuurlijcke Heyligen des ouwden Verbonds, zoo hebben wy haer aller wandel kort in rymen begrepen, en ons zelven zoo vermaeckelijck als ſtichtelijck geoeffent: en om zulcx te bequamer voor te ſtellen,deden wy haer,als ofze zelve leefden,ſpreken *per proſopopœiam*,of perſonerings wyze. Datze haer zomtijds in een derde perſoon laten hooren,geſchied om eenige aengename veranderingh by te brengen. Laet ons dit niet euvel afgenomen worden. Gebruycken wy oock zomtijds eenige geoorloofde dertelheyd of poeetſche vryheyd: rekent ons zulcx niet tot zonde. het welck geſchiedende, Lezer,en zoo wy vernemen dat u onze geringe arbeyd gevalt, zullen veroorzaeckt zijn d'een of d'ander tijd de Helden des Nieuwen Verbonds aen den dagh te brengen. Vaert wel.

K L I N C K E R T.

CH of 't geoorloft waer te danſſen met de Reÿen
Der heyl'ge Zielen die der Hemellieden ſpoor
Naevolgen, en God lof toejuichen in het Koor
Des hoogen Hemels wÿd van droefheyd afgeſcheÿen:

Hoe zou de Geeſt van 't lijf ontſlagen gaen verbreijen
Des Allerhooghſten roem, en met een held're ſtem
Hem zingen in de Kerck van 't nieu Jeruſalem,
En volgen met zijn keel der Engelen ſchalmeijen:

Maer overmids ick hier noch vremdelingh bene'en
Moet zuchten, eer ick magh het Heylighdom betre'en
Dat onze Hooghprieſter heeft geopent voor ons allen:

Zoo offer ick u, Heer, der gener wandel, die
Ick in 't gewijd pampier uws Geeſts uytmunten zie:
Laet u den leegen toon uws Dichters doch gevallen.

Door een is 't nu voldaen.

1 Cor. 15.
Want gelyck zy alle door Adam ſterven: alzoo zullen wy alle door Chriſtum levendigh worden.

ZIet hier een klomp gezielt naer 's Hemels beeldenissen:
Die om gehouwt te zyn most flucx een ribbe missen:
Die, geeuwende uyt den droom ontsprongen, d'eerste dagh
Zyns levens voor hem staen zyn hertzlieve Eva sagh.
Hy riep (doen schaamrood zy ontzagh te komen nader)
Myn Bruytje, tree vry toe, wy twe zyn doch tegader
Een zelve vleesch, en been. Manninne zydy daer?
Is 't u te wil? zeght jae; zoo is ons houw'lyck klaer:
Ja ja riep d'eerste Maeghd, laet ons de bruyloft vieren,
En d'Eng'len noo'n ter feest, de vog'len, en de dieren.
De Bruygom nam zyn Bruyt, den Schepper zongmen prys,
Men hielter open hof in 't weeldigh Paradys.
Maer och! 't en leed niet lang, 't ouwd Slange vel bezeten
Bekoorde 't jonge Wyf met zotte lust, om t'eten
Van 't korts verboden fruyt, om toetzen goed en quaed,
En Adam, onbedacht, volght heyloos 's vrouwen raed.
Daer lagh een huys! helaes! uyt was 't met al haer weelde,
Zo flucx begeerlyckheyd vernoeght de zonde teelde.
Men weefder vygebla'en, men schooler onder 't lof
Doen God zyn donderstem liet hooren in den hof.
't Onsterf'lyck boomgroen meer hun hayr niet mocht beschimmen:
De gaerde wierd bewaeckt van een der Cherubimmen:
Der Vad'ren Besteva'er in zweet en ongemack
Most d'acker ploegen, die met doornen van sich stack:
En 's werrelds Moeder, laes! met duyzend smerten tevens
Haer kind'ren brengen voort in 't bange licht des levens.
Het ongeluckigh paer in d'oegst van zoo veel ween
Vlood met 't gemoed van d'aerde, en bouwde d'hope alleen
Op 't heyligh vrouwen zaed, dat haer, en haer zaeds smetten
Afwasschen zoude, en eens 't Serpent den kop verpletten.

Heb. 11.

Door het geloove offerde Abel Gode een beter offerhande als Cain, door de welcke hy betuygt is rechtveerdigh te zijn, dewyle God over zyne gaven getuygenisse gegheven heeft: en door dit zelve spreeckt hy noch, hoewel hy ghestorven is.

ONnozel was myn hert, dies greetigh ick beschudde
Voor 't bytwolfs achterkies myn macke onnos'le kudde,
Terwyle Kaïnbroer omwroete met den ploegh
Zyn acker, die hem noyt betaelde pachts genoegh.
En wetende, dat ick verplicht was lof te geven
Hem, die myn vliezen 't gras dede aen de ribben kleven:
Ick Kaïn voorhiel of, als ick myn lamm'ren dracht,
Hy d'eerst'lingen zyns oegsts oock t'off'ren was bedacht.
Ick had gehoor. wy twee eenmoedigh ons verspraecken,
En de'en ons giften op een tweeling heuvel blaecken.
Myn vuyr golfde hemelwaert, zo dede ook 's offers smoock,
Maer hem bedeckte een wolck van ne'ergeslagen roock,
Waerom, van gramschaps brand in 't aengezicht ontsteken,
Hy met een stuurs gelaet schiet van my zonder spreken.
Ick zuchte, ick was begaen, en van veel wenens nat,
Om dat ick 's Broeders haet op my geladen had.
Ick bracht hem een geschenck van lamm'ren zonder smetten,
Op hope om zynen wrock, en pieck wat te verzetten.
Dan ach! 't was al vergeefs. een wyle tyds gele'en
Hy my gemoete op 't veld, geliet hem wel te vre'en,
Hy brachtme, ick volghde hem op een onbetre'en passagie,
Benoorden sloegen wy in 't droefst' van een bosschagie
Die van de vog'len noyt gegroet was noch bekent,
En daer tot noch toe oyt quam mensch noch vee ontrent:
Hy op zyn luym, als hy zyn tanden had doen knerssen,
Een groote keysteen greep, en blixemde myn herssen
Met zeen'wen uytgereckt: ick sneuvelde, en ick viel,
En zoo ick my noch repte, hy met zyn slincker hiel
Den krop my worghde toe. daer lagh ick zonder spraecke,
Het bloed ten monde uyt vlood, dat d'Hemel liet de wraecke
Van d'eerste Broedermoord bevolen. mynen geest,
Ontschaeckelt van het lyf, was d'eerste die ter feest
In 't koor der zielen quam, en daer in grooter weerden
Den broedermoorder hier liet ballingh op der eerden.

Genef. 5.

Seth was honderd en vyf jaer oud, en genereerde Enos, en leefde honderd en feven jaer, en genereerde zonen en dochteren. dat zyn gantfche ouderdom werd negen honderd en twaelf jaer, en fterf.

MYn Moeder vond haer ziel doorregen met een ſabel
Van droefheyd, als zy roock hoe deerlyck haren Abel
Had Kaïns haet bezuyrt. O, riepze, dat valt zwaer!
Te hebben opgezooght een Broedermoordenaer:
Ach! Abel! Abel! ach! wat is u wedervaren?
Wat droom ick al van moord met opgeſteecken hayren!
Had God dan met een eed verzworen, en ontzeyd
Te nemen in zyn ſcherm uw zoete onnoozelheyd?
Gaet hy, in 's vromen nood, zoo licht zyn aenſchyn wenden,
Dat hy, zoo ſnoode ſchelm, zoo heyl'ge ziel laet ſchenden?
Heeft Abel dan om zunſt hem dagelycx geroockt,
En al de rotzen hier ontrent haer kruyn verſchroockt,
Of was hy achteloos te knielen, en te buygen?
Neen, d'heylige aſſche, alſins verwaeyt, kan noch getuygen
Van zyn Godsdienſtigheyd; en of hy is vermoord,
D'een klippe zegget ſteeds aen zynen nabuyr voort.
Dus klaeghde d'arme vrouw, tot dat verſtreken waren,
En zy bereycken mocht een eeuwe en dertigh jaren:
Doen knickte haer d'Hemel toe, die in zoo bangen nood
Haer zwangerde dat zy my teelde uyt haren ſchoot:
Nu hebbe ick, ſprackze, noch na wenſche een vrucht verworven,
Die wecken zal het geen met Abel was geſtorven,
Een zoon, die vroom, en goed, het goed van 't quade ſchift,
En Kaïns booſheyd zy een rechte tegengift:
Een zoon, wiens vroomheyd zal bekeeren d'alderbooſten,
En 's moeders hert, gemat van droefheyd, eynd'lyck trooſten.

Ecclef. 44.

Enoch behaeghde den Heere wel, en is wech ghenomen, op dat hy der Wereld eene vermaninge ter boete ware.

MYn Meester Seth 't gezet des Hemels op my ente,
En Gods geheymwet in myns herten tafel prente,
En goot my in 't gemoed een Goddelijcken reuck,
En perste my zoo dat myn ziel van jonghs een kreuck
Behield van vreeze Gods, die zoo heeft toegenomen,
Dat myne wandel streckte een spoore d'and're vromen:
Die, weynig in getal, schier wierden afgemat
Van Kaïns boosheyd, die het heyligh zaed vertrad.
Ick speurende hoe hy gaf Godvruchtigheyd ten roove,
Met Seth oprechten hielp den standaert van 't geloove:
Met ongel, en laeuw bloed des altaers plat beslaen:
En met gebeen om hoogh nae 't sterren welf opgaen.
Van waer de drymael groote, en heyl'ge God der Goden
My ziende groeijen in veel deughden ongeboden:
En hoe myn lyf myn ziel streckte een gewyde kerck,
Dat veel te zuyver achte om decken met een zerck:
Dat veel te weerdigh schatte om van de dood verbolgen
Te zyn verbeten, en van 's kerckhofs keel verzwolgen.
Waerom? ter aerde hy een vuyrge wolcke boogh,
Waer in hy my als in een koets ten Hemel toogh:
Van waer het sterflyk volck gejond word noch van verren
t'Aenzien myn oogen, niet meer oogen, maer twee sterren,
Twee sterren daer ick mede aenschouwe 't schoon aenschyn,
't Schoon aenschyn Gods met opgeschovene gordyn,
Gordyn, die hindert dat de sterffelycke menschen
Niet zien het geen ick zie met eyndelooze wenschen.
O licht! o dagh! o schoon! o doel! o weelde! o vreughd!
Wanneer zal u de rest der heyl'gen zien verheugd.
O mann', zon, spel, bloem, troost! wanneer in 's Hemels stoelen
Zal u elck smaecken, zien, aenhooren, ruycken, voelen.

Heb. 11.

Door het geloove Noe van God vermaend, van het gene dat men noch niet en zagh, vreeſde, en maeckte de Arcke tot zijns huyſgeſins behoudinge: door de welcke hy de wereld oordeelde, en is der gerechtigheyd, die nae den geloove is, erfgenaem ghe-worden.

HOe 't menschelyk geslacht meer wies, meer wies de boosheyd:
De weereld wierd een poel vol stancx en Goddeloosheyd.
De Jonff'ren snoerden op met goud hun gouden hayr:
En timmerden haer pruyck met transsen wonderbaer:
Haer halzen, blanck als sneeuw, zy preuts en opgebazen
Omkransten, mars op mars, met krauwels portefrazen:
Haer roo fluweele keurs sleepte als een achterswans,
Haer lendenen omgorde een ronde toren-trans:
Zo ginghen zy op 't goud van haer ermboeyen snurcken,
En zooltjens gheborduert al kraeckende van 't kurcken:
En pronckten dagh op dagh als poppen toeghemaeckt,
Zo lang der heyl'gen jeughd wierd met haer min geblaeckt,
Gevangen, en verlockt. help God! ick zagh te voren,
Wat wierd uyt 's weereld echt een Godloos zaed gheboren!
Veel snooder noch als 't eerste. ick predickte, maer laes!
Zy floeghent in de wind. zy riepen: arme dwaes!
Gaet razen na uw Arck, zo zuldy niet bedruypen
Van 's pekels overloop als wy te hoop verzuypen.
Men dronck men kloncker steeds, men hieldet al voor boerd,
Ter tijd in mijn gesticht, van alles wat zich roed
Ick huysde, paer by paer, en die van mijnen zade,
En aen mijn zaed verknoopt, ick mee te vluchten rade.
De Hemel stelde flucx zijn sluyzen op altoos,
Tot ick der berghen kruyn uyt mijn ghezicht verloos.
Den naem des Heeren wy gheherberght hier aenriepen,
Tot 's Hemels toorn ghekoelt de stroomen weer verliepen:
En 't groote Galioen, ontslaghen van haer nat,
Zijn bodem stiet, en strande op 't hooft van Ararat:
Daer leg'rende tot dat, van boven aengesproken,
Wy op 't bemoscht altaer de'en onzen offersmoken,
Die d'Hemel zo geviel, dat hy met heyl'ghe e'en
Zwoer met geen Zendvloed meer het aerdrijck te vertre'en,
En tot verzeeghlingh ons te hoen van zulck verderven,
Hy in de wolcken spande een boogh van duyzend verven.

Heb. 7.

Deze Melchiſedech was Koningh van Salem en des alderhooghſten Gods Prieſter, de welcke Abraham te ghemoet gingh, als hy weerkeerde van den ſlagh der Koninghen, en zeghende hem.

WIe dat myn Vader was, en moeder, ick verholen
In donck're nachten laet gheheymenis bevolen:
Doch roemen derf ick wel dat Salem voor ghewis
My dancken magh, dat zy een ſtad geworden is:
Doen ick de kruynen eerſt wiſt van deze heylighe rotzen
Fray op te toyen, en met ſteenwerck op te botzen:
Doen ick deze heuv'len huwde, en gorde met een muyr,
Op dat voor 't uytheemſch ſtael, en 't eyſlyck oorloogsvuyr
Myn Burgt mocht zeker zyn, en 't arme volck in vreden
Zyn dorpels onder my gheruſt en veyl betreden.
Maer oft u vreemd ſcheen, dat ick kroon, en myter voer
Op mynen ſchedel, dien noyt vlym noch ſcheermes ſchoer,
Ick antwoord: dat God zelf van zyn ghewelfde wooningh
My tot zijn Prieſter zalfde, en kroonde tot een Koningh.
Myn heyligheyd oon vleck d'aenſtaenden Prieſt'ren laet
Vry dienen tot een lamp in haer ghewyde ſtaet.
De Goden, die het hayr met goud en peerlen eeren,
Laet vry rechtveerdigheyd van mijnen ſcepter leeren.
Noyt hebbe ick op 't altaer ghevuyrt met valſchen ſchyn:
Noyt kreuckte ick ymands recht, maer gaf een yder 't zyn.
En uyt dit vroom gemoed ick brande nae d'oprechten:
Waerom zo haeſt ick hoorde, hoe Abram met zyn knechten
In boerſche onordeningh, den Dwingelanden van
't Groot Syrien trof aen, en overviel by Dan:
Met brood en wyn verzorght ick hem en Loth gingh teghen,
Uytbreyende over haer mijn Prieſterlijcken zeghen.
Wie met zijn ooghe in mijn aendachtigh aenſchyn ſpeeld,
Ziet hoe Melchiſedech zo levendigh afbeeld
Een hoogher Prieſter, wiens beginſel Goddelijcker,
Bereycken niemand magh met een veerziende kycker:
Een Koningh, die ontfingh een ſchoonder Diadem,
En zijnen throon beſchaeuwt in 't nieuw Jeruſalem.

Sap. 10.

De wysheydt verloste den rechtveerdighen doen de godlooze omquamen, doen hy vlood voor het vuyr, dat op de vyf Steden viel.

O Lot! wat ſtrengher lot was 't u zo wijd te zwerven,
En van uw Vaderland den Hemel te gaen derven?
Doch God verzagh uw ſchae, doen als een rijcke zee
Gingh golven over 't groen het witgewolde vee,
Zo dat haeſt Neve en Oom door 't krimpen van de weyden,
En d'aenwas van haer kud, de nood beval te ſcheyden.
Ick ſloegh ſampt mijn ghezin te Sodoma my neer,
Maer 't oorloogh velde drae op onze muyr zijn ſpeer:
Zo dat gheplondert ick wierd, wegh ghevoert door boſſen
En haghen, daer op 't ſlagh mijn Oom my quam verloſſen.
Met vreughde vond' ick weer de dorpel van mijn huys,
Daer aengevochten van een Goddeloos geſpuys,
Ick met mijn wandel lichte: en daer twee Jonghelingen
Wy in de ſchaduw' van ons gaſtvry dack ontfinghen,
Twee gaſten, die, ghedaelt van 't Hemelſche ghebouw,
Verblinden 't geyl gheboefte als 't haer miſbruycken wou w.
Ick neyghde knien en hoofd voor d'afghedaelde Goden.
Zy zeyden: maeckt u op, flucx op, 't is tijd ghevloden
't Van God verbannen volck, en uyt d'aenſtaende brand,
Zy leyden my, mijn helft, en dochters metter hand.
Mijn Egae met ghemoed, noch met haer lichaem vlugge
Omziende, een zout-pilaer bleef achter onze rugge,
Den Neven tot een baeck: en zo fluckx Ste'en Land
De Hemel met zijn toorts van ſulpher ſtack aen brand.
Ick met mijn deernen in de ſchaduw der ſpeloncken
Bleef veylig op 't geberght, beſchermt van vlamme en voncken.
De Maeghden (treurigh dat de volcken omghebracht,
Wierd met zijn val gedreyght het menſchelijck geſlacht)
Raedſlaeghden, en met dranck haer ouden Vader toefden,
Totze uyt de winckelhaeck verſtand en zinnen ſchroefden.
Ick wierd terſtond ghewaer een heymelijcke vlam,
Die zo langh blaeckte, dat ick beyde haer Maeghdom nam.
't Is wonder, wat de ziel des wynſtocks al kan brouwen,
Volgt dit quaed voorbeeld niet, maer wilt dees baken ſchouwen.

Heb. 11.

Door het gheloove heeft Abraham, als hy verzocht werd, Isaac gheoffert, en hy, die de belofte ontfanghen hadde, heeft zijnen eenigh gheboren zone gheoffert.

ZO yemand meten wil mijn heylighe voetſtappen,
Dat hy zijn ooghen weyde in al myn ballinghſchappen:
Dat hy aenmerck hoe ick om vree mijn Broeder wyck:
Hoe trouw ick hem ontboey, myn huys gehoorzaem yck.
Dat hem ter herten gae hoe gaſtvry ick my draghe,
En d'Eng'len legher in de ſchaduw van myn haghe:
Met wat medoogen ick ophoude Sodoms roe:
Met welck een vaſt geloove ick legh my zelven toe
Te zwang'ren Sara, met een eenige eerſtgheboren:
Met wat ghelatenheyd ick in mijn Egaes toren
Myn Hagar geef't gheley ſampt haeren Iſmaël.
Doch al deeſ' zwarighe'en zijn niet dan kinderſpel
Ten aenzien van die ſtorm, doen hard van alle zyden
Het ſcheepken mijns gheloofs ſchip-brekingh ſcheen te lyden,
Als met dees donderſtem God zijnen Abram vind,
En ſpreeckt: gaet offert my uw eenigh troetel-kind.
Dat was een wonde in 't hert na zo veel herde ſlaghen:
Ick geef te dencken, hoe 't een vader al koſt draghen.
Help God! wat ginger doen een thy van tegenſpoed,
Hoe worſtelde 't geloove en 't Vaderlijck ghemoed,
Als ick op d'heyl'ge klip, van droef heyd ſchier verſlonden,
Beyde ermen kruyſwijs van myn Iſack had gebonden,
En trock, in God getrooſt, den ſabel uyt bera'en
Om van die zoetebol 't hoofd van den buyck te ſlaen.
Ghewiſ'lyck hadder niet een Enghel toegeſchoten,
En mynen erm verlet, de ſteenrootze ick begoten
Zoude hebben met dat bloed, waer in Gods goedigheyd
My zijnen zeghen had beloofd en toegezeyd.
Maer vraeghdy wat myn hoop noch voede in zulcke nooden?
Het leven, dacht ick, kan verwecken licht den dooden,
En die een klomp bezielde, hem die voor 't altaer viel
Inblazen wederom een levendighe ziel.
Ghy vromen, dat's u voor! ſtandvaſtigh allegader
Dit voetſpoor houd, en volght my allerheyl'gen Vader.

Heb. 11.

Door het gheloove van dinghen die komen zouden, zegende Isaac zijne zonen Jacob en Esau.

ZO dra ick quam in 't licht de Vroevrouw zal 't ghetuygen,
En 't vrouwenbuyrſchap, hoe men zagh mijn moeder juygen:
O, riepze! geeft dat ſchaep te kuſſen aen zijn vaer,
Dat langh verwachte loth, mijn blyſchap, is 't eens daer?
O reyckt dat popken hier. maer hadze in haerder zielen
Geheymplaetze eens gedroomt, dat ick voor 't mes zou knielen,
Dat in mijns vaders ſchee' wierd van de roeſt gheknaeghd,
Die inval had terſtond haer vrolyckheyd verjaeghd.
Hoewel de Hemel liet de zaeck zo wyd niet komen,
Dat my van 't lichaem wierd het jeughdigh hooft ghenomen:
Rebecca was myn loth, die God zo heerlijck ſchiep,
En naemaels zo gheruſt in Iſacx ermen ſliep,
Tot dat gheluckigh wy uyt haeren ſchoot ontfinghen
Een zegheninge van twee tweelingh-jongelinghen.
Ons blydſchap waer volmaeckt gheweeſt in eender dracht,
Had Ezau Jacob in goedaerdigheyd geſlacht.
O ruygen Eſau! die om 't moes uw recht verquiſte,
En dan uyt rouwkoop weer met uwen broeder twiſte.
't Was wel beſteed aen u, dat Jacob henen gingh
En eyghende, door liſt, van 's vaders zegheningh
't Mergh en de vette room. wat nepen ons al zorghen,
Dat in uw gramſchap ghy uw broeder mocht verworghen,
Zo ghy gezworen had. Was 't niet een herd geſchil
Dat Jacob ballingh wierd alleen om uwent wil?
Wat wrochdy hertenleet in 't herte van uwe ouwd'ren;
Wat pack van droefheyd ghy niet lade op hare ſchouwd'ren!
Doen ghy verſlinghert aen de dochters hinght van Heth,
Die 't hooft uw bliezen vol, wanneer ghy waerd te bed.
Doch lof zy Zebaoth, die binnen onzen leven
Ons Jacob tot een trooſt hadde in den ſchoot ghegeven:
In wien ick Iſacx zaed zo vruchtbaer zie gheſteld,
Dat wie de voncken aen 't gheſternde welfzel teld,
Die met ghezwinde keer ons over 't hooft gaen gloeyen:
De zonen teld, die uyt de ſtronck van Abram bloeyen.

Genef. 32.

Ghy en zult niet meer Jacob heeten maer Ifrael : want ghy hebt met God en met menfchen gekampt, en boven gheleghen.

VOor broeder Esaus wrock gewaerschouwt van myn moeder,
Ick zweefde in ballinghschap by Laban haren broeder.
Myn Oom ick welkom was. ick dreef zijn plechtigh vee
Om Rachels schoonheyd, die veel blancker was als snee,
Veel schoonder als de Zon, veel frisscher als den douwe,
In 't oogh haers minnaers, die vergat al zynen rouwe,
Als hy ontmoeten mocht zijn handgaeuwe herderin,
Die vaecken met hem joegh de geytkens uyt en in.
Maer als nae 't slaven ick omhelsde mynen zeghen,
Ick Lea leep aenzagh, die heym'lyck had gheleghen
By Rachels Bruydegom: dus diende ick wederom
Vier jaer en dry om mijn verkoren eyghendom.
Als ick ghezeghent nu nam voor my te vertrecken
My Laban ophiel, mids dat mijnen loon zou strecken
Het bond ghesprenckeld vee, daer ick terstond met list
Rechtveerdelijcken in mijn baet te woeck'ren wist:
Waerom als ick mijn Oom zagh in 't ghelaet ontsteken,
Ick op 't gheleyde Gods myn legher op gingh breken,
En weeck het aenghezicht myns schoonvaers, die wel haest
Al hygende, ter vlucht, my vinden quam verbaest.
Wy raeckten in verdragh nae 't onderlingh krackeelen:
Hy zegende ons, ick gingh hem Jacobs God bevelen,
En spoede mynen tocht, en worstelde zo trots
Met d'Enghel op den wegh, dat hy den zeghen Gods
Most spreken over my. niet langh hier na, wy spoorden
Dat Esau op ons komst' zijn heyr stelde in slaghoorden:
En schrickten zo hy quam op onzen legher aen.
Ick zocht met diepe ootmoed zijn gramschap t'ondergaen,
En won zijn herte, en zagh haest Isack den stock-oude,
Die my betaste, maer van blindheyd niet aenschouwde.
Hy sleet ghelyck een kleed van ouwdheyd, tot ick droef
Met Esau in het graf zijn dorr' ghebeente groef.
Hoe namaels ick mijn ziel om Josephs ziel gingh quellen,
En zeghende mijn zaed, magh Joseph u vertellen.

Heb. 11.

Door het gheloove melde de Joseph als hy sterft, van den uytgang der kinderen Israels, ende ghebood van sijne ghebeenten.

ICk hadde in vaders hert de voorplaetze ingenomen:
Mijn Broed'ren zulcx verdroot: 't geheym van mijne dromen
Haer gramſchap feller ſleep. waerom als ick ghegaen
Op 't veld quam riepen zy: daer komt de droomer aen,
Dat geld hem zynen kraegh, zo derf hy niet meer zuyghen
Uyt zynen duym, dat wy, elf ſterren, voor hem buyghen,
Slae doot die jonghe wulp! maer Ruben noch bedut
Te weegh bracht, datze in 't hol my lieten van een put.
Hier doock ick totze my goed koop verzek'ren ginghen
Den Iſmaliten, voor viermael vyf zilverlinghen.
Te Memphis omgheveylt zo ras niet, ick gold meer.
Doen Pharoos Kamerlingh wierd mynen tweeden heer.
Myn dienſtbaerheydt hem bracht een vloed van zeghen inne,
Ter tyd op Joſephs jeughd wierp d'ooghen van haer minne
In 't afzyn van zyn heer de bruyt van Potiphar,
Die op haer bed-ſpon blonck gelijck de morgenſtarr':
Recht of God keuren wou wat deugde al t'mynent thuys leyd;
Maer zy behiel myn kleed, en ick behiel myn kuyſcheyd.
Als 't aengebrande wyf myns mantels ſlippen greep,
En door valſche aenklacht my in 's kerckers yzers neep,
God op myn onſchuld zagh van zyn geſternde wooningh:
Dies ick, droomkundig, voor het aenzicht van den Koningh
Gaf op zyn droomen den Monarch bericht van als,
Die rood van goud my wierp een keten om den hals,
En om d'hooftſlapen my den purp'ren tulband druckte,
Zoo dat Egypten 't hoofd voor myn ghenade buckte,
Als zeven oegſten ick had 't overſchot gheſpaert
Om d'hongher te verza'en van hongher 't ſcherpe zwaerd,
Dat al de weereld vlood; en onder and're zielen
Myn reyſ b're broed'ren de' voor my op 't marmer knielen
Dat van myn zetel droegh de trappen: daer ick bly
My hun te kennen gaf, en zy erkenden my:
Daer ick myn Vader wenckte, en d'ouwde trooſtelozen
Omhelſde, en gaf te leen de vruchtbaerheyd van Gozen.

Heb. 11.

Door het gheloove weygherde Moses, als hy groot gheworden was, een zone der Dochteren Pharao genaemt te zijn: verkiezende liever met Gods volck quaed te lyden, dan tydlijcke nuttigheyd der zonden te ghebruycken.

GHedenckt eens in wat pers dat Moyses ouwd'ren waren,
Als my de bitt're nood te wiegen gaf den baeren,
En weder wat een vreughde opdaeghde in hare ziel,
Doen veyl ick in den schoot van 's Koninghs dochter viel:
Die my te baeck'ren gaf aen Juff'ren, en Vorstinnen,
En aen myn koest'ren ley te kost haer schrand're zinnen:
Dan 't was verloren moeyt': zulcx toonde ick haer wel plat
Doen Pharoos Diadem ick met de voeten trad,
Ghelijck ick naemaels dede, en eenzaem gingh beschudden
By Horeb, met mijn mack, mijn afghedwaelde kudden,
Tot dat my God verscheen in vlamme, op wiens gheley
Ick Jacobs slaverny den Vorst des Nyls ontzey:
Die dreef eer langh in 't meyr met al zijn pracht verzoncken,
Als te veel hovaerds hy en pekels had ghedroncken.
Doch die ons leydstarr' bleef, die 't hier toe had gebrocht,
Die 't water tapte uyt steen, en 't Mann' bieck in de locht,
Die Amaleck verdempte, en eyslijck, en vervaerlijck,
Ons gaf van Sinaï zijn wetten wonderbaerlijck.
Maer 't achtelooze volck dreef met zijn naem de spot,
Als 't juychte om 't snoode goud van een gegoten God.
Ick yverde om haer heyl, en waeckte al steeds in 't midden
Van haer en God, of ick haer plagen mocht verbidden.
Wat koste 't my al zweets! wat druckte my een kruys,
Eer God mijn trouwe toetste in 't twaelefstammigh huys:
Eer God mijn uytvaerd vierde op 't Hemels hoogh ghesteente
Door d'Eng'len, die den Droes ontzeyden mijn ghebeente,
Daer hy mee' spoken wouw in Israël voor mom,
Om God t'ontvremden zyn verkoren eyghendom.
Ick sliep in 't graf, ter tyd ick vrolijck met Elias
Verzelde op Thabors pruyck den Hemelschen Messias,
Wien ick had voorghelicht, en ick nu kennen kon,
Als ick opklaren zagh zijns aenzichts gulde zon,
Die namaels zo mismaeckt aen 't hout droop tusschen d'ermen
Dat zich een steenen hert daer over moest erbermen.

Ecclef. 45.

Hy heeft Aaron zynen broeder , uyt den zelven geflachte Levi, oock verhooght , en hem gelyck uytverkoren. Hy maeckte een eeuwigh verbond met hem, en gaf hem het Priefterdom in den volcke.

DOorzietme vry, ick ben de Phenix der Levyten,
Voor wien, als voor een God, opruymen d'Isra'lyten.
Van myn gebalsemt hoofd de balsemreuck afstuyft.
Myn hayr met zalve is, en insyne zy' gehuyft,
Waer op de myter blaeuwt, daer braef vergulde spitzen
Om juychen van een Kroon, wiens goud als scherpe flitzen
Zyn straeltjens drilt en spuyt. recht in mijn ster' vooraen
Gaet 's Heeren heyligheyd in 't goud haer leger slaen:
Die als een zonne, veel te helder van vermogen,
En blixemstrael met vuyr d'omstand'ren vlieght in d'oogen,
De mantel, die gestickt en voor en achter hanght,
Een spiegelende glans van 's borstschilds glans ontfanght.
't Gesteente speelt in 't goud: het goud kleeft aende zyde:
De zyde aen d'Ephod hecht, die moedigh op 't gesmyde
Den lyfrock deckt, wiens zoom met bellen en granaet
Het lynen onderkleed my voor de schenen staet.
Maer op myn boezem staert noch eens, daer kunstige handen,
Zoo kunstryck doen in goud die flonckerkolen branden:
Daet Iuda, Napthali, Gad, Ruben, Zebulon
Dan, Asser, Benjamin, met Levi, Simeon,
En Ioseph, Isaschar in 't vierkant met haer vlammen
D'ooghappels scheem'ren doen van Iacobs twalef stammen.
Wie ziet zich zat, die ziet hoe Goddelyck ick brom,
Als ick dus 't wieroock blaeck in 't heyligh heylighdom?
Wanneer mijn borstgesteent', met d'aangesteken lampen,
En d'heylge golven van 't heet altaer schynt te schampen?
Als 't eenmael by geval aenschouwde een onbesne'en,
Hy droomde een God te zien omgloryt hier bene'en.
Was 't dan wat wonders, dat uyt d'hovaert zyner zielen
Jeloers eer Korah op hief tegen my zyn hielen?
Als d'afgrond hem verzwolgh, om dat geen ander zon
Oyt Eclypseren mocht den glans van Aäron,
Als deze Hooghpriester, die nae 's lichaems offer veyligh
Zyn voetzool zette in 't choor van 's Hemels welfsel heyligh:
Daer hy in 's Dryheyds naem een zoeter vuyr aenstack,
Voltoijende al het geen wat aen myn ampt ontbrack.

Ecclef. 45.

Phineas de zone van Efeafar, was de derde in zulcke eere: die yverde in de vreeze Gods: en doen het volck afviel, ftond hy trouwelijck vaft en koen, en verzoende Ifrael.

DAt Gods Pest-enghel gingh in Israel vernielen,
En aers'linge oversmeet zo menigh duyzend zielen,
Die met een geyle vlam ontsteken waren knap,
Doen 't puyckjen op haer loeg van Moabs Ionckvrouschap,
Dat haer ghekluystert hiel met minne als eyghen slaven,
Zoo datze haer boelschap 't lyf, haer ziel den afgod gaven:
Van 't huys van Simeon niet schricken dee' de Vorst,
Wien knaegde onkuyscheyds worm als kancker in de borst.
Wat doet d'onkuysche, die, ghewaerschouwt, blyft veel steger?
Met Casbi gaet hy tre'en door 't twalefstammigh leger,
In spyt van Moyses, en de stammen, die, bedut,
Uytgoten tranen voor de deur van 's Heeren hut,
En vind de tente wiens verhemelt men uytspande
Om veyligher te zijn in 't pleghen van die schande.
Ick zagh 't, en al vol vuyrs, en razende bykans
Nae 't hoerekuf ick schoot, ghewapent met een lans,
En spitte pol en snol door lever, longe en darmen,
Datze hartsteeck bleeven dood met haer gevlochten armen.
Zoo storf met haer de plage: en onzer vad'ren God
Myn yver trooste met het heerlijck Priesterloth,
Dat namaels onghefeylt zou d'Hemel voor my loten.
Zo haest nu was de tocht op Midian besloten,
Ick Veldheer 't heyr aenvoerde, en onverziens op 't lyf
Den vyand viel, en motste haer Vorsten alle vyf.
Daer gingh het plond'ren aen: elck paste wat te raken:
En ste'en, en sloten wy tot molm, en puyn af braken,
En veeghden stad en land van menschen, en van vee,
Dat heuvel, bergh, en dal te bersten scheen van 't wee:
Als wy met roof verla'en, gewrongen van den bloede
We'erkeerden, en bedaert, noch wraeck met koelen moede
Afeyschten 't overschot, den maeghden uytgezeyd,
Wien noyt gerept was haer gewyde zuyverheyd.
Zo vind de gramschap Gods haer, die nae 's herten wenschen
Met afgoon boelen, en met overgeven menschen.

Eccle. 46.

De Heere behield Caleb by lyfs krachten, tot in zijn ouderdom, dat hy optoogh op het geberghte in het land, en zijn zaed bezat het erve.

WIe wil de vettigheyd van Iacobs erfpacht vaten
D'insoete vygen koor, de dronckene granaten,
En bezien, die ryp schier bersten uyt haer vel,
Terwyl die keyzertros, die zwang're muschadel
Den palmen handboom buyghd, die dus lange onderwegen
De schouwd'ren druckte van twee mannen half verlegen:
Zoo riep ick tot het volck, als wy 't beloofde land
Doorsnuffeld hadden heel van d'een aen d'ander kant.
Maer och! wat holp'et? als thien van myn medemackers
We'erblaften: dwaesheyd is 't, vergaept u aen geen ackers,
Aen hof noch wynbergh daer u Caleb me verdoofd
En Iosua, dien 't breyn los rammelt in het hoofd.
Onwinbaer is dat land: zyn vestingen uytmunten:
De sterren draeijen op der toornen stompe punten:
Dat niemant nae zyn room, noch honigh ommezie:
Dat volck van Enack draeghd de schinckels inde knie:
Zyn eygen Burg'ren gaet dat ys'ren ryck vernielen.
O God, wat reesser een tempeest in Isacx zielen
Door dit gerucht: gevaer van schipbreuck 't leger liep:
Ons leydslien zweken schier: myn kleed ick scheurde, en riep.
Wat mannen, zyt getrooſt, God zal een uytkomst' vinden,
Wy willen haer, als brood, op staende voet verslinden:
Iehova stryd voor ons, zy vechten sonder helm.
Neen kreten zy: slae dood! slae dood die looze schelm!
Op stervens oever ick gewislyck waer gekomen
Had 's Heeren heerlyckheyd die uyr niet waergenomen,
Die vlammende in zyn toorne, en yver zwoer oprecht,
Dat niemand 't heyl zou zien als Caleb zynen knecht:
Die 't naemaels zagh, als hem te lote is toegevallen
Het land dat Hebron vryd in 't ronde met zyn wallen:
Als zynen ouderdom in kracht was al zyn jeughd,
En aen zyn zaed hy zagh zyns herten weelde en vreughd.

Ecclef. 46.

Jefus Nave was een held in den ftryd , en een Propheet nae Mofes, die daer groote overwinninge hadde voor de uytverkorene Gods , als zijn name mede brenght , en wreeckteze aen de vyanden, vande welcke zy aengegrepen werden: op dat Ifrael zijn erve kreghe.

OP d'aenkomſt' van mijn heyr liet af van 't ſtrand te ſchuren
De zwalpende Iordaen, die als twee glaze muren
Haer golven metzelde op, en bouwde een wandelpand
Voor Iſ'rel ruym genoegh, die wederzyds den wand
Met peerlen brommen zagh, met ſchelpen en met hoornen,
Welck orgelden in 't oor van 's Hemels uytverkoornen,
En zongen enckel lof, terwylen Levy ſterck
Met zijne ſchouwd'ren ſtutte, en ophiel 's Heeren Arck,
Tot dat de ſtammen met haer drooge zolen ruſten
Op 't oever langh gewenſcht, dat zy van blyſchap kuſten.
Ick zagh de reuzen ons haer hielen laten zien,
En 't hert ontvallen, en het ſtellen op een vli'en,
En decken gaen, zoo flucx zy 't legher krielen zagen,
Dat over 't water noch geen ſchipbrugge had geſlagen:
Daer op ick Iericho terſtond den vrede ontzey,
En met der Prieſt'ren hoorne, en Iſacx veldgeſchrey
De muren omtrock, die geweldighlijcken vielen,
En quetſten met haer val zo menigh duyzend zielen,
Doen 't hongerige ſtael noyt ſpieren zoeter vond,
En 't onuytleſchlyck vuyr in alle daken ſtond.
Wat mochter voor ons ſtaen? de zon vergat te dalen
Als zy de zon zagh van onze overwinningh ſtralen:
Bleeckverwigh en verbaeſt, en bleeck de bleecke maen
Zagh den Eclipſis vaſt der Cananiten aen,
Der Koningen, die langh van veel triumphen droncken,
In 't yzer ſneuvelden, en kropen in ſpeloncken.
Wat groeyde my mijn hert, wat laden ick een ſpeck
Als icker drymael thien, en een hadde op den neck
En op de borſt getre'en, zo lange totze borſten,
En omghedeylt het leen van zo veel rijcke Vorſten!
Mijn eere had my verruckt, hadde ick van verr' niet nae
My volgen zien dien Held, dien grooten Ioſua,
Die met een ſtyver erm 's erfvyands breyn zou ſcherven,
En voor zijn heyligh volck een beter rijck verwerven.

Iudic. 6.

Hem verscheen de Engel des Heeren, en sprack tot hem: de Heere is met u ghy strydbaer held.

Vers, 14. *Gaet henen in deze uwe kracht: ghy zult Israel verlossen uyt der Midianiten handen: ziet ick hebbe u gezonden.*

DE smaed waerme tot noch Manaffe was bejegent,
Om dat zyn broeder ryck was boven hem gezegent,
Ick Ephraim toefchoof: doen elck van ancxt en fchrick
Voor 't zwaerd van Midian vlood in 't geberghte, en ick
Den degen gorde op zy', na dat wy, aengefproken
Van d'Engel, hadden 's nachts 't hoogh altaer afgebroken,
Dat Baäl 't hooft ophiel: en na dat ons zyn trouw
Den Hemel zwoer op 't vlies, nu nat, nu zonder douw,
Die [om betoonen dat de palm in 't bloedigh vechten
Alleen niet word gehaelt met menighte van knechten,
Noch met een heyrkracht, dat, braverende te ftout,
Met koper en met ftael, met zilver en met goud
Zyn vyand d'oogen quetft, als of des oorlooghs zegen
Alleen in 't harnafch waer, en niet in 't hert gelegen,
En d'onverfchrocken moed, die, heymelyck gezield
Van God, niet aerflen kan, maer voorvoets 't al vernield
Wat opftaet tegen hem] geeft oorlof te vertrecken,
Die 't water met haer tongh niet als een hond oplecken.
Noch troofte my 't geloove, al was 't fchoon, dat ick van
't Gantfch leger maer behiel thienmalen dertigh man:
Al was 't fchoon, dat ick zagh dat 't heyrkracht der vyanden
Lagh voor my als het zand aen d'aengevochten ftranden:
Noch quamen wy by nacht recht op haer aengezet.
De kruycken fcherfden wy, en ftaecken de trompet,
En blaeckten met de toorts, dies der Midianiten
Zweerd op haer eygen borft van leer gingh door 't verfchieten.
Zy ftelden 't op een vli'en, verbaeft door 't veldgefchrey,
En lieten afgejaeght, haer Vorften alle bey
Gevangen zonder ziel: en zoo zy we'er haer krachten,
En 't overrompeld volck te zamelen bedachten,
Ick optoogh ooftwaerts aen. daer vloden zy te fpae,
Als Sebah bleef geva'en, en Koningh Zalmuna.
Dies Iacob danckbaer my aenbood 's lands heerfchappije,
Doch ick behiel den roof, en liet God de vooghdije.

Iud. 14.

Doen quam hem een jonge brullende leeuw tegen, ende de geest des Heeren werd veerdig over hem, en verscheurde hem, ghelijck alsmen een bocxken van malkanderen scheurd, ende en hadde doch gantsch niet in zijner hand.

ICk was een Nazir Gods. myn locken waren t'edel
Om scheyren, dies noyt scheyr barbierde mijnen schedel.
Myn kracht, die zidd'ren dee' een heyrkracht wonderbaer,
Tot haren broeynest had gheheylight mijn dick hayr.
Met dees twee ermen ick, als leeuw, den leeuw dee' trillen,
En spliste hem zijnen muyl tot aen zijn achterbillen.
Waer was de sterckheyd van de stercke, diemen zagh
Zoo onlanghs, als het beest dus in twee riemen lagh?
Als op myn feest ick van mijn troetel was verraden,
Ick boete myn verlies met drymael thien ghewaden,
Die ick den Philistyn gheplondert had van 't lyf,
Als icker op haer rugh ter ne'er ley zesmael vyf.
't Boeleren van myn helft stond dier in Samsons toren
Den vyand, als hy joegh de vossen in het koren,
Met vuyrwerck in de swans, ghekoppelt vast en styf:
Wat rees de merckt in tarwe, in wyndruyf, in olyf!
Doch Lehi uyt om wraeck vergeefs quam tot my juygen,
Als hy met kennip myn vermogen dacht te buygen:
Als veerdigh mynen geest die vlassen stricken brack,
En groet'er duyzend met eens Ezels kinneback:
Die my een bornspongh streckte, als, om wat te verfresschen,
Ick myn versmachten dorst met versche nat gingh lesschen.
Zo op myn boelschap ick te Gaza was versnot,
Men het klincket vergeefs sloot met het grendel-slot:
Wy rezen 's middernachts, op dat wy ons verlosten,
En kruyden in 't gheberght de poorte, en d'ys're posten.
Maer naemaels stond my dier myn nieuw ghetroude bruyt,
Die tot myn scha, zoo langh was op haer lagen uyt,
Tot dat myn pan ontbloot, ick bloot stond van vermogen
Als d'onbesne'en vergramt 't licht uytbluschte in mijn oogen,
En boeyde my, tot dat myn kuyf volgroeyt bykans,
Hy vyerde Dagons feeste, en packte trans aen trans
Met menschen, die in plaets van Samsons kunst t'ervaren
Met hem versmachten door 't verwricken der pilaren.
„ Een ander Samson quam verlossen sterck en fel,
„ Het menschelijck geslacht van Duyvel, dood, en hel.

Eccle. 46.

Samuel, de Propheet des Heeren, van zijnen God gelieft, richtede een Koninghrijck aen, en zalfde Vorsten over zyn volck.

ALs Hanna leven droegh, en ick allencx by drupp'len
Gezielt wierd in haer ziel, en korts bestond te hupp'len
In 's moeders lieven buyck en 't zwangere ingewand,
Daer ick gebeeldet was van Gods almogende hand:
O, riepze, die my heeft gezwangert met verblyden,
Dien wil ick 's lichaems vrucht met lyf en ziel toewyden,
En zal die zoetebol 't vergulsel van zyn hayr
Verzweeren eeuwighlyck het vlym-mes en de schayr:
Gelyckse naemaels dede, als ick, zoo mild in 't bloeijen,
Aenvingh in vreeze Gods meer als in 't vleesch te groeien.
Met een Prophetisch vuyr myn breyn Iehova stooft,
En toont my wat een roe staet Ely boven 't hooft.
De stammen drymael vier, op myn verbod, haer schamen
Den dienst van Astaroth, en Baälim te zamen.
Myn off'ren, en gebe'en Abraham zeeg'nen dat
De Philistyn hem viert van Ebron aen tot Gath.
Maer wee myn ouderdom! doen bey myn zonen bogen
Des vromen pleyt, om 't goud dat flonckerde in haer oogen:
Een oorzaeck dat eerlang 't geslacht van Israel
Om eenen Koningh woede, en muyte zo rebel:
Tot dat ick 't zaed van Kis, onwilligh, harent halven
Zyn ned'righ breyn ter nood gingh heiligen en zalven.
Ontzichbaer yder een toeblonck zyn majesteyt,
Ter tyd hem d'Hemel wraeckte, om d'ongehoorzaemheyd
Betoont, doen nae 't gerecht hy 't vee en Agag spaerde:
Wiens kruyn te Gilgal ick ontzey met mynen zwaerde.
O Saül, 't was om zunst, dat gy, gemattet af
Door wanhoop, naemaels my ginght wecken uyt het graf:
Als ghy 't gespoock myns geests kooft tot uw onderwyzer,
En 's and'ren daeghs uw borst de proef nam van uw yzer,
Wierd beudel uwes zelfs nae zo veel hoons en smaeds,
En ruymde David op de Koninghlycke plaets:
Nae dat ick hem voorlanghs zijn hayren had bedropen,
Doen God u sloot zyn gunste, en 't ryck stond voor hem open.

Ecclef. 47.

David was onder den kinderen Ifraels uytverkoren, ghelyck als het vette aen den offer, Gode toegeeyghent was.

ICk was noch herder, als, beweeght van 's Dryheyds vinger,
Myn kogel was een steen, en myn pistool een slinger,
Waer mede ick Goliath, die 't dwerghjen hiel voor nar,
Smeet plomp verloren n'er, doen 't bloed sprongh uyt zyn star:
Dies ick gewilkomt wierd met pypen en schalmeyen
Van Saul, die my quam toejuychen met zyn Reyen,
Zo ick het potshooft droegh versteken van de romp,
Die spertelde al om zunst als hem zyn hovaerd kromp.
Maer och! wat holp 't my, als de Koningh inder hitten
Zijns toorns, in plaets van danck, my aen 't tapyt wouw spitten.
Mijn vroomheyd evenwel zoo langh dede haer beklagh,
Tot dat ick Bruydegom in Michals ermen lagh.
Noch dreef my zijnen wrock, dat ick met zuyre stappen
Ontweeck myn schoonvaer in benauwde ballinghschappen.
Kouwd was hy wie my hoofde: ick doch ontzey 't gheweyr
Den wraeck, als ick greep 't kleed, den kroes, en 's vyands speyr:
En liet mijn goede zaeck bevolen 's Hemels troone,
Tot dat de lyfknecht my bood 's doon vervolgers kroone:
Dies Iuda my bedroop met 's balsems heyligh vet,
En Isr'el andermael, zo fluckx als Isboseth
Zyn leste doodstuyp kreegh. nae gingh zich David quyten
Aen 's Heeren Arck, die hy beschauwde met tapyten:
Maer 's Koninghs yver wierd te schendigh uytgebluscht,
Als hy 't korael had van Urias Bruyd ghekust:
Myn boet die vlecke afwiesch. myn daden zal ick zwijgen,
Vermids 's geests heyl'ge bla'en bebloed zijn van mijn krijgen:
Daer 't vuyr stuyft van myn stael in 't slaen van d'onbesne'en,
En smoelen in haer assche en bloed de doode ste'en:
Daer Absalon te droefgaet sluyten zyn histori,
Als hem mist ondersteeck te doen zyns vaders glori:
Daer van dry roeden, ick ghedruckt, een kiezen gae,
Om dat ick wick mijn kracht van Dan tot Berseba.
Wie meer begeert van hem, wiens graf noch groent van palmen,
Die luyster hoe zyn herp weckt d'Echo van zijn psalmen,
Daer David off'ren gaet zyn rycke diadem
Den Koningh van het ouwde en 't nieuw' Ierusalem.

Eccle. 47.

O hoe wel leerdet ghy in uwer jeughd , en waert vol verstands, gelyck als het water het land bedeckt, en hebt het alom met uwe spreucken en leeringhen vervult.

MYn hayr, ghesternt met goud, en puyck van diamanten,
Bekoorde Adonia: die tegen my gingh kanten
Zijn overschaeuwt bedrogh, en naer myn kroone stack,
Nu een, nu anderwerf, maer laes! hy viel te zwack,
Al waer zijn hals van goud. ick, zonder om te kycken,
Mijn leen verzek'ren gingh myn zaed met houwelijcken,
En pluckte uyt Pharoos hof die overkyckerblom,
Die in mijn ermen viel te Sion wellekom.
De feest gheviert, ick God te Gibeon gingh off'ren,
Daer hy my bood den keur van vier voltoyde Ioff'ren.
De Wysheyt kipte ick uyt: hy schonckme oock d'ander dry:
Dus bleef my Wijsheyd, Eer, Gezondheyd, Ryckdom by.
Mijn Wysheyd blonck in 't pleyt, als 't kind, noch niet in stucken,
De ware moeder 't hert quam uyt haer boezem rucken:
In d'heyl'ge Tempelbouw, in 't brommen van myn hof
In 't wijen van Gods kerck: in d'uytgeborsten lof,
Die voor myn aenghezicht, om Salomon te smeken,
De schrand're Koningin quam honighzoet uytspreken:
In 't blad vol majesteyt dat ick myn naezaet langh,
Daer ick een leeger speel, een hooghe, een Eng'len zangh.
De Glori wierd benyd myns Godheyds ongeschonnen,
Die myn paleyzen propte als Hemelen vol zonnen.
Gezondheyd voede my met een zoo stercke reuck,
Dat aen myn voorhoofd noyt zagh d'ouderdom een kreuck.
Mijns Rijckdoms Alchimy dee' dat gantsch Palestynen
Blonck als een Hemelrijck vol blixems en robynen.
Het zilver was als lood, 't Opirisch goud als tin,
De peerle als keyzelsteen. maer och! de valsche min,
Die troetel Venus, met haer lodderketelingen
Was oorzaeck dat wy ons, en God vergeten gingen,
En bogen onzen neck voor 't juck van haer gheboon,
Die vleyende ons betrock te dienen vremde Goon,
Zoo langh tot d'Hemel zagh met 't aenzicht vol misnoegen
't Beeld in ons uytgewischt, dat wy van Christus droegen.

Eccle. 48.

De Propheet Elyas brack voort gelyck als een vyer, en zijn woord brande als een fackel.

DE Hemel, als ick ſprack, ontzeyde 't aerdrijck regen:
Dies aende beke Crith ick wachte 's Heeren zegen:
Daer 't zilver vande vliet my ſtreckte lavenis,
En van twee raven ſteeds verzorght wierd mynen diſch.
Als 't vocht was opgedroogt, myn ſpoor nae Zarpath ſtreckte,
Alwaer een heyl'ge weeuw haer joncxſte tafel deckte:
Doch haer barmhertigheyd, die my geherberght had,
Noyt meel, noch oly faelde, in kruycke, noch in kad;
En als zijn doodſnack gaf de zoon van myn weerdinne,
Op myn verzoeck hem God van nieuws blies 't leven inne.
De Prieſt'ren Baäls ick verwon met d'hulpe Gods,
Doen 't vuyr om 't altaer ſpoockte op Carmels hooge rotz,
Daer myn gebed opſteegh, en der Samaritanen
Aemachtigheyd verſloegh met langh gewenſchte tranen.
Noch weeck ick Ieſabel, als my in hongersnood
Bracht d'Engel Gods een fleſſche en Hemels wittebrood,
Waer mee' myn hert vertrooſt een daghvaert koſt verdragen
Van nachten viermael thien, en effen zo veel dagen,
Tot dat ick d'heuvel Gods genaeckte, en zagh een vonck
Van 's Heeren heerlijckheyd op 't ruym voor mijn ſpelonck:
Daer my Iehova ſtrengh te laſt leght zynent halven
Nazaël, en Iehu tot Koningen te zalven,
Eliſa tot Propheet. nae zagh ick Naboths druck,
Den vloeck van Ieſabel, en Achabs ongeluck.
Ahaſia vernam van my door zijne boden
Dat hy Baälzebub vergeefs ſmeeckte in 's doods nooden:
Zyn hooftlie, die hy zont om my te grijpen ſtuyr,
Ick blaeckte tot tweemael met eyſlijck Hemels vuyr,
De derde ick in genade ontfingh, en zagh verbolgen
Hoe 't hof eer lange in rouw 't gebalſemt lijck zouw volgen.
Niet langh na dezen God my in een koetze opnam;
Wiens peerden ſchuymden vuyr, wiens wielen waren vlam:
En zagh van boven af den anderen Elyas,
En naemaels op 't gebergt de klaerheyd van Meſſias.

Ecclef. 48.

Doen Elias in het onweder wech was , doen quam zijn geeſt rijckelyck op Eliſeus: te zijner tyd verſchrack hy voor geen Vorſten, en niemand koſt hem overwinnen.

NAe dat myn Meester, die beschaduwt had myn hayren,
Was met zyn zegekoets ten Hemel ingevaren,
Zyn geest ruste op mijn breyn tweevouwdigh. met zyn kleed,
Dat hem ontviel, 's Iordaens quickzilver ick doorsneed.
't Nat wy te Iericho met heylzaem kracht vervulden.
Twee beyren onghetemt, die dol van honger brulden,
Wraeck namen vanden smaed, die my was aengedaen
Voor Bethel, eer ick quam ter poorten ingegaen.
Edom, met Iosaphat, en 't hoofd der Isra'liten
Verkondige ick 't verderf, en val der Moabiten.
De Weduwe ick ontzet, die zat verschuld te zwaer:
En zie dat myn weerdin haer zoon kust binnen 't jaer,
Dien naemaels ick verweckte, als zyn ghezicht gebroken,
De dood zyn lichten met zyn schelen had gheloken.
De bitt're kompost ick verzoete, als 't jonge roth
Roept: help! o help man Gods! de dood is in de pot!
De gerst ick zegen, die de struysmage in gaet slocken.
Verzadigh thienmael thien, die walgen van de brocken.
De veldheer, die melaets myn onderwys nam aen,
Gingh kranck, en liet ghezond de zwalpende Iordaen.
Gehasi gierigheyd erft Naemans quale ellendigh.
't Gezoncken yzer ick maeck driftigh te behendigh.
De lagen der Syriers ondecke ick, die daer nae
Geblindhockt zyn verdoold mids in Samaria.
Samarien omringht met wagenen, en rossen,
Vertrooste ick eer haer d'erm des Heeren quam verlossen.
Ick wake om myn weerdin, die 's hongers knaegworm vlood:
En boodschap Benhadad zyn leven, en zyn dood.
Myn knaep den Iehu zalft tot hoofd van Iacobs stammen,
Die Achabs huys uyt veeght door 't Goddelyck vergrammen.
Op stervens oever nu van kranckheyd mat en traegh,
Ick Ioas 't hert verbly met d'aenstaende onderlaegh
Van Assur: en versche'en, ick noch verweck den genen
Die in myn grafste dood, slechts roert myn doode beenen.

3 Reg. 22.

Zoo waerachtigh als de Heere leeft , ick wil ſpreken wat my de Heere zeggen zal.

ALs 't heyr van Josaphat, en Achab met zijn knechten
In 't harnasch bloncken nu, om Ramoth te bevechten,
Riep 't roth van Iesabels Propheten: 't zal wel gaen!
O helden treckt vry op! Iehova zalze slaen!
Mijn raed hier toe gebe'en, ick riep: legh af uw wapen,
't Heyr Israels ick zie als herderlooze schapen
Verstroyen op 't geberghte, en overrompelt vli'en:
Ghy Koningen ontwaeckt, uw zienders niet en zien:
Een schalcke leugengeest juyght op haer bedeltongen,
En smeeckt uw onderlaegh, en broeyt zijn leugenjongen.
Ick eyndigh nauwlycx, of de Koningh, vol van spijt,
My volslaghs met zijn vuyst op 't kinnebacken smyt.
Hoe, roept hy, heeft met ons niets 's Dryheyds geest gesproken?
Hebt ghy 't geheym alleen des Heeren dan geroken?
Mijn onschuld grijpt geen plaets. zy scheuren mijnen rock,
En kluysteren verwoed mijn schenen in den stock.
De legers gaen te velde, en vinden op de beenen
Den vyand toegerust veel vroeger als zy meenen.
Hy wijckt hun niet een voet. zo wrocken zy te gaer.
De Philistijn gehert neemt kloeck zijn voordeel waer,
Rend op haer vleugels aen, en ketelt zich in 't moorden,
En breeckt van wederzijds de kracht van haer slaghoorden.
Een ruyter lost zijn peze, en eermen toeziet schier
Hy tusschen 't hanghsel, en het Koninghlijck pantzier,
Den Koningh Achab groet: die, voelende 's doods vlagen,
Den aftocht blaest te spade, en opgeeft in de wagen
Zijn ziele, met het bloed dat 't gulden harnasch smet,
En 't zammet van de koets, die wierd eerlangh genet
Van troeteljuff'ren, van jachthonden, en van bracken,
Die d'edelheyd versma'en, en 't bloed gestolckt insnacken,
Daer 't Iesabel betreurt, die in haer trali light,
En met rouwsluyers berght haer rouwigh aengezicht,
Beklaeghd haer bedgenood, en Micha voor een vrije
Kend, nu de fackel klaer licht van zyn prophecije.

Matth. 12.

Gelyck Jonas was in den buyck des walvisch drie dagen en drie nachten, alzo zal de Zone des menschen wezen in het herte der aerden, drie daghen en drie nachten.

ZO ick d'Alomheyd vlood, die alſins uytgegoten,
Als in zyn ingewand de wereld draeght beſloten.
En Iapho t'ooghe ontſchool, en viel als in een flaeuwt',
Nae dat het langhe in zee hadde in 't verſchiet gheblaeuwt:
De brand van 's Hemels toorn de pekel flucx dee' zwillen,
Dat zelf de ſtuyrman 't herte in 't lyf beſtond te ſchrillen,
En ancxſt zyn hayren rechte, al eermen toezagh voort,
Lagh zeyl, en treyl, en maſt, en boegh-ſpriet over boord.
't Gebulder ſteurt mijn ruſte: elck jammert ongeduldigh:
Men loot na d'oorzaeck: 't loth op my valt, die ben ſchuldigh
Aen 't algemeen gevaer. noch roeytmen, maer o wee!
Vergeefs, dus word elcx vloeck een offer in de zee,
En 't aes eens walviſch haeſt, die zonder zich te belgen,
My levend' gorg'len kan, verdouwen, en verzwelgen,
Huyſveſtingh gunnen me dry dagen al geheel,
En braecken we'er aen ſtrand met opgeſpalckte keel.
Verrezen zynde, 't lof wy brenghen die wy zochten
In 's afgronds afgrond diep, in 't monſter vol gedrochten,
En ginghen Ninive d'aenſtaenden ondergangh
Verkondigen, die God zoude eyndigen eer langh.
Het volck beroert [zo flucx het merckte hoe God haer lieden
Quijtſcheldingh van 't vergryp, en 't leven aen quam bieden:
En datter hoop was om door boete zich t'ontſlaen
Die dreygementen, en den Hemel t'ondergaen]
Hun ſmette in traenen van bekeeringh af gingh waſſchen:
Zijn marmor de Monarch zelf vloeren gingh met aſſchen:
Bloots hoofds hy aſſche in plaets droegh van een diadem:
Zyn handt was ſcepterloos, erbarmelijck zyn ſtem:
Een hayrekleed zyn zyde, en purper: zyn hoveeren
Hy ſchorſte, en vaſte, en riep de goedheyd aen des Heeren,
En zijn barmhertigheyd, die als zy zagh beſchreyt
Het aengezicht des volcx, van Gods gerechtigheyd
Het uytgetogen ſtael ſtack weder in de ſchede,
En hun trompetten liet den aengenamen vrede.

Eccleſ. 48.

Ezechias dede wat den Heere wel behaeghde, en bleef ſtantvastigh op den wegh Davids zijnes vaders, als hem Eſaias leerde.

'tZAed Isacx, dat misleyd was d'afgoon naegeloopen,
Ick toomde, en sloot 't portael des heyl'gen Tempels open,
In d'intre van myn ryck: en yverde zoo langh,
Dat d'ouwde Godsdienst we'er herbloeyde in volle zwangh.
De kop're slangh, die aengebe'en was van 's volcx zotheyd,
Ick bryzelde, en beloegh haer snoo metalen godheyd.
Den Assyrier zyn tol te brengen was ick moe,
En overtrock geberghte, en steen, tot Gaza toe.
Maer Salmanasser, om zyns rents verloop t'ontvreden,
Samarien gewon, en voerde 't volck in Meden.
Het heyr van Sanherib hem volghde, en op de been
Geraeckt, in Iuda gingh vermeestren al de ste'en.
Myn hert bestorf: dies om zyn wraecke te verzachten,
Wy 't goud van 't heylighdom, en 't zilver hem toebrachten
Te Lachis, maer vergeefs, als hy het hadde ontfaen,
En voor Ierusalem quam zynen leger slaen:
Schoon of ick vroegh den muyr verzorghde, en alsins dempte
De bornen ryck van nat. de sterren hy beschempte.
Myn kleed ick scheur. myn stut in rouwe is Amos zoon,
En d'Engel die versmaed Gods glorirycken throon,
Die met den stalenboogh zyns gramschaps eens t'ontspannen,
Quetst tweemael honderd duyst min vyftien duyzend mannen:
Dies 't overblyffel vlucht met Assur: maer mijn feest
Gesteurt word, als het lijf der zielen afscheyd vreest.
Gods gunste aen 's levens web knoopt acht en zeven jaren,
En tot waerteecken, doet de zon te rugge varen
Tien schreden met zyn koetse: en frisch van nieuws gezond,
Ick God love in zyn kerck de derde morgenstond.
Dan ach! wat was 't ons nut, doen blyde aen alle kanten,
Wy openden ons prael voor Babilons gezanten:
En Esaias ons boodschapte, met wat smaed
't Huys Iacobs zuchten zoude op d'oev'ren van d'Euphraet:
't Huys Isr'els eynden zou zyn hemelsche gezangen,
En aende wilgen droef zyn herpen laten hangen.

Eccleſ. 49.

Joſias name is ghelyck als een edel reuckwerck uyt der apoteken. hy is zoet gelyck als honigh in de mondt, en als ſnarenſpel by den wyn.

ICk was noch kinds, en te'er, als Iuda gingh myn herſſen
Met 't vaderlyck çieraet, en goud van Amon perſſen.
De Hemel op my loegh, en offerde zyn gunſt
Myn jeughd, in 't oeffenſchool van welgebiedens kunſt:
Waerom als nu mijn ernſt de wulpſcheyt had verſlonden,
Ick, wat aen 't heyligh koor bouvalligh wiert bevonden,
Herplaeſterde, en zo haeſt, als Saphan voor ons las
Het wetboeck, dat zo langh vervreemd te zoecken was:
En wy begrepen hoe de Vaderen beſmeurden
Den Godsdienſt, wy bedroefd 't geploYde purper ſcheurden,
En gingen Gods geheym ontvouwen door zijn tolck,
Die ons d'aenſtaende ſtraf aenduyde van het volck,
En trooſte met de zoen verworven voor ons zelven.
Ick vuyrigh, d'heyl'ge bla'en in d'heylige gewelven
Liet opſlaen, en elckx oor Gods wet bazuynen bly,
Waer aen fluckx Iuda zich verplichten gingh met my,
De Rey der prieſt'ren Gods den Tempel raeghde t'zamen,
En veeghde d'afgoon uyt, met Baals poppekramen.
Broer Moloch, Aſthoreth, en Camos, Milkom oock
Den geeſt opgaven met onmenſchelyck geſpoock.
Haer Prieſt'ren, die tot aſch vermaelden 's volcx gebeente,
Ick rooſte levendigh op 't bloedige geſteente.
De wich'laers roeyde ick uyt, die logentael bedi'en.
In 't ganſche Iuda beeld noch grouwel wierd gezien.
't Vergeten Paeſchfeeſt, 't welck de jaren overtraden,
Wy ſtatigh vierden, en erkenden Gods weldaden
Den vaderen betoont. maer als ick na een wyl
Ontmoete met mijn heyr het heyrkracht van de Nyl,
Rampzaligh eenen ſchicht my quetſte, en thuys gezonden,
De Koninghlijcke ziel van 't lichaem wierd ontbonden,
't Welck in 't gewyde graf der Koningen geleyd
Van Ieremias wierd, en Iſraël beſchreyd,
Vermids geen Koningh oyt gezalft en was voorhenen,
Die in Godsdienſtigheyd, als ick, hadde uytgeſchenen.

Eccleſ. 48.

Eſaias was een groot en waerachtigh Propheet in zijn propheecien.

MYn vader Amos was, en Koningh Azarias,
Myn broeder. ick beſtond in 't affscheyd van Ozias
In 't ampt te tre'en, daer toe de Hemel my voorzagh,
Eer ick noch zuygelingh in 's moeders voorſchoot lagh:
In 't ampt te tre'en, zo haeſt my God beriep van boven,
Als ick zyn glori zagh, en 't heyrſchaer hoorde loven
Zyn groote majeſteyt, wiens glanſſen veels te ſterck,
De poſten zidd'ren de'en van ons gewyde kerck:
Als d'Engel licht van pluym myn lippen ſnel genaeckte,
En zuyverde met vlam, die op 't hoogh altaer blaeckte.
Ick waeckte in mynen plicht, myn mond was een trompet,
Waer door de geeſt uytblies luydruchtigh Moyſes wet.
Nu zocht ick Iacobs heyl met dreygen, nu met ſmeecken:
Als zy van 't heyligh ſpoor verdwaelt en afgeweken
Met d'onbeſnedene haer afgoden volghden naer:
Dies aerde en Hemel wy aenriepen over haer,
En wecktenze, wanneer van verre wy genaecken
De legers zagen, die God wapende ter wraecken.
Wat druckte ons datmen vond gerechtigheyd zo ſchaers!
Wat walghde ons t'off'ren van een hoopen huychelaers!
Doch mijn vrymoedigheyd die Koningen, en Vorſten
Trad onder oogen, en 't geen zy verbreucken dorſten
Afeyſchte, en voorhiel waer zy waren toe verplicht:
Manaſſe niet ontzagh, wiens grimmigh aengezicht
Riep 't vonnis over haer, en nam zyn welbehagen
Met een getande balck myn lenden te zien zagen,
En 't rinck'lende gebeent' dat viermael zeſtien iaer
't Prophetiſche ampt bekleede, en ſpyſde in 't openbaer
D'hong'rige zielen, die demoedigh, en verſlagen
Verſchrickt van Sinai vol onweers, yvrigh zagen
Op den Meſſias, op den Reus, den Raed, den Held,
En 't offerlam, dat ick zoo duyd'lyck had gemeld,
En afgeſchildert hoe zyn bloed wieſch 's werelds vlecken,
Dat eer Euangeliſt, ick als Propheet magh ſtrecken.

Ecclef. 49.

Jeremias was in 's moeders lijf uytverkoren tot een Propheet, dat hy uytroeyen, breken, en verstooren, en wederom oock bouwen en planten zoude.

VRaeghd ymand my van waer, van wie quam Ieremia?
Myn wiegh was Anathoth: myn vader was Hilkia,
D'Aertspriester, die, o heyl! het wetboeck wel te pas
Vond, dat zoo lang gewenscht te wyd om zoecken was.
Iehova, die my voor myn tijd hadde uytgezondert,
My zalfde tot zyn knecht, zoo vroegh, dat elck verwondert
Myn jongelinghschap, met d'ontzichlyckheyd bekleed
Zagh van een Predikant, en Goddelijck propheet.
't Lijck van Iosias ick bedouwde met myn tranen.
Het twalefstammigh volck met dagelijcx vermanen,
En dreygementen ick te weren zocht van 't quaed:
Helaes! maer al vergeefs: zy hielden 't al voor praet.
Met scherpe diamant, en ys're griffe, o smerte!
De zond' geprent was in de tafel van haer herte.
D'aenstaenden ondergangh des stads, die te ghemoet
Ick in 's geests spiegel zagh, bekeeringh wrocht, noch boet
In ymands ziel, maer elck voor ander bleef halfstercker:
De waerheyd vond geen heul: zy smetenze met de kercker,
Schoon Babel drymael met haer sabel hecht van sne
Ierusalem beancxst, haer vlaggen strycken de'.
Myn woord en golter niet, voor dat de stadt ghewonnen
Den Koning wierd ontrooft 't schoon aengezicht der zonnen,
Nae dat zyn afkomst, die gehoopt hadde op zyn leen,
Voor hem gesneuvelt viel in 't yzer der Chaldeen,
En hy geketent en d'Euphraet zat op het oever,
En hoorde 't guychelspel zijns vyands langhs hoe droever.
Genaecken ick van verr' zagh over dal, en bergh,
Als Is'rels heyland, en verlosser, den Monarch
Die Persen hielt te leen van God: dies ick voor henen
Het volck vertrooste, dat de boey droegh voor de schenen:
Doch niet zo zeer met hem, als met die Siloa
Die held, die geestelijck zou volgen David nae,
En 't hooft vermalen van d'erfvyand, die de zielen
Der menschen boeyde, die in 's Hemels ban vervielen.

Ecclef. 49.

Hezekiel zagh de heerlyckheyd des Heeren in een ghezichte, dat hy hem wees uyt den wagen Cherubim. hy heeft ghepropheteert tegen de vyanden, en trooſt verkondight dien, die daer recht doen.

NEbucadnezar had zyn tenten nau geſpannen
Rondom Ieruzalem, om Iuda te vermannen,
En uyt zyn elpenſtoel te worpen Iojakim,
Die met zyn leenheer tol te weyg'ren, zynen grim
Hadde over hem geweckt: of onze Vorſt verſlagen
My quam 't geheymenis van Gods geheym afvragen:
En als hy merckte hoe 's volcx godlooſheyd overlangh
Den Hemel afgeterght had Sions ondergangh,
Die eenmael vaſt geſtemt, in 's Heeren toorn verbolgen
Onwederroepelyck geſchapen was te volgen:
Hy flucx behoudens goed en leven overgaf
De ſtad: maer d'onbeſneen hem ſloegh in 't yſer ſtraf,
En ſleepte hem neffens my daer Chebar ſteeds de muren
Van Nimroth gaet met zand en keyzelſteenen ſchuren.
Hier hadde ick op den hals geladen yders ſmaed,
Om datze den Tyran op myn bevel, en raed
De poorte oyt open de'en: en leenden zin, noch ooren
Wat ick haer toeriep van Ieruſalems verſtooren:
Dies my Iehova van zyn gloryrycken throon
Quam om zyn majeſteyt t'aenſchouwen vrundlyck noon
Myn ziel in 't aenſchyn kreegh twee recht doorgaende lichten,
En met verwond'ren zagh veel hemelſche gezichten,
Die ick het volck tot trooſt, en tot vermaningh me'
Gingh openen, op dat myn prophecye ſte'
Mocht grypen in 't gemoed der gener, die als ſlaven
Den heydenſchen Monarch haer zweet ten offer gaven.
't Verſtroijende geſlacht, dat droevigh en ontſteld
Gingh dwalen heen, en we'er, als ſchapen over 't veld,
En gras noch loof afſchoer op Babels magere heyden,
Met dezen herder ick vertrooſte, die zou wijden
De ſtammen in het groen der beemden, die voortaen
Door zyn barmhertigheyd zoo heerlyck zouden ſtaen
In groey, en bloey, zoo haeſt als Iſrael te ſtade
Quaem een ſlaghregen van Gods goedheyd en genade.

1. Mach. 2.

Daniel wierd om zijn onschuld vande leeuwen verlost.

DOen 's Koninghs oogen drock en bezigh weyden gingen
In 't koninghlyck geslacht, en 't puyck der jongelingen,
Zy staren bleven bot op my, die als een starr'
Myn blonde kuyf op stack: als 't hof te Sinear
Behagen in my schiep, en liet mijn breyn opqueken,
't Welck wyd leerde over 't hooft in drymael vyftigh weken
Myn Meesters, en hoewel ick sober als Gods knecht
Voor 's Koninghs leckerny verkoos het moesgerecht,
Myn aenschyn wel gevleescht, gezonder men zagh blozen
Als and're dien 't bancket walght, en steeds basterd kozen.
Maer als 't Monarchen droom ick nu t'ontdecken kom,
Daer al de Magi der Chaldeen voor bleven stom,
Nebucadnezar my verhooght, en doet de zielen
Van 't pratte Koninghryck voor my ter aerden knielen.
Nae zagh ick Babels hoofd verbannen van Gods geest,
Bedouwt in 't veld, het gras affnoeyen als een beest.
Belzazer naemaels (zo hy Godloos en verwaten
Ontwyde in 't slempen 't goud van d'heyl'ge Tempelvaten,
Terwyl de boelen met 't albaster van haer borst
't Wellustigh lodderoogh verletten vande Vorst)
Ick melde zynen val: als hy vol schrix en beven
Zijn vonnis op de wand zagh onverhoeds geschreven,
En korts hadde uytgedient, als diadem, en staf,
En 't purper van zijn leen hy Meden overgaf:
Daer ick, te zeer ontzien om myn droomkundige herssen,
De Nyd wiert tot een buyt, vermids ick 't hooft van Perssen,
Ontzey met Godlycke eer t'ontmoeten, dies zy dol
My gaf tot eenen roof den leeuwen in het hol:
Maer d'Eng'len door haer kracht het woe'n der dieren temmen,
De leeuw het brullen staeckt, en laet zijn locken kemmen,
En vast ter tijdt toe ick ontkerckert, hy verblijd
Myn vyand met zijn kies, en klaeuwen motst en rijt:
Dies orgelt yders tongh van zelve en ongeboden,
Dat Daniel alleen den God dient aller Goden.

Ecclef. 49.

Ende der twaelf Propheten gebeenten groenen noch daer zy liggen: want zy hebben Jacob getrooſt, en verloſſinge toegezeyd, die zy gewiſſelyck hopen zouden.

HOseas zyt gegroet, die met u prophecye
't Huys Iacobs zuyv'ren wilt van zyn afgoderye:
Met Ioël, die van verre afdalen zagh den Geest
Als een slaghregen ne'er op Sions pincxsterfeest.
Leeft lange o Amos! die vlood uw gewolde vliezen,
En weyde zielen als u d'Hemel quam verkiezen.
Obadja zyt gelooft! die Edom al voorlangh
De roede hebt laten zien van zynen ondergangh.
Ghy Ionas, uwen lof steeds bryzen moet en vlieten,
Vermids ghy hebt bekeerd tot God de Niniviten.
Micheas u zy heyl! die Bethlems boerewal
Doet juychen, om dat God zich legert in de stal.
Ghy Naüm prys behaeld, die Ninive bewaeckte,
En waerschouwde eer haer val rechtveerdelyck genaeckte.
O Hebacuc! dat doch u lof krans eeuwigh bloey,
Om dat ghy los zaeght gaen de stammen zonder boey.
Zephanja, uwen roem worde altyd we'er geboren,
Vermids ghy naecken zaeght Ierusalems verstoren.
Haggai niemand wyck', die't Ioodsch gebouw versmaed,
Om Christus kerck, die in zyn geest getimmert staet.
Maer Zacharias, o! wat zullen wy u wyden?
Die aller vorsten Vorst zaeght op een ezel ryden?
Met Malachias, die na zijn verschulde plicht
Een Engel henen zond voor 's Heeren aengezicht.
O heyl'ge zienders Rey! vermids ghy boos noch nydigh
Te zamen komt, heel goed van inborst, onpartydigh,
Onnoozel, ongeveynst, en niemands aenzien smeeckt,
Maer, wat u d'heyl'ge geest inluystert, tot ons spreeckt
Met lippen zonder smet: ick op uw woord wil bouwen,
En in dees duyst're nacht die valsche leeraers schouwen
Wiens pad ter hellen leyd, en Christus mynen Heer,
En heyland zoecken by de klaerheyd van uw leer,
Het rechtsnoer des geloofs, het held're licht der blinden,
De leydstarr' die oyt blonck voor alle Gods beminden.

Esra. 7.

Esra was een geschickt schriftgeleerde in Moses wet, die de Heere de God Israels gegeven heeft: en de Koningh gaf hem alles wat hy begeerde, nae de hand des Heeren zijnes Gods over hem.

ALs Xerxes zwanger ging met yver boven maten,
En Sion gunſt toedroegh niet min als zijn voorzaten:
Hy Eſdras oorlof gaf, om vuyrighlijck, en kuyſch,
De dorpels te betr'en van 's Heeren heyligh huys.
Elck ree was zo ick ſprack: 's volcx vreugd men hoorde ſchat'ren,
Daer zijnen tol d'Euphraet ontleent van mind're wat'ren.
D'aenſtaende reyze onveyl, die ons te dreygen ſcheen
Met nood, en lijfs gevaer, door vaſten en gebe'en
Verzekerden wy ons by God: die vry geleyde
Zijns Engels aen zijn kud gaf over bergh en heyde,
Tot dat te Salem wy der prieſt'ren overhoofd
Toewoegen 't heylig goud, dat Aſſur had gerooft,
En de'en op 't altaer 't ſmeer en 't ongel van de rammen,
En bocken golven nae 't geſternte met roo vlammen,
Tot danckbaerheyd, dat wyd van 't ſlaefſche Babylon
Zo heugh'lijck over ons blonck 's ouwden vryheyds zon.
Maer och! mijn hert bezweeck, mijn ziel weemoedigh treurde,
Mijn locken trock ick uyt, mijn kleederen ick ſcheurde,
Als my ter ooren quam, hoe tegen Moyſes wet
Het heyligh zaed alom zijn kuyſcheyd had beſmet,
Met 't Goddeloos geſlacht, dat heym'lijck 't hert der Joden
Te neygen ſcheen tot haer belachelijcke Goden:
Waerom de ſtammen ick verzamelde algemeen:
Die voelende 't vergryp, terſtond met heylige e'en
Den Hemel zwoeren dier, d'uytheemſche bedgenooten
Te vli'en, en van haer gunſt, en vrundſchap te verſtooten.
Het lovertentenfeeſt genakende, yder doen
Op mijn beſtel 't geberght' gingh plonderen van 't groen.
Men vlocht alom d'olijf, de myrt, en friſſche palmen:
De weerklang op 's volcx vreugd antwoorde met zijn galmen:
's Wets heyl'ge bla'en ick las voor 't opgeſteken oor
Van d'aengedrongen ſchaer: die bezigh in 't gehoor
Zich zelf vergat, en na geen huys heeft omgekeken
Voor 't ſtatigh looverfeeſt gevyert was en verſtreken.

Eccles. 49.

Nehemias is altyd te loven, die ons de verdorven muren weder opgericht, en de poorten gezet heeft met slooten, en onze huyzen weder gebouwt.

ZO haest sprack Persen niet: Nehemia treckt henen,
En bouwt de stad, daer 't graf bewaerd uws Vaders beenen:
Of ick versmade 't hof, en vond der priest'ren erf:
Daer over Salems val, en jammerlijck verderf,
Langh 't gras gewassen was. denckt hoe my was te moede:
Als ick myn vaderland zagh treuren in den bloede,
En van Jerusalem de poorten en de muyr
Geblaeckt, gescheurt, geschend, met yzer en met vuyr.
Mijn oogen uytgeschreyd, en weder tot my zelven
Bedaert, ick 't volck opweck in d'heylige gewelven.
Elck tot der muyren bouw wilveerdig in 't gemeen
Beament mijnen eysch. ick legh den eersten steen,
Wien flucx een tweede perst. het was om verjolyzen
Te zien, hoe d'ernst der Joon het steenwerck dede ryzen.
De faem van 't stout bestaen flucx streckte een neusgier tolck
Aen Moab, Ammon, en het nagebuyrigh volck:
Die al van ouwds jelours om Sion zijn verdragen
Ons 't metsl'len te verbien met heymelijcke lagen,
En snackten na mijn ziel daer 't al, naest God, aenhingh:
Dies met een stoet hartsiers ick 't lijf verzek'ren gingh,
En gaf den bouwlien, zo ick 's vyands list doorsnuffel,
Den degen in d'een vuyst, in d'ander hand den truffel,
Den beuck'laer by de werck, om schutten slagh op slagh
Van 't heyr dat zwert van nyd steeds op zijn luymen lagh.
Mijn tafel ick vergat: de vaeck weeck uyt mijn oogen,
Tot dat de heuvel Gods omgord was met een hoogen
Onwinb'ren wal, en 't oogh des schildwachts voort en voort
Bewaeckte nacht en dagh de valbrugge en de poort:
Doen klom ons juychen nae 't gesternte klaer van schimmer,
Om dat van derwaerts was gezegent ons getimmer.
De stad bevolckert weer van 't Priesteslijck geslacht,
Zyn thiende Levi wierd geheylight en gebracht,
De Godsdienst raeckte in zwang: waerom mijn naem zal duren
Zo langh Jerusalem derf roemen op zijn muyren.

Hiob. 6.

Wanneermen myn jammer woege, en mijn lyden te zamen in een ſchale leyde, zoo zoude het zwaerder zijn dan het zand aen de zee.

GHy die u maeckt voor God door 't murmureren ſchuldigh,
Komt herwaerts, ziet hoe Hiob zo lijdzaem en geduldigh
De lydzaemheyd uytbeeld, en voor elcx aengezicht
Zijn gouden zetelſtoel van eenen miſthoop ſticht,
En zit behangen noch met zy', noch purp're kleeren,
Maer met een mantel rijck van rooven en van zeeren,
En puyſten geborduurt, gemytert met een hoed
Van ſchurft, wiens lamper is ſlechts etter en vuyl bloed.
De potſcherf hem een ſtaf en ſcepter wil verſtrecken:
Waer mede hy open klouwt de zweeren, die hy lecken
Laet van zijn huyſ honds tongh, die op haer voordeel uyt
Snackt na de leckerny van Hiobs bedragen huyt.
Zo pronckende hy van verr' geſneuvelt ziet zijn knapen
In 't yzer der Chaldeen, en zijn gewolde ſchapen
Van 's Hemels vlam getrooſt: zijn kemelen gerooft,
Het dack zijn vrolijck zaed gevallen op het hoofd,
In 't midden van haer feeſt. en als hy ſtraf bejegent,
Met een ſlaghregen van veel rampſpoen is beregent,
In plaets van trooſt daer als aemachtigh hy na gaept.
Ontmoet hem dus zijn helft, die in zijn ermen ſlaept:
Is 't nu niet wel geſteldt? waer is nu Hiobs betrouwen?
Wat heyl brenght het nu toe op 's Heeren naem te bouwen?
Ghy noemde hem uwen ſchild, en ſchutsheer onverſaeght:
Hy helpe u nu, indien hem vromigheyd behaeght.
Ay (zeght de martelaer) ghy ratelt als d'onvroede:
Wy dulden 't quaed van hem die zegende ons in 't goede:
Naeckt rezen wy in 't licht: naeckt varen wy in 't ſtof:
Die 't leende nam ons 't zijn: den Heer zy danck en lof.
Zijn maeghſchap oock tot trooſt vaſt neffens hem gezeten,
Een pijnbanck ſtreckte ſchier 's mans ongekreuckt geweten,
Dat rijck in God getrooſt door 't veel gepleeghde goed
Een blijde ſchare quam van deughden te gemoet:
Tot dat doorloutert hy, in 't aenſchijn Gods verkoren,
Hem 's Hemels goedheyd gaf meer als hy had verloren.

Tob. 2.

Tobias vreesde God meer als den Koningh, en droegh de verslagene heymelyck te zamen, en behieltze heymelyck in zyn huys, en des nachts begroef hyse.

HEt herte Naphthali zal trotzer als voorhenen
Zijn hoornen ſteken op, en met zyn rancke beenen
Opſteygeren 't geberghte, om dat zijn doode faem
Is opgeweckt door my, die vroegh den grooten naem
Des grooten Gods aenriep, en die om niemands halven
Bevleckte mijn gemoed, doen elck de gulde kalven
Jeroboams aenbad, maer nae des hooghſten ſtem
Myn eerſtelingen ſteeds bracht te Jeruſalem,
Tot dat met Iſr'el ick vervoerd de boey moſt ſlepen,
Daer Ninive gevryd word van d'uytheemſche ſchepen,
En daer als and're noyt mijn lippen zijn beſmet
Met 't voedzel ons zo ſtrengh verboon van Moyſes wet:
Dies God mijn vromigheyd my komen liet te ſtade,
Als 't hert des Aſſyriers hy roerde met genade.
Myn vryheyd nu erlanght, ick evenwel verplicht
My hiel te dwaden der bedroefden aengezicht,
Tot dat Senacherib ontzey al wie my hoofde:
Wiens gramſchap ick ontſloop als hy myn have roofde,
Doen ick mijn broed'ren [die hy in zijn grimmigheyd
Verſloegh] gekiſt hadde, en in 't heymlijck graf geleyd.
Der dooden uytvaert was my liever als mijn eten,
Zoo flucx de bleecke dood het leven had verbeten.
Doch mijn godvruchtigheyd leed wederom aenſtoot
Doen eenen zwaluwdreck mijns lichaems venſters ſloot
Daer 't morgenlicht door ſcheen: en of wel mynen rouwe
Met ſchimp ophoopten noch mijn magen, en mijn vrouwe,
Noch hiel mijn vroomheyd aen: mijn yver noch bekleef
Als ick in 't hert mijns zoons die gulde leſſen ſchreef.
Geprangt van armoede ick mijns ouwdheyds kruck in Meden
Nae Gabel zond om 't geld: maer d'Engel Gods met vreden
Hem we'er betreden de' den dorpel van myn huys,
Met zynen bruytſchat, en zijn Sara hupſch en kuyſch.
Myn lichten zagen 't licht dat zoo langh was gedoken,
Tot dat ick levens zat, myn kind'ren d'oogen loken.

1 Mach. 2.

Wy en willen niet bewilligen in 't gebod van Antiochus, ende en willen niet offeren, en van onze wet afvallen, en and're wyze aennemen.

DAt gingh my veel te nae! dat ick van verr' de wallen
Van d'heylge stad met haer wachttoornen hoorde vallen:
  Dat ick vernam, hoe die aertzvyand van Gods wet
  Zyn schelmse voetzool hadde in 't heylighdom gezet:
Dat oock Antiochus dorst Godloos en verwaten
Tot roof verklaren 't goud van ons gewyde vaten:
  Dat hy zyn schouwspel zagh aen menschen en aen vee,
  En 't volck voor 't aanzicht van zyn afgoon knielen de'e.
Waerom zoo flucx ons quam op Modins hooge rotzen
De veldheer des Tyrans in naem zijns meesters trotzen,
  Ick met een hellebaerd, die zwaer van koper woegh,
  Hem, en dien valschen Jood den kop in flarden sloegh,
En om de wet jeloers als dol, en uytgelaten
Het volck op 't marktveld ick bazuynde uyt alle straten,
  En weckte haer yver op aldus: wat! is 't niet schand,
  Dat hy, die onlanghs zat gegyzelt, en verpand,
Ons wetten stellen zal, en onzen Godsdienst schenden,
En maecken van ons kerck een gruwel der ellenden?
  Wat mannen, duldet niet, dat u die Dwinghland kruyst,
  Zoo langh ghy houden kunt het lemmer in de vuyst:
Wie yvert volght my nae. 't woord droop nau van de lippen
Een werld van menschen zich in holen, en in klippen
  Met my verstack voor 't heyr van dien vermeten zot,
  Die quam te spae zyn hiel opheffen tegen God.
Wy streen in 't steengeberghte, en zoo wy daegh'lycx wiessen,
Wy vaecken d'onbesneen de'en danssen door de spiessen.
  Geen Sabbath onzer erm, noch zeenwen hiel verlet,
  Als ons d'erfvyand zocht, de nood wist van geen wet.
Met wyf, en kind'ren dus in ballinghschap gevloden,
Wy stelden d'eere Gods voor 's dwingelands geboden,
  Tot dat onze ouwderdom zyn zonen alle vyf
  Voor zyn verscheyden blies een kryghsmans hert in 't lyf,
En Machabeus, die ons quam in vroomheyd nader
't Zweerd ophief, en het ampt vervulde van zyn vader.

1. Mach. 3.

Judas verkreegh den volcke groote eere, hy toogh in zyn harnasch als een held, en beschermde zyn heyr met zynen zweerde. hy was vrymoedigh als een leeu.

ALs Apollonius te trots myn heyrkracht porde,
Hy vond dien die hy zocht, en hem het mes afgorde.
De batſe Seron, die dacht dat ick van 't gerucht
Verveerd was, quamen wy verneſt'len op de vlucht.
Nae, Gorgias ontvlood, als in zyn pauweljoenen
Ick 't vuyr ſtack. duyzendwerf vyf dapp're kampioenen
Het overrompelt heyr van Lyſias op 't veld
Vermiſte, als naemaels wierd het overſchot geteld.
Ieruſalem ick bouw tot trooſt der Iſra'liten,
En open 't hooge koor voor Prieſt'ren en Leviten.
Den Amonijt ick ſlae, met Beon, d'Idumeen.
Datheman ick verquick, en blixem ſte'en aen ſte'en.
Timotheus ontwyckt myn benden, die hem naecken:
Dies Ephron Carnaim wy met ons tortzen blaecken,
En vlammen na den roof, en ſlaen eer 't woeden ſliſt
Al watter wapens draeght, en aen de muyren piſt:
Pn vinden zegenryck den prieſterlycken heuvel:
Daer wy hem roemen, die nam wraeck van 's vyands euvel.
Maer als in 't zuyden ons grynſt Edom aen zoo ſtuyr,
Wy Hebron breken af tot molm, met ſtael, en vuyr.
In 't land van Aſdòd, daer de blinde d'afgoon eerden,
Wy ſte'en, en vlecken gants het onderſt' boven keerden.
Doen d'Elephant ten toon den Antiochus droegh,
Ick 't onbeſneden zaed zes honderd man afſloegh.
Als nu Nicanor komt, dat hy myn glory ſchaecke,
Ick hem zyn rechterhand, en hoofd afſny tot wraecke.
Zoo haeſt de faem ons doet den roem van Roome Rond,
Wy met 't Romeynſche volck ons houwen door verbond:
En als Bacchides trock den ſmaed op 't ſtrenghſt' te wreken
Demetrius gedaen, ick in 't gevaer bleef ſteken,
Als my myn volck bezweeck, daer 't leger ick ophiel,
En in 't gevecht opgaf myn Ridderlycke ziel;
Die heemlende nae 't koor der helden vander eerden,
Het heldiſch lichaem liet doorregen vande zweerden.

HYMNUS
OF
LOFZANGH
Van den
Chriſtelycken Ridder.

ENS anders Zangerin magh ryckelycken melden
Den welverdienden roem van Iacobs oorlooghshelden,
Die, keerende uyt 't gevecht, beſprengt met breyn en bloed,
Liep eenen zoeten rey van maeghden te gemoet:
Ick zingh des Chriſten helds ſtryd, wapens en partijen.
Groot Hertogh des geloofs, die door uw bloedigh ſtrijen
Onze overwinningh wrocht, en die gebenedijt
Van zulcken Ridderſchap de dapper hoofdman zijt,
Vergunt my, dat ick magh den eed'len Ridder roemen,
Die ghy geweerdight hebt nae uwen naem te noemen,
Die gantſch op and're wyze als David was gewoon
Met zynen kruyſheer vecht om d'alderhooghſte kroon.
  Heel korts in nare ſchaeuw, beſchaduwt vande bladen,
Wy 's heeten middaghs brand al peynzende verſmaden,
Daer ons de ſlaep bekruypt terwyl 't gevogelt queeld,
En voed met zulcken droom als ons gezangh uytbeeld.
  Ick zagh van 't hoogh geberghte in vlack gelegen velden
Twee trotze legers, die haer in ſlaghoorde ſtelden,

Belüſt

Beluſt elck anders kanſſe en voordeel af te zien,
Of liever duyzend doon te lyden dan te vli'en.
Zoo flucx men 't teecken geeft roert yder 't ſtof met voeten
Dat d'aerde, ſchud, als zy malkanderen gemoeten.
De razerny vanght aen met een vermenght geluyd,
Dat nae den ſterren klimt, en aen den hemel ſtuyt,
Wiens vrolijck voorhoofd haeſt veroudet van de rimp'len,
Wiens alderhelderſte oogh zelf ſchemert van de wimp'len,
En van 't geſlepen ſtael, dat wederzyds geſcherpt,
Zoo vaeck 't zyn vyand dreyght den blixem op hem werpt.
't Bloed ſtroomt tot een rood meyr, welcx heete baren bruyzen,
En droef luyd den adieu der zielen die verhuyzen.
d'Eerwaerde Wijſheyd Gods dees' ſlachting vaſt aenſchouwt
Van haren heyl'gen throon in 't opperſte gebouwt.
Zy daeld van boven af met haer ſneeuwitte vlercken,
En grijpt die meeſt uytſteeckt in ridderlijcke wercken
Uyt 't midden van den ſtrijd die vuyrigh is en ſtraf,
En op een woeſte plaets voerd hem ter zyden af.
O Ridderlijck gemoed! dus heeftze hem aengeſproken,
't Is langh, 't is al te lange in 't harnaſch zich gewroken,
't Is langh genoegh aldus met David zich beſprenght
In 't Philiſtijnſche bloed, en 't dorſtigh zand gedrenckt,
Zulck krygen ben ick zat. ontſlaet u dit ſcherp yzer,
Dees' ſtalen borſt ontgeſpt; gaet henen wend u wyzer
Tot eenen ſtrijd des geeſts, en tot dat oorloogh vlied,
't Welck zoo vele eeuwen langh door 't geeſt'lijck is bedied.
Dit Chriſt'lijck wapentuygh voor 't ander wilt omgorden,
En op een nieuwe wyze een Chriſten Krijghſman worden,
Treckt deze ruſting aen, en kieſt die ſteyle rotz
Tot eenen vaſten borght, zulcx raed de Wijſheyd Gods.
Eerbiedigh antwoord hy: O hemelſche meeſtreſſe!
Die waerlijck zijt alleen der ſchepſelen vooghdeſſe,
Waer hebbe ick oyt verſchuld, dat ghy mijns gade ſlaet,
En 't vreughdenrijck paleys uws lieven vaders laet?

Aenbedelycxste vrou, wild voor uw hemelvaren
't Gebruyck dier wap'nen my eerst grondelyck verklaren.
De wysheyd zegt, die helm is d'hoop van 't eeuwigh heyl,
Die schild 't beproeft geloof, waer door men vranck en veyl
Des Satans schichten schut, en uytbluscht inder ylen
Den brand, den helschen brand, van zijn geschoten pylen.
Dat zweerd is 's Heeren, woord 't welck wederzyds ontzeyd,
Die borstbeschermer kreeft dat is gerechtigheyd.
Die broos kens wel gepast, die vorstelijcke schoenen
In 's Euangeliums zoet vredenrijck verzoenen,
En d'hoeck steen Christus is, waer op in al zijn doen
Zich vry verlaeten mach de Christen kampioen.
't Was nauwelijcx gezeyd, de Wijsheyd eerst verschenen,
Heeft heylighlijck gespoockt, en is terstond verdwenen.
De Ridder als verbaest of 't waerheyd was of waen
Ontwapend zich op 't lest, treckt 's wijsheyds rustingh aen,
En 't harnasch aengepast hy van des hoecksteens midden
Steroogende hemelwaert aldus aenvanght te bidden.
O Veldheer onzes stryds, die door uw bloedigh zweet
En roode wonden hebt eens hoofdmans ampt bekleed:
O waare Samson! die verbrekende 's doods banden,
Verpletterde den kop van alle uwe erfvyanden,
En een schoon voorbeeld liet, hoe in dit jammerdal
Elck kryghsknecht 't enge spoor uws kruysweghs houden zal:
O kruysvorst! kapiteyn! voorvechter! en verbidder!
Van 't rood gesluijert heyr, aenschouwt aenschouwt den Ridder,
Die uwe benden volght, en zyn behagen schept
Dat hy verwinnen mach als ghy verwonnen hebt.
't Gebed noch nauw'lycx eynd, of d'Hemel geeft een teecken
Dat hem zyns koninghs hulpe en troost niet zal gebreecken.
Flucx ziddert al 't geberghte, en 't aerdryck daer ontrent
Een wolck van damp en roock uytbraeckende opwaert zend,
En eer hy 't mercken kan zoo treed hem onder oogen
Een opgesmukte vrouw, die groot is van vermogen,

Die beter een Godinne als sterflyck mensch gelyckt,
En 't schoonste beeld beschaemt dat inde spiegel kyckt.
De rycxste bagge haer çiert. alsins is zy bepeereld. (weereld.
Haer ployryck purper vloeyd. haer p'ruyck druckt een kleyn
Iae 't is de Weereld zelf wanneer hy 't wel beziet,
Die met haer rechter hem een gouden kopschael bied,
En met de slincker zwaeyt een waeijer zwert van pluymen.
Die rechte Ioffrou sleeps, hoe steecken haer de kruymen.
Zy maeckt een fieren gangh, en 't schynt als ofze hem smeeckt
Met eenen zoeten lach. nu luystert watze spreeckt.
Vroom Ridder, wie ghy zyt, door zonderlinge driften
Ons uwe dwaelsterr' dringht u heerlyck te begiften
Met Ryckdom, Eere en Staet, of Wellust, welck ghy kiest,
Behoudens ghy u zelf in onzen dienst verliest.
Dit aerdryck ick bestier. d'ontzichelycke zielen
Der Majesteyten zelf voor my ter aerden knielen,
En zoecken steeds de gunst myns Godheyds met gebe'en:
Want yder trots Monarch ontfanght van my zyn leen.
De Scepters deyle ick om: de kroonen en de banden
Van Koningh, Vorst en Graef zyn zegens myner handen.
Met witte marmorsteen myn hof ten wolcken ryst,
Dat 's Pelgrims oogh verlet, en met verwond'ren spyst.
Inwendigh 't bont tapyt de wanden houd gescholen.
't Vertreck der zalen doet myn hofgezin verdolen.
My vierd der Ioffren Reye, een wonderlycke pracht,
Die door de tralien kyckt, en inde watergracht
Om tydverlies zomtyds zyn schaduwe laet spelen,
Terwyl in 's lusthofs top de Nachtegalen quelen:
De blanckgepluymde zwaen haer weelde uyt 't water schept,
En d'oijevaer op 't dack met zynen klepel klept.
Zoo flucx my d'avondsterr' toeknickt om t'avondmalen,
Ick my ter disschen schick daer duyzend toortsen stralen,
Daer 's tafels rugh zich om den last der spyzen belght,
Daer yder zilv'ren vlackt' zyn venezoen verzwelght,

Daer

Daer d'honger werd geterght van zo veel leckernyen
Dat 't suyckerzoet banckct men naulijcx weet te vlyen:
Daer uyt een blaeuw kristal op konstrijck goud geschroeft
De most het hert verheught, dat nimmer is bedroeft:
Daer 't Goddelijck musyck van sangh en spel in d'ooren
Den weerklangh van 't gewelf zo lieffelijck laet hooren
Dat ziele en geest ontspringht, en 't lichaem ongetemt
Al danssende in een zee van duyzend weelden zwemt,
Tot dat 't lijf juychens moede en mat van 't stadigh woelen,
Een zoete nachtrust vind in d'ermen van zijn boelen:
Terwijl het wakende oogh des torenwachts den borght
Voor ongeval behoed, en veylighlijck verzorght.
O Jonckheer is 't oock vreemd dat wolcken volcx van verren
My haesten te gemoet, en dragen aen de sterren?
Dat der vergoder schaer zo heftigh om my dringht?
Is 't anders als klaer goud en zilver dat hier blinckt
Vermomde Toveres! wegh met uw valsch blancketzel,
Wegh met uw zoet vergift, en doet mijn ziel geen letzel.
Uytwendigh zy dy schoon, van binnen vol ellend:
Uw heerlijckheyd is kort: uw vreughd met droefheyd end:
Uwe eere is wanckelbaer: uw hoogheyd dreyght te vallen.
Van al 't geen ghy beloofd en geef dy niets met allen
Als ramp en druck te loon den genen, die u diend.
God hem zijn gunst ontzeght wie zich met u bevriend.
U dreyght een eeuwigh wee: uw lachen werd tot huylen,
Als ghy voor 't vyerschaer Gods u niet en moogd verschuylen,
Met al die uwen sleep te volgen zijn gewoon,
Als 't vonnis werd geveld van God en 's menschen zoon.
Verziet u Duyvels zaet, verziet u voor mijn schelden:
Vlied na den afgrond toe, uw munt wil hier niet gelden.
Voor zulcken antwoord vlucht de Moeder alles quaeds,
En eer 't de Ridder speurt, flucx weder in haer plaets
Een vette poezel komt al nader t'hemwaerts sluypen.
Zy koestert vast een Slange, en waent hem te bekruypen,

Die

Dies roept hy: verder niet, eerst antwoord op mijn eysch.
'k Ben, zeghtze, niet en schroomt, het ongebreydelt Vleysch,
Die niet verzwelgen kan, dat ghy door 's Geests afraden
Al d'aengeboden gunst des Werelds gaet versmaden.
Wat dolheyd gady aen? ay arm onzaligh man,
Ontslaet u van 's Geests juck, ontslaet u dien Tyran,
Die zo veel zielen plaeght, en vol van jalouzije
Haer 't leven bange maeckt, en druckt met slavernije:
Die 's levens lust benijd: die 't lichaem pijnt en kruyst,
En als 't is afgereen, daer schielijck uyt verhuyst.
Zijn dienaers slaven zijn, en 't loon dat zy beerven
Is datse elcx gaepspel zijn, en martelaren sterven.
Ontzegt 's Geests dienstbaerheyd: vertrouwt u 's werelds bruyt
En in haer schoonheyd weyd, zy munt te wonder uyt.
Verfoeyd den engen pad: voldoet uws herten wenschen,
En volgt op 't breede spoor den braefsten hoop der menschen.
Verleydster zydy daer, de strenge Ridder roept,
Die 't oor de slange leent, en van 's doods vruchten snoept.
O snoode zielenpest! die vleyende, ondertusschen
Den Geest nae 't leven staet, en pooght zijn zaed te blusschen,
Vermids hy lust noch treck tot uwe wetten heeft,
En 't heyl der zielen werckt als hy u wederstreeft.
Wat Moeder dat ghy zijt magh aen uw vruchten blijcken,
Die alderminst Gods aerd, en 's Duyvels gantsch gelijcken.
Afgoderije, haet, moord, twist, hovaerdije en nijd.
Uwe eygen docht'ren zijn, den Satan toegewijd.
Laetst zwoer ick u den dood: dorft ghy my noch ontmoeten?
Zo scheld de Ridder 't Vleesch, en doodet voor zijn voeten.
't Vleesch geeft aldaer den Geest, en 't neemt zijn leste adieu.
Maer aende slincker zijde hem weder op een nieuw
Een Ketter overvalt, heel statigh, ouwd van wezen,
Die stickziende altijd doolt, en brilt van veel te lezen,
Die lezende versuft, en min tot kennis koomt.
De Ridder spreeckt hem aen, en vraeght waer van hy droomt.

 't Was

't Was, zeght hy, al van ouwds 't gevoelen veler wijzen
Dat ydel werd geloofft 's vleeschs opstaen en verryzen,
En dat elck kerckhof niet 't verstorven bleeck gebeent
Der doon opworpen zal gelijck men dwaeslijck meent:
Want zo d'opstandingh wat geloofs word toegeschreven,
Ontwyffelijck het is geschied al in dit leven.
Is 't niet een fyne klucht, en rechte kinderspot,
Dat 't lyf verryzen zal als 't eenmael is verrot?
Zo 't waerheyd strecken magh, gewis hoe wil men vloecken
Als elck om 't eerste grielt, en gaet zyn beenen zoecken.
Daer by verdichtmen noch, zo vremd als praetgemeen,
Dat Christus 't vierschaer Gods zyns Vaders zal bekleen:
Maer zoo 't waerachtigh is, wat zalmen toe gaen schryven
't Vertragen van zyn komst, en 't stadigh achter blyven?
Want van dat 's werelds lamp eerst blonck aen 's Hemels glas,
Nature een zelve blyft, en alle dingh als 't was:
D'een eeuwe d'ander volght, d'een zomer volght den and'ren,
En hoe zeer d'aerd verouwd, noch spoort men geen verand'ren:
De hemel hemel blyft, d'aerd aerd, de zee blyft zee:
Dies komt hy nimmermeer, of is te zelden ree.
Vlied, zeght de Ridder, vlied aertzketter! valsch verrader!
Gaet veyld uw logenkraem den Duyvel uwen vader:
Gaet preeckt den Saduceen, en die geen hope en heeft.
Ick waen niet, maer ick weet dat mynen Heyland leeft,
Die ware Ionas, uyt 's grafs wawisch, nae dry dagen
Weer 't licht des hemels zagh: die zo vele heyl'gen zagen,
En door die zelve macht, en door dien zelven geest
Waer door hy eens zyns zelfs opwecker is geweest,
Hy 't menschelyck geslacht zal uyt 's doods slaep opwecken,
En voor den rechterstoel des grooten Rechters trecken,
Wanneer hy als een zon de dicke wolcken breeckt,
De deughd met heyl bekroont, en zyn versmaetheyd wreeckt.
't Vertrecken van zyn komst veroorsaeckt dat hy goedigh,
Niet wil des zondaers dood, maer hoopt zyn beet langmoedig.

Hoe langh zijn komſt vertraeght, 't werd t'zijnder tijd vervuld,
Maer 't wil te ſpade zijn als ghy 't gelooven zult.
De Ketter ſchaemrood deynſt, en flucx verrijſt door 't gapen
Des aerdrijcx een gedrocht, dat eyſlijck en wanſchapen,
Noch menſch noch dier gelijckt, en met dry pylen mickt
Met zynen ſtrengen boogh: dies onze Ridder ſchrickt.
'tWreed Monſter brieſcht hem toe: gedondert uytter hellen.
Verſchijn ick 's afgronds Vorſt om eeuwigh u te quellen,
Vermids ghy vruchteloos op uwen Chriſtus hoopt,
Vergeefs in zynen naem beſprenght zijt en gedoopt.
Der zonden zyn te veel, die u voor God verklagen,
Die zoo wel 's nachts als 's daeghs u voor den Rechter dagen:
Slaet uws gewetens boeck eens open, daer zoo naeckt
Uw pleyt heeft uytgedient, en 't vonnis is gemaeckt:
En effen als uw hope zoo is 't geverwt geloove
Daer ghy vergeefs op ſteunt, dat u voorlanghs ten roove
Des afgronds heeft verklaerd, en 's leeuws keel overgaf.
Wat is uw wangeloove? is 't anders yet als kaf?
Als ſtopp'len hoy en ſtroy, 't welck voor den heeten toren
Van Gods rechtveerdigheyd verſmilt en gaet verloren?
Is 't anders yet als waen en dwaeſheyd ingebeeld?
Is niet geveynſde ſchijn de pop waerme' ghy ſpeeld?
En wat is 's hemels God doch als een uytermaten
Ondraeghlijck wreed tyran, die weerdigh is te haten?
Veel min aenbiddens weerd: vermids hy yderman
Een wet ſteld, die hy zelf niet onderhouden kan:
Noch eyſcht hy dat elcx mond zal van zijn goedheyd roemen,
Daer hy elcx onheyl wil, en lacht in ons verdoemen.
O wonderbaren ſtorm! zijn pylen nu verſpilt
Terſtond afſtuyten op des vromen Ridders ſchild
Die zich aldus verweerd: Erfvyand aller zielen!
Serpent! Leeuw! Draeck! ouw Slange! hoe lang zult ghy uw hielen
Opheffen tegen God en al wat hem aenkleeft?
Zielmoorder! Logenaer! die d'yd'le locht doorzweeft,

Die 's werelds Prince zyt, en in uw boeyen kluystert
Al wie u d'ooren leent, en nae uw smeken luystert.
De misdaed overweeght wel die myn ziel bevleckt:
Maer Gods barmhertigheyd haer noch veel wyder streckt.
Myn zonden zyn bloed rood, en geensins om vergrooten:
Maer rooder is noch 't bloed 't welck Christus heeft vergoten:
't Geloove is zwack in my, dit baert my zwaer verdriet:
Maer God de liefde zelf verwerpt den zwacken niet.
Oock is hy lievens weerd, die kocht ons aller leven,
Doen hy zyn waerdste pand aen 't kruys gingh overgeven,
Doen hy ons Iesus gaf zo deerlijck, zo bebloed,
Die 's vaders toorn verzoent, en al om schuld voldoet,
Die ons dien geest verwerft waer door wy allegader
Zijn Medebroed'ren zijn, en roepen Abba vader.
Voor zulcken antwoord ruymt de booze Geest zijn plaets,
En vlucht den name Gods, de Ridder wind den kaets:
Dies hy den Hemel looft: van waer hem zijne Koningh
Door d'Eng'len 's levens kroon opoffert tot belooningh.
Vroom Ridder, zeggen zy, omvlecht, omvlecht uw hoofd
Met den Laurenkrans, die Iesus heeft belooft,
Die onder de baniere haers hoofdmans vroomlyck strijden,
Die leden zyn haers hoofds in droefheyd en in lyden:
Vroom Ridder, neemt dien krans van uwen Kapiteyn,
En hebt met hem zyn kruys en zijn triumph gemeyn.
De Ridder triumpheerde, als 't ruysschen van de boomen
Myn zoete rust versteurde. ick overley de droomen
Daer 't hert mee' was belast: 's drooms beeld, dacht ick, gewis
De waerheyd niet altyd heel ongelyck en is.

DE HEERLYCKHEYD VAN SALOMON.

Of het tweede deel van den vierden dagh der tweede weke.

Gedicht by

Wylen GUILLAUME de SALUSTE Heere van Bartas, Phenix der Franſche Poëten.

Uyt het Franſch in Nederduytſch vertaelt

DOOR

J. v. VONDELEN.

DE

VERTAELDER

Aen

Keyzeren, Koningen, en allen Geweldigen op aerden.

KLINCKERT.

Hy, die van peerlen goud en diamanten ſchimmert,
Goon, in wiens voorhoofd God zijn beeld heeft ingedruckt,
Die 't purper kraecken doet, en kreuckt uw hayr, gejuckt
Met glanſich kroonengoud te weeldig opgetimmert:

Word niet jeloers, wanneer ghy SALOMON *ziet brallen,*
Die op zijns Vaders throon der Rijcken Scepters zweyt,
En met de blixems van zijn heyl'ge Majeſteyt
Ontſchept en doodverwt, die voor hem op 't aenzicht vallen.

Hoe ſterck zijn glori ſtraelt, noch is 't maer enckel roock.
Zijn pracht, en prael verwelckt: zoo ſmilt uw blyſchap oock:
Zijt dan op ſterflijck leen hoovaerdigh, noch vermetel.

Geen Rijck beſtendigh is als 't Hemelſch Koninghrijck,
Daer JESUS *heerſcht, die u Monarchen algelijck*
Geweldigh dagen zal ter vierſchaer voor zijn zetel.

Door een is 't nu voldaen.

DE

VERTAELDER

Wenscht zynen Vrund den HEER

DIERICK KORVER

ALLES GOEDS.

HET *gene de voortreffelÿcke Michel de Montaigne in't algemeen van een uytnemende Poetisch werck getuyght, daer hy schrÿft*: La bonne la supreme la divine, est au dessus des regles de la raison. Quiconque en discerne la beauté d'une veüe ferme & rassise, il ne la void pas: non plus que la splendeur d'un esclair. Elle ne prattique point nostre jugement: elle le ravit & ravage. *dat zelve mogen wy in't byzonder van dit juweel spreken: waer in de Heere van Bartas schynt hem zelven te overtreffen, en uyt de Heerlyckheyd des grooten Salomons zynen glans te scheppen. Want gelyck hier de stoffe uytnemende is, alzoo is oock de kunst ongemeen, en de gedichtlievende Lezer word van een Aerdsche tot een Hemelsche glori opgetogen: zoo dat, hy Salomon vergetende, opsteyght voor de voeten van Christus aller Koningen Koningh, wien alle macht in Hemel en op Aerde gegeven is, en in de welcke de volheyd der Godheyd lichamelyck woont, en alle schatten van wysheyd en kennisse verborgen zyn. Heeft ons oordeel dan in zulcken Goddelycken licht geschemeroogt: hebben onze teedere oogen qualyck zoo hey-*

heylige blixemen konnen verdragen: en is hier Saluſtius niet als Saluſtius uytgedruckt: dat willen wy geerne toeſtaen. Evenwel myn Zangereſſe leergierigh, heeft, om haer feylen aengewezen te zien, haer zelven willen onderwerpen uwe A. oordeel, het welck zy heeft ervaren te wezen gezond ryp en bezadight, zoo datze wenſcht indien de Rymers malkanderen eenmael uytdagen om zonder bloedſtortinge om den palm of lauwerhoed te kampen: dat uwe A. de voorplaets onder de Scheydſmannen mooght bekleeden, ten eynde het vonnis te billycker geſtreken werde. Ontfanght dan jonſtige KORVER *myn geleende veerzen, en doet ons die eere, dat ghy onze feylgrepen op den kant aentekent, op dat wyze aenmerckende naemaels beteren. t'Amſtelredam dezen 28. van Loumaend 1620.*

Uwe A. verplichte Vrund

I. V. Vondelen.

VOORREDEN.

ICK hebbe, Lezer, meermaels voorgehad mijn plompe handen aen dit zuyvere te ſlaen, maer vreeze heeft my altijd doen aerzelen, om dat ick ontzag, met ongewyde vingeren deze Arcke aen te taſten: en liet my vaſtelijck voorſtaen dat geen gemeen Prieſter of Levyt, maer wel een hooger als ick geoorloft was zijn voetzool in dit heylige der heyligen te zetten. Mijn gevoelen hier in wierd verſterckt vermids het loflijck getuygeniſſe dat de aldertreffelijcxſte verſtanden van dit Puyckjen gaven: gelijck dan neffens andere zynen Uytlegger Simon Goulart hier van luydskeels trompettet in deze woorden: *s'enſuit la MAGNIFICENCE ou ſeconde partie du quatrieſme jour de la ſeconde Sepmaine, ou Salomon eſt propoſé eſleu pour ſucceſſeur a ſon pere. Sa ſapience, ſon mariage, ſon Temple baſti a l'Eternel, y ſont ſi magnifiquement deſcrits, qu'en c'eſt eſchantillon le Sieur du Bartas ſemble avoir voulu ſurmonter ſoy-meſme, & par ſes riches inventions debatre avecq la dignité d'un ſi ſublime ſujet.* Dat is: *volght de HEERLYCKHEYD of het tweede deel van den vierden dagh der tweede weke, alwaer Salomon word voorgeſtelt als zijns vaders gekoren nazaet. zijn wijſheyd, zijn houwelijck, zynen Tempel Gode gebouwt, wordter zoo heerlijck beſchreven, dat in dit munſter-ſtael de Heere van Bartas ſchijnt hem zelven te willen overtreffen, en met zijn rijcke verzieringen te worſtelen met de weerdigheyd van zoo hooghwichtige ſtoffe.* Het was dan niet zonder, oorzaeck dat ick my hier aen vreeſde te bezondigen. Maer gelijck my vreeze zomtijds dede deynzen, alzoo noopte my wederom een heymelijcke hertstocht om eenmael te zien hoe ick deze franſche Venus met een neerlands gewaed en hulſel zoude mogen toijen en opſmucken, en met Appelles ten toon zetten, om van nutte beriſpers mijn werck te laten keuren. Ick wickte. Ick waeghde 't. Lezer, verwondert u niet dat wy onder alle zijn puyckrymen dit paragon, deze Overkijcker, hebben uytgekeurt: zoo doen oock die gene, die diaman-

ten onder diamanten uytpicken. Latet u oock niet vreemd toeſchynen dat wy wat tijds met vertalen ſpillen: een beroyd huysraed moet veeltijds van anderen wat te leen bezitten. En zoo ghy ons voorwerpt die boertery van d' Exter, die onder de Paeuwen met geleende veeren dacht te proncken, wy voelen dat wy heerlijck getackt, en op ons zeer geraeckt zijn, want wy brageren met het gene eens anders is. Maer eer ghy u aen onze rymen ergert, zoo bidde ick dat ghy eerſt deze dingen op de ryge overweeght: 1. dat wy u een vertalinge en geen eygen vindinge ter hand ſtellen. 2. dat wy zoetelijker hadden mogen vloeijen zoo wy ons niet naeuwer aende texſt wilden binden. 3. dat mijn moeder my geen beter nederduyts geleert heeft. Magh ons dit niet afwaſſchen, en blijfdy evenwel daer op ſtaen dat wy met Phaëthon ons onderwonden hebben den Zonwagen te mennen: ick hebbe niet te zeggen, dan my daer mede te trooſten datmen ten minſten noch van my getuyge:

Hic ſitus eſt Phaëthon currus auriga paterni,
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.

Dat is:

Alhier light Phaëthon verſlagen
De Voerman van zyns vaders wagen:
Die, of hem is den toom ontgaen,
Nochtans heeft vry wat ſtouts beſtaen.

Lezer ick hebbe gezeyd. Leeſt nu het kort inhoud van onze overzettinge, daer nae de vertalinge van het uytſtekenſte gedicht dezes Goddelijcken Poeets, en oordeelt heuſſelijck van onze misſlagen.

Den

Den inhoud.

DE Poeet beſchryft heerlijck in dit boeck de Heerlijckheyd van Salomon de Zone Davids, het afzetzel, gedurende zijn wyze regeringe, van den waren Salomon, de vrede-Vorſt, Jeſus Chriſtus, de zone Godes, en Bruydegom der Kercken. Zijn voorreden vervat een noodzaeckelijcke vertooninge van het onderſcheyd tuſſchen hem, en de andere Poëten dezes tijds, voornamelijck in de langheyd van zijn voorgenomen werck, alwaer hy zich zedighlijck ontſchuldight: daer nae volgens zijn voornemen komt ter zaecken: en als het eerſte lid van zijn verhael ſtelt David voor, die met uytnemende leerſtucken zynen zone onderwijſt, om hem bequaem te maecken tot de regeeringe des Koningrijcks: beſchryvende de voornaemſte deughden waer mede een goed Vorſt zich gedurighlijck behoort te vergezelſchappen, daer nae de quaden waer van het hem betaemt zich te wachten: het welck beſloten word met de overlydinge dezes grooten Koninghs.

Het tweede lid begrijpt hoe God den Salomon verſchijnt, wien Glorie, Rijckdom, Gezondheyd, en Wijſheyd aengeboden worden. Hy van den heyligen Geeſt gedreven, ſtelt en met goede reden de Wijſheyd boven alle de andere, waer mede hem God begaeft, om zijn gaven in hem te kroonen. Daer nae ſtelt de Poeet voor oogen deze Wijſheyd van Salomon beſtaende, in de kenniſſe van alle Goddelijcke, natuurlijcke, en aerdſche zaecken, voornamelijck in de beſtieringe zyner onderzaten, en in de bedieninge des gerechts, waer toe hy bybrenght een aenmerckelijck voorbeeld, genomen uyt de heylige geſchichten uyt de tien hoofdſtucken van het eerſte boeck der Koningen, waer uyt dit heele Poeetſche werck getogen is.

In het derde lid, hebbende aengewezen de geluckzaligheyt van Salomon, zoo verhandelt hy zijn houwelijck met de Vorſtinne van Egypten: het welck vereyſchende de alderſchoonſte ſtreken van een waerachtigh poeetelijck pinceel, veroorzaeckt oock dat onze uytnemende dichter in 70 veerzen vervolght een ſchoone luſthof, waer uyt de Minneboefjens vertrecken die Salomon en Pharonida tot onderlinge minne bewegen, waer op het houwelijck word in het werck geſtelt. Te dezer oorzaeck hebben het vertreck van Egypten, de aenkomſte van deze Vorſtinne te Jeruſalem, de ootmoetinge van de Koningh en haer, en haer bruyloftsmael haere bequame beſchryvinge. Ende overmids dat dit houwelijck van Salomon yet wat grooters beteeckent, als de grootheyt zelf, te weten, de verborgen eenigheyd van Jeſus Chriſtus met zyn Kercke, de Poeet willende den Lezer om hooge voeren tot deze Goddelijcke betrachtinge, neemt de zaecke wat leeger: en onder het deckſel van Salomons bruyloftsfeeſt te vereeren, vertoont ons een wonderbaerlijcke dans, te weten der Hemelen: alwaer vaſte en dwalende ſterren een zoo juyſt afgepaſte beweginge hebben, dat alle andere beweginge ten aenzien van deze maer lompery is. Onder andere paſt hy tot deze Goddelijcke dans Zon en Maen: ende by de Zon ſtelt hy voor oogen Salomon en Chriſtus: by de Maen, de Vorſtinne van Egypten, en de Kercke. Dit alles ziet men hier afgemaelt in veerzen die een oneyndelijcke ſchoone betrachtinge behelzen, en een ernſtiger overweginge vereyſſchen als dit kort begryp:

inzonderheyd, zo men waerneemt het gene hy daer aenhecht van het heyligh gespraecke des Bruydegoms met zyne Bruyt. Wy hebben kortelijck deze dingen op de kant aengeteeckent, om alle heylige gemoederen te bekooren de meyninge des Poeets veel grondiger na te vorſchen.

Het leſte lid begrijpt geen mindere verwonderinge in de beſchryvinge van de bouwinge dezes heerlijcken Salomons Tempel, geſticht nae de groote weereld, en ingetogen in de dry boecken dezes wyzen Vorſts, wiens gebed gedaen in de inwydinge des Tempels hier by gevoeght word: En volgende de aenkomſte van de Koninginne van Saba te Jeruſalem: alwaer zy naevorſcht de wijſheyd des Koninghs, die haer onderwyſt in de kenniſſe des eenigen waren Gods, waer uyt vloeyt de met rechte verwonderinge des Koningins.

Eyndelijck het zy men waer neemt Salomons onderwyzinge, het zy de verſchyninge Godes om hem te zegenen, of zijn wijſheyd, of zijn glorie, of zijn houwelijck, het afzetſel van al onze geluckzaligheyd, of zynen Tempelbouw, of zijn gantſche gelegentheyd huyſſelijck, burgerlijck, en geeſtelijck gedurende zijn Godſdienſtigheyd, het zy de bouwinge en ſchoonheyd des gedichts dat alles voor oogen ſtelt: men moet bekennen, dat met recht dit boeck den tytel draeght van

DE

Heerlyckheyd

VAN

SALOMON.

De Heerlijckheyd VAN SALOMON.

Of

Het tweede deel van de vierde dagh der tweede weke.

AT zydy zaligh! die ghy abel van verſtand
Uw rymen mate ſteld nae dat uw yver brand;
Die moegeblockt, met uws ervaren breyns verſchoonen,
Uwe herſ'nen niet verduſt: die ſteeds met and're toonen
Gaet uyten met een zangh, nu deftigh, nu we'er zoet
Wat u voorvallen magh, en eerſt loopt te gemoet:
Die met opſchriften nu, nu wederom met lieden
Doet ſmoocken't vuyr dat uw gemoeden brengt aen't zieden.
Maer, mynen roem, mijn eed den Hemel eens gedaen,
In dit ſtrengh werckhuys houd mijn voeten ſtadigh aen
Gekluyſtert als een ſlaef; mijn geeſt blijft hier onledigh:
Geen ander ieuckzel knaeght my dagh en nacht onvredigh:
Ick veel te bezigh, ſlacht de meuleſteen altoos
Dien eenen waterval omwentelt eyndeloos.
Dus is't dat ick zoo vaeck in ſpijt van Phebus zinge
Naey veerzen langh van ſleep uyt ernſt te zonderlinge

Vergelijckinge, en onderſcheyd tuſſchen onze Poët en d'and're dichters.

Die d'Hemel in my blaeſt , en ticktack even kloeck
Van wol en zacht kattoen dit heerljck gouden doeck.
Ghy put 't vermogen van uw vleugh'len t'eenemalen
Niet uyt , maer wiſpelſteert gelijck de Nachtegalen
Gedurende uwe lent van d'een in d'ander haegh.
Van ſtoffe in ſtof, van lied tot lied al even ſtaegh :
Maer ick de Zwaluw' nae te volgen niet en vruchte ,
Vind nergens neſteltack , paſſere met der vluchte
Een veler eeuwen zee , die boom noch oever roert ,
Nu van het Zuyden , nu van 't Noorden weghgevoert.

Hy bekend dat in een langh werck, de geeſt zomwyl ſlaept.

Uw loopbaen eyndight kort , is vol, is wonder lieflijck ,
Elck veldweeghs ghy verpooſt uw adem ſchept gerieflijck ,
Vind eenigh groen geſtoelt' , verfriſcht u voor een tijd
In luſtprieelen braef met roozen getapijt :
Maer eynd'loos is mijn loop ; nu ſchure ick d'ijsgewelven ;
Nu ſneuv'lende van 't ſteyl, verduyzelt , vind my zelven ;
Nu klaver ick om hoogh ; nu kruyſſe ick 't boſch met ijl ;
Ick ſtruyckel , ick verlies my zelf , ick val zomwijl :
En als quaed mortel lymt den Melckſteen , de Porphieren ,
Den Iaſpis , Serpentyn , en Marbel om te çieren ,
Om myn vertellingh gaer te hechten , dan en nu
Een kreupel veers inſluypt ſlim , half gevlijlt , en ruw.

Maer daerom geeft hy den moed niet verloren, dan vervolgt zijn voornemen.

Daerom nochtans ick niet het aengevangen ſtaecke ,
Is 't werck groot , grooter is de luſt daer ick in blaecke.
Noch is niet uytgeput myn hert van 't heyligh vuyr ;
Niet ſchoons men zonder zweet bekomt en arbeyd zuyr ;
De dalen leeren 't oogh de bergen onderſcheyden ,
En 't kunſtryck beelſel , dat de Kunſtenaer laet weyden
In een Moſaïſch werck , tot meerder çieraet , hy
In verwenonderſcheyd, hoeveelheyd , en waerdy.
God geef dat in mijn rijm de merckelijcxſte ſmette
Zy als een mug die haer aen 't ſneeuwit aenſchijn zette
Van een ontloken Maeghd , en luttel feylen thans
Meer luyſters brengen toe mijns hoogen yver glans.

Al zwacker David wierd, en 't lemmet van zijn leven.
(Wien 't olyachtigh ſap des wortels gingh begeven)
Allencx brande inde pijp, als hy op zijn verſche'en
Noch wacker met verſtand gaet uytten deze re'en,
Leeraren Salomon, en door 't Geheym gedreven
In 't Koninghlijck geſtoelte hem zetten hooghverheven.

David alreede oud, zet Salomon inde Koninghlycke throon, en geeft hem een voorſchrift van een rechtveerdige regeringe, en beſchryft een uytnemende Vorſt.

Mijn zoon, dien zonder twiſt, mevryer, of geweld
Geluck, nature, en wet de kroon heeft opgeſtelt, (ken,
In 't heerſchen wijsheyd voegd, en goedheyd te doen blijc-
Wenſcht hy te mennen langh den teugel van zijn Rijcken;
Maer die door hulpe van 't geluck het Koninghſchap
Bereyckt, en daer toe komt langhs ongewoone trap,
Moet meer als menſche zijn, en inde Deughd ervaren,
D'ontziene tulband zich verzek'ren op zijn hayren.
Maer Salomon, ghy kend het bed daer af ghy daelt,
Ghy ziet hoe Iſraël Adonia onthaelt,
Hoe om uw eer jeloers de zeden moeten wijcken,
En om uw grootheyt wy Natuyr verongelijcken:
Streeft nae volmaecktheyd dan, en dapper van gemoed
't Gebreck verduyſtert van uw ondoorluchtigh bloed.
Monarch van Iacobs Stam, dient 's weerelds Koningh
Op 't eenigh ſteunſel van zijn vrygeley beradigh (ſtadigh,
Uw ſtoutſte aenſlagen grond, en altijd vroegh en ſpaed
Uw ooge en uwen geeſt op zijn voorſchriften ſlaet:
't Godslaſterlijck geblaf der honden vlied verbolgen,
En onder Koningh, wilt uws Heeren zeden volgen.
Denckt dat de dickte van uwe hooge muren zelfs,
Veel poorten zwaer van ſtael, veel hoffelijck gewelfs
Niet hind'ren dat zijn oogh bekeurende achterhale
Uws herten Dedalus in uw geheymſte zale.
Mijn zoon, zoo 't Noodgeheym, of de geboort' veel eer
U Edomyter teelde, of Philiſtyner Heer,
Zoo 't erf lijck u gemaeckt had Pharoos tytels eygen,
Zoo Meden aen uw knien quam zynen myter neygen,

Hy pryſt hem dan de Godsdienſtigheyd aen.

Zoo

Zoo Persen waer uw leen, uw hoogheyd nochtans veughd
En eyscht alom te zijn geborstweert met de Deughd:
Maer om 't zaed Abrahams 't juckdragen te gewennen,
Gevoegelijck den toom van 't heyligh volck te mennen,
Bezitten Iosuaes en Samsons stoel nae wensch,
Een nazaet Gods te zijn, ghy meer moet zijn als mensch.

En d'omzichtigheyd bestaende in 't verkiezen der dienaren.

Wilt boven d'ouwde knecht d'aenkomeling niet achten:
Gebiedens kunst bestaet in kunst min als 't betrachten,
De most wijckt d'ouwde wijn in smaeck, en d'Hovenier
Uyt 't hert zijns lusthofs niet roeyt met een dwaes bestier
Een groeyzaem weeldigh hout, dat twintigh wintervlagen
Met zoete vruchten heeft zijn leck're disch beslagen,
Om pooten in zijn plaetse een loote of struyck, wiens vrucht
Hy proefde met 't gebit alleen van valsch gerucht.

In 't recht kennen der lofstuyters.

De vleijers, Salomon, oorlingen zijn, die waerlijck
Den wijsten Koningh staen tot hindernis gevaerlijck,
Wat rechten zy niet aen! vermids zy vinden haer
Snoo weergade in ons herte, een erger huychelaer,
De liefde van ons zelfs, een altijd woe'nde peste,
Die aenspant met dees' vreemde, en haet'lijck rot op 't leste.
Den bloon verbeelden zy dat hy is wijs altoos,
Den dronckaerd bly van geest, d'ontrouwen ergh en loos:
Rechtveerdig Vorst en Prins zy noemen 's volcx verdemper,
Den dommen stemmigh Heer, Augustus den verslemper,
En als doorsnuff'lend' zy zijn neygingh nu verstaen,
Zy als in hem veraerd zijn boos heyd bidden aen.

In 't ontdecken en verjagen van allerley slagh van schelmse menschen.

Vlucht die gedrochten dan, ontslaet u om der boozen
Afgrijs'lijcke ommegangh, 't gezelschap der eerloozen:
Geen toegangh in uw Hof den roover toe en laet:
Geen moorders 't hoofd ophoud: de toovenaren haet,
Uyt vreeze, datze met haers adems gift te gader
Niet smetten doodelijck Stads borrensprongh en ader:
De zeden niet vergift, fonteyn daer d'Onderzaet
Uytputten zal voortaen van beyds of goed of quaed:

Beheerscht

Beheerſcht uw luſten, word uw toorne en ancxſt te machtigh, *Hy pryſt hem aen Matigheyd, Grootmoedigheyd, en Rechtveerdigheyd.*
Die niet zich zelfs gebied geen Koningh is waerachtigh:
Doet niet wat ghy vermooght, maer zulcx doet als u paſt.
Uw neck eerſt onderwerpt der wetten iuck en laſt.
Den Onderzaet als hy tot Leydsman heeft zijn Koningh
Door water, bergh, en boſch rent zonder lyfs verſchooningh.
Bewyſt geſpraeckzaem u, goed liefgetal myn zoon, *Goedertierenheyd.*
En volght vermetel niet de beelden dezer Goon
Die uyt haer gulde bus men jaerlycx eens verlochtight
Op dat den Hemel, nu verbe'en, het aerdryck vochtight.
Zyn woord opeten paſt geen Koningh wys gezind, *Waerheyd.*
Al wie zyn trouwe breeckt geloof, noch trouwe vind,
Bedriegend' polt zich ſelfs; het volck jeloers om ſchouwen:
't Gevaer zyns lichten aerds, zich wapent met wantrouwen:
En 't naegebuyrigh Ryck een Leeuw van ſterckheyd groot
Heeft liever, als een Vos tot zyn trouw bondgenoot.
Zyt in 't beloonen mild, in 't ſtraffen ſchaers en vrecke: *Matigingh.*
Maeckt dat Stantvaſtigheyd uw borſt alſins bedecke. *Standvaſtigheyd.*
't Uytſtekenſte is omringht van rampſpo'en aldernaeſt,
En d'alderfelſte ſtorm op hooge poorten raeſt.
Uyt eerzucht 't aerdryck niet met wapens gaet beroeren. *Vromigheyd.*
Indien geweld, of eere u oorlogh pranght te voeren,
Bewijſt u Davids zoon, maeckt dat uw Kryghsmans erm
Zoo koud zy in 't beſtaen, als in 't uytvoeren warm. *Geduld.*
Waeckt, zweet, en redeneert, en heldiſch niet om temmen,
Vryt den gewonnen ſtroom te voet, en 't nat in 't zwemmen:
Het ſchaduwende lof eens planebooms u friſch
Een zonnehoed verſtreck, een beuckelaer uw diſch,
Uw oeffeninge uw vuyr, wat zoon uw bedſtede ergen. *Soberheyd.*
Met lecker diſchgerecht wilt uwen mond niet tergen:
Zware arbeyd zy uw ſauſſe: in 't hol eens ſtormhoeds me'
Zuypt 't water uyt een beeck vermenght met ſlym en ſnee.
Laet trommel, laet trompet, laet omgewielde fluyten
Uw Klaveçymb'len zyn, uw çyters, en uw luyten:

Sterckheyd. Hardvochtigh eenen Bergh al dravende overſchiet,
Al loopende een ruym veld, al ſpringende eenen vliet:
Uw hoofd met ſtof en zweet zy wel doortrocken echter:
Zijt overſte en ſoldaet, een blixem is de vechter
Als hy zijn Koningh heeft, die moedigh treed vooraen,
Gezelle in 't avontuur en Rechter van zijn da'en.

Oeffeninge en kenniſſe in goede weten-ſchappen, namelyck inde vrye kunſte, welcx gebruyck hy alreede heeft aengewezen.

Met luſt tot leerzucht zoude ick uw gemoed ontſteken,
Zage ick alreede niet de Godlijckheyd uytbreken
Van uw diepzinnigheyd: maeckt dat geleerdheyds çier
Dien tot een hulp de kunſt van 't Koninghlijck beſtier,
En gae ſlaet, dat gelijck natvochtigheyds vervelen
Verſmacht eens fruytbooms ziel haer groeyzaem leven telen,
De veel te zware les, der kunſten weelde en luſt
Zoo fraeije geeſten niet haer geeſtigheyd uytbluſt,
Noch maeckt uẘ zinnen niet door ſlaepzucht dom ellendigh,
Noch van 't gemeene beſts bevord'ren 't hert afwendigh.
Met een gevlerckte geeſt den loop verzelſchapt voorts
Van 't nachtgeleydend' licht, den daghgeleyder toorts.
d'Eyſ'lijcke ondiepten meld die d'Ocean bewegen.
De gryze toppen meet der bergen hoogh geſtegen.
Doorſnuffelt hoeck voor hoeck dit nederigh geſticht,
Doch om verwond'ren, hoe in 't werck de wijſheyd licht
Des geen, die 't zoo wel ſchickte: en wilt voor al niet ſlachten
D'arme Hovelingh, die dor en uytgeput van krachten
In 't leeger hof verouwd, en die zijn oogen ſterck
Op 's peylers groeven ſlaet, op 't voet en heuvelwerck;
Die ſuf beſchouwt 't vermael, medallien, beelden, ſtanden,
En d'hoofdçieraden van de Koninghlijcke wanden,
Die hem vergapende, is nu by nu buyten zich,
Terwijl zijn mackers zien den Koningh Scepterdrigh. (ne.

Rechtveerdigheyd. De weegſchael houd recht op, 't oogh toe, uwe handen rey-
Wreeckt ſtrengh 't bekende quaed en onrecht; 't uwe alleyne
Vergetenheyd beveelt. de tranen ziet, en hoort
't Geſchrey des geens die in een zee van droefheyd ſmoort.

Hoort

Hoort d'oogen menighmael die op uw landen oogen:
Die niet wil Rechter zijn, geen Vorst is om gedoogen:
En inder eeuwigheyd ſcheyd nimmermeer, noch weert
Van 't ſcepter des gerechts het ſchitt'rende oorloogszweerd.
Begunſtigt grooten niet, noch druckt die't qualijck hebben;
Noch van uw wetten maeckt een ydel ſpinnewebben
Waer in de mugh verwert, terwylen het gebuert
Dat ruyſſchende de weſp den inſlagh rijt en ſcheurt.
Verdrijft die Herders, die d'onnoſ'le kud' verteeren.
Zulcke Overheden kieſt die haren ſtaet vereeren,
Die d'Alderhooghſte ontzien, die't vonnis ſtrijcken recht;
Men oordeelt in 't gemeen den meeſter na den knecht.
Den vromen mild begaeft; maer wilt uw leen niet ſchiften;
Hy ſtopt, die roert den grond, de borne van zijn giften.
Voor al, mijn troetelkind! verdrenckt, om Gods wil, dy
Niet in 't bedrieghlijck meyr van 's boels lief koozery:
Helaes! Helaes! ick ducht, keert o alwyze algoede
God, mijns gezichts gevolgh doch af van mynen bloede,
Aenſtaende is 't, ducht ick, dat dit zoet vergif, o kruys!
Noch met afgodery zal ſmetten Davids huys:
Dat zoo 's deughds heyl'ge liefde u niet ontſteke t'elcken,
Zoo een geduurzaemheyd van naems en faems verwelcken
U niet te rugh doe zien, tracht dat u in die kamp
Noch tot een leſſe dien de Vaderlijcke ramp.
d'Almachtige, mijn kind, my roept u te begeven,
Vaert wel, ick wandel door den dood in 't eeuwigh leven,
Om hooger heerſchen, vry van 't menſchelijck gequel
Uwe handen ick beveel den ſtaf van Iſraël.
Ghy die om 't quaed eens Vorſts 's kroon glinſterende ſtra-(len
Van 't een in 't ander huys, van land tot land doet dwalen,
Verletze by de myne, en brenght van mijns zoons zoon
Dien Grooten Koningh eens te voorſchijn en ten toon
Daer Iſraël op hoopt, daer nae ick zucht te voren,
Groot Koningh die het Rijck des Duyvels zal verſtooren.

Salomō word vermaent zich te hoeden voor eenige quaden, die neffens andere de Vorſten verderven.

Heyligh overlyden Davids.

Salomon vult zyn plaetze. Zoo ſterft hy, en de zoon zyn voetſpoor gade ſlaet,
En 's Hemels God met hert, en mond aenbidden gaet:
Door Godvruchts deure treed in 't rycke met verlangen,
En ſpeelt tot 's Heeren lof veel lieden, veel gezangen,
En ſmoockt te Gibeon, en inden geeſt aenſchouwt,
Terwyl zyn vleeſch noch ſlaept,dien God dien hy vertrouwt,
Groot God, die ryck gekroont met flonckerende vyeren,
Hem vier Ioffrouwen toont, en geeft hem keur van vieren.

God offert hem de Glori. De Glori zwickt een ſchicht dieze in haer rechter vaet,
En treeter niet als maeghd, maer als een braef ſoldaet,
In 't glinſt'rende geſternt' verberghtze haer hoofd en kruyne,
En in een ſluijer draeghtze een heldere bazuyne,
Wiens wind is enckel lof, trompet, wiens hel geruys
Vult vande ſchoone Zon het een en 't ander huys:
't Hooveerdigh weeffel van haer ſleepkeurs die zoo gloryt
Met 's vyands onderlage is bloedigh gehiſtoryt,
De Ryckdom. Met benden, met tropheen, en ringen: met de voet
Zy duyzend Koningen vertr'ende zuchten doet.
De Ryckdom magmen prat niet wyd van hier zien brommen,
Met Plutoos, Rheaes, en Vrouw Thetis haer rykdommen:
Een laeckens held're glans bedeckt haer lichaem houd,
Robynſcherp, en geſtijft van ingeſlagen goud:
Haer rechte en ſlincker ſtort een bus, waer uyt geſtegen
Komt neerwaerts een Pactol', een blonden Englenregen,
Een glinſterende Taegh: haer knechts 't Geluck men heet.
Het Waecken, Spaerzaemheyd, en d'Arbeyd nat bezweet.

De Gezontheyd. Gezondheyd toont haer gins, geen rimp'len 't voorhoofd breken,
Haer oogh geen peerlen douwt, haer kaecken niet verbleecken?
Bly, levend, poezeligh, vertoontze een kinds gelaet,
Zy huppelt, danſt, en ſpringht, en vlieght waer datze gaet:
Des levens held're toorts blaeckt in haer vuyſt ten toone,
En d'heyl'ge vederbos des Phœnix overſchoone;

't Begin

't Begin haers keurs verſtreckt. en ziet aen d'ander zy' *De Wyſheyd.*
Komt ons de Wijſheyd met haer ſtatigh aenzicht by;
Die, op datze hoogh verzel de voetelooze vog'len
Van 't eeuwigh Paradijs, zijn aengehecht twee vlog'len:
Stil iſze van gebaer, haer gangh verzwaertze zeer,
Men zietze oon regelmaet en paſſer nimmermeer:
De ſpiegel van Nature, en haer zelf tot haer vordel
Hanght aen de ketenkens van haren rijcken gordel.
De Vorſt zijn oogen op haer ſchoonheyd ſlaende knap *Waerom Salomon de Glory niet uyt pickte.*
Waent ingelijft te zijn in 's Hemels borgerſchap:
Hy vind zich met den glans eens Paradijs beſloten,
En twyfelt wat hy zal uyt zoo veel goed'ren loten:
Ten leſten ſpreeckt hy dus: wat hebbe ick Heer gedaen
Om van uwe handen zoo veel eere, en goeds t'ontfa'en?
Ghy voorkomt mijn verdienſte, of liever bouwt uw eere
Als ghy mijn ſnoodheyd eert: o d'overhand is Heere
Een Keyzerlijck geſchenck, en niets en is zoo zoet
Dan datmen 's gramſchaps brand maekt dronken in het bloed?
Maer laes! vaeck volgen haer veel woe'nde razernijen,
En d'ouw gewoonte van bebloede moorderijen
Maeckt metter tijd gelijck d'onſtrenghſte Koningh ſchier
Een Tyger, felle Leeuw, Wildzwijn, of Pantherdier.
Die ſchijnt geluckigh die zijn vruchtb're kud' ziet zwillen,
En ſtelen Carmelus zijn groenende achterbillen;
Om wien een wijnrijck land en vruchtbaer korenaerd'
Doorploeght met yzer ſcherp oneynd'lijck teelt en baert:
Die vande Seres heeft de blonde en goudgeel ayren;
Het dierbaer ſchoon geſteent' van d'Arabiſche baren,
De Wouden Entidors, 't Ophiriſch goud daer by,
Van Sabba 't reuckwerck zoet, en Tyrus peltery.
Maer hoe'men ziet alſins waer Rijckdom ſtaet in't bloeijen *Noch de Rysdom.*
't Opmercken ſterven, en vermetelheyd meer groeijen:
De rijcke ſlaeft om 't goud, en wie nae God geaert
Zijn oogen en gemoed wil opſlaen Hemelwaert

Moet arm zijn inder daed, of arm zich toe gaen ſtellen:
En vreeze en rijckdom oock malkand'ren ſteeds verzellen.

Noch langh leven.

Langh leven waer mijn wenſch, mijns hertens luſt en wit,
Dat ick mijn zonen zaegh in 't derde en vierde lit:
Maer ick bezorgh my voor de rampſpo'en, die verbolgen
Gemeynelijcken dicht mijns levens langhheyd volgen:
Wie wel leeft leeft genoegh, want 's levens loop die kort
Is, nae der dagen tal niet afgemeten word,
Naer nae doorluchte da'en, en 't leven kort en ſterflijck
Is maer een oogenblick, een niet by 't onbederflijck.

Maer de Wyſheyd ten welcx aenzien de glory, rÿck-dom, en 't leven niet zyn.

Zulcx is de Wijſheyd niet, d'Eere acht zy als 't geſpoock
Eens winds, die licht vervlieght, het leven enckel roock,
De ſcepter eenen tack van maſthout kleyn van weerden,
De peerlen zand en gruys, het goud maer ſlijm der eerden:
Zy is een ſpiegel Gods, een blixem die ontgaet
Den donderkogel van zijn Goddelijck gelaet:
Een heyl'ge inſtortinge oock des milden Hemels, nimmer
De ſchoonheyd is gebluſt haers voorhoofds klaer van ſchim-
Altijd haer ſelf gelijck, zy niet alleen zoo net (mer,
Een zelfde ſpoor vervolght, maer houd een zelfde tred:
Gezondheyd buyten haer, Eer, Rijckdom in 't gemeene
My dry venynen waer. de wijſheyd is 't alleene
Die van alle and're go'en magh ſtrecken zonderlingh
Haer leydsvrouw, wercktuygh, born, cieraet, en matigingh.

Salomons gebed om de Wÿſheyd te verwerven.

Brenghtze o God! voor den dagh, laetze o God! my ver-
Een bedgenoot altijd, op dat ick ſteeds mach lecken (ſtrecken
Den zoeten geur, die vloeyt uyt haren heyl'gen mond,
Datze in het vyerſchaer my verzelſchap t'allerſtond,
En ick noch kinds en teer, met haren ſtaf beſchudden
In vette weyden mag d'Abrahamijtſche kudden,
Oneyndelijcke kud', iae kudde die gewis
Een trouwen herder van den Hemel weerdigh is.
Heer geeftze my, ick quijn, ick flaeuwe, of zoo ick leve
Ick heylge vuyrvliege in haer vlamme leve en zweve,

En

En nieuwe zomeruyl, te ſtout in 't licht gheſmoock
Van hare lampkens ick myn vlercxkens te'er verſchroock.
Houd daer,ick ſchenckze u zeght d'onſterfelijcken Vorſte
Vermids geen ander liefd brand in uw ed'le borſte,
Ick wil dat ghy bezit, als tot een toegift veyl
Gezondheyd, Ryckdom, Eer, en overvloed van heyl,
Terwijl ghy dient dees' Maegd, in mynen dienſt u bouwe:
Oon eerſleep magh niet tre'en zoo welgeboren Vrouwe.

God vergunze hem, en te gelijck oock d'andere goederen.

Als Salomon ontwaeckt, hy merckelycken ziet
Dat de gematigheyd van s'lichaems dampen niet
Veroorzaeckt in zyn geeſt een droom zoo wonderbaerlijck;
Maer 't afgezette beeld van d'hand eens Engels waerlyck:
Want zaligh hem oon kunſt de kunſten ſtaen ter hand,
Geleertheyd zonder moeyte; een ongemeyn verſtand
Zijn doen verguld: hy vlieght om hoogh, en gaet doorzoecken
Van 's weerelds ingewand de diepte, en donckere hoecken.

'T ghevolgh van deze heylige droom, en weldadiheyd Gods.

De raedzels van 't gewijd pampier zyn hem gemeyn,
En daeghlycx zyn geſpraecke; en zyn diepzinnigh breyn
Van weynigh woorden, die de Goddelycke veeren
Beſchreven, zoude eerlangh veel boecken ons ſtofferen.
Geleerd'lyck hy de Zon oon vreeze ſterven ziet:
De dwalinge onverdwaelt der ſterren hy beſpied:
Hy weet of 't is Nature, of Engel, die de ronde
Met een dryvouwde Keer doet op een tyd en ſtonde:
Of Phebus licht van zijn, de Maen van anders vuyr.
Of d'Herbſt de Zomer, Lent, en Winter koud en ſtuyr
Der Zonnen kind'ren zijn: en van wat roock zoo verre
Om hoogh de Locht ontſteeckt een langhgehayrde ſterre:
Wat polſſen ſtijf van dreun wind teelen ſlincx en krom:
Wat vuyr'ge pennen dat de blixems dragen om:
Wat breydel d'Oceaen dwinght binnen zijne palen;
Of hy gehoorzaemt 't licht met zyn gehoornde ſtralen?
Of 't zweet'righ kuſſen des verliefden Hemels friſch
Der peerlen Vader, en der oeſt'ren bruyg'om is:

Uytnemende beſchrijvinge van Salomons wijſheyt ten aenzien vande Godlycke en natuurlycke Philoſophie ofte wijſgeerigheyd.

Of 't waer is dat hy droef de ſlymige ons uytzondert,
De blinckende als hy lacht, de bleecke teelt als 't dondert:
Of 't vochtigh Element 't gryze Amber teelt gewis,
Of datmen 't vette dreck zal achten van een viſch.
Kenniſſe van d' Antipathia ofte ſtrydigheyd van verſcheyden dingen.
Hy weet waeromme d'aerde is vaſt rond, oon begintſel,
Des weerelds middelpunt, en der naturen bintzel:
Hy kanze meten, en verſtaet noch, of hy 't zagh,
Hoe doch de Coloquint met zulcken oordeel magh
Uytpicken 't witte vocht in duyſt're, en donckere ad'ren,
't Elleborum het Zwart: de Rha het groen vergad'ren:
En of zulcx toegaet in ons zwack, en teeder lyf
Of halende tot zich, of iagende uyt heel ſtyf.
Kort om, der planten kracht hy kend die groot en teeder
Natuure in wezen houd van d'Hyſoop tot den Ceder.
Hy weet waerom de tand der bytwolfs droef van aerd
't Peerd groote ſnelheyd geeſt, en oock zyn ſpoor verzwaert:
Hoe in een oogenblick Hyena 's Teven blaffen
In 't naerd'ren met haer ſchaeuw behend weet af te ſchaffen:
Hoe 't komt dat d'Elephant verhit door 's gramſchaps vlam
Getemt word, als hem naeckt de ruyghgevlieſde Ram:
Hoe 't komt dat d'Alderhoogſt' vryt d'Adeler voor 't ſling'ren
Des blixems, die hy ſchiet met gloeijendige ving'ren:
Waerom de Zeegans oock haer eijers groot van ſchel
Broeyt met haer pooten uyt heel heet en breed van vel,
En zonder tonge ſchreeuwt, geteugelt aen haer vlercken,
Zoo zy nae wenſch niet kan de zoute velden mercken.
Hy weet of uyt een damp ontſtaet de keyzelſteen,
Of uyt gekoockte ſlym: geleerd'lyck geeſt hy re'en
Of van 't quickzilver, of van zwavel de Metalen
Ontſtaen, of van een ſap gedickt door 's winters dralen,
En reyn geveeght door d'hitte: of van een aſſigh vocht,
Of dat hy die 't gewoel der dicke baren wrocht,
Het Hemel Keyzerryck, de bontgeſpickelde eerde
Gelyckmenze uyttreckt nu, almachtigh die formeerde.

Hy

Hy weet waerom de deughd des held'ren Iaſpis helpt
Den bloedenden, en 't bloed behendighlyken ſtelpt;
De Saphir heelt 't gezicht, de Topaes zal beſtrijen
Vrouw Venus; d' Amethiſt dien God wien 't veyl wil vlijen,
En hoe 't zich toedraeght dat jeloers de Diamant
Zich tegen des Magneets behende dieſſtal kant.
Getalen, maet, en toon zyn geeſt weet 't achterhalen,
En d'effenmatigheyd der lyven met haer talen:
En vanden Nectar zat die d'Hemel ſtort altyd
De bye heeft d'honigh op zyn lippen gekonfyt.
Maer hy omhelſt geenſins des ſpieg'lings bloote aenmercking
Met zulcken yver als de nutzame bewerckingh,
Noch draeght het ſnat'ren van een weetzucht zoo veel gunſt,
Noch d'hovaert eens Sophiſts, als deze brave kunſt
Die veſtight eenen ſtaet, het heyligh roer kan vaten.
En met eenſtemmigheyd voe'n hooge en leege ſtaten.
Voor al hy 't recht niet krenckt, der wetten kracht hy verght, *Salomon handhaeft de Gerechtigheyd.*
En als d'uytſtekenſt' van 't hoogh Pyreneeſch gebergt'
Zyn voorhoofd hy verklaert, en 't hoofd ſteeckt inde lochten,
Verſmaed ſlaghregens, 't ys, de winden, en de tochten:
De ſtormen hy belacht, en braef worpt boven dien
Des donders hovaerdy ter neder voor zyn knien.
Oon vlecke draeght hy zich onbuyghlyck vonniswyzer;
Noch niemands gunſt ontruckt zyn vuyſt het wrekende yzer,
Noch haet en wettet niet; de gunſten hy vertreed;
Met zyne voeten hy 's volcx vreeze en tranen kneed.
's Gouds ſtralen nimmermeer doen ſchemeren zyn oogen;
Noch vind zich met een wolck van onkund niet betogen.
Zyn ſpraeck word een geheym geacht van minſt en meeſt,
En uyt 's lands wetten hy ſcherpzinnigh treckt den geeſt.
In zaeck van twyfel ſpitſt hy zich op 's dingers perten
Omzichtigh, en ontleed der loozer pleyters herten.
Van zyn geboorten dagh geen vyftien oegſten noyt *Aenmerckelyk voorbeeld van zyne*
Verſchudden haer perruyck met goud ſchoon opgetoyt,

wijſheyd in't ſtuck vande bedieninge des gerechts, verhaelt inde heylige hiſtorie 1 Kon 3

Als hy geluckigh ſcheyde, en wijſ'lijck uyt koſt voeren
't Vermaerde Pleytgeſchil van twee doorſlepen hoeren.
Laes aerde! d'eerſte zeght, is 't mooghlijck dat gebelght
Ghy berſtende van ſpijt niet levendigh verzwelght
Dit vuyl afgrijſ'lijck wijf? Heer Koningh, is het mooghlijck
Dat uytgaende om beſtaen een ſtuck zoo ongedooghlijck
Zy ſchaemt'loos uwen troon derf naed'ren met bedrogh,
Niet om quijtſcheldingh, maer om aen te klagen noch?
Die Stiefmoer vande ſlaep van ſpyze en wijn vertreden
Heeft haren zoon verſmacht den ioncxſten nacht geleden,
Doen vindende hem yſkoud oon pols en roeringh, let,
Erghliſtelijcken leght hem fijntjens in mijn bed,
Nam 't mijn we'er inde plaetſe. houd daer, o ouw ſlaepbye!
O meer als eerlooze! houd, o zaed van baſtardye!
Uw prye neemt, houd daer, en geeft my mijn gerief,
Mijn hoop, mijn tydverdrijf, mijn herteken: mijn lief.
O bitter avontuur! o zeldzaem kerckendiefte!
Dit kleyn fraey Engelken ghy kuſſen nae beliefte!
Hy zoetert lachen om uw ſtaem'lende gebaer,
En zich verwerren in uw vuyl uw luyzigh hayr:
Dit poppeken de vreughd doen in uw ziel opryzen,
En groot geworden uw wanſchapen ouwdheyd ſpyzen:
Maer ick ocharme! helaes! heb voor myn lot alleen
Den laſt van 't zwanger gaen, en 's barens herde ween,
Het ſchudden van zyn wiegh, van 's waters muſc' de luchten,
En van zyn kinds geſchrey de moey'lycke geruchten.
O onder ſterflycke ick d'ellendighſte in 't verdriet!
O kinderlooze moe'r! ach! dat uwe handen niet
Zyn met een mes voorzien als 't hert met razernyen!
Neen eer ick zal dien ſmaed zoo wederweerdigh lyen
Wil ick deeſ' teeve doon, en fellyck eer beſtaen
Haer boezem woe'nde met myn hand te randen aen.
Dus antwoord d'ander: ha wolvin! ha heetſt' der teven!
He! wie geloofde oyt dat een brooſheyd zoo doordreven

Den

Den wyn verzelde : indien Gods ooge u niet vervaert,
Vreeſt 's Konings wack're geeſt noch die zyn plaets bewaert.
't Vernoeght u niet dat ghy my aentyght door uw booſheyd,
Doortraptheyd, dronckenſchap, moord meyneed,en eerlooſ-
Ghy wilt my,maer vergeefs,ontnemen noch myn kind:(heyd,
Neen al te vaſt hem liefde in 's moeders ermen bind.
Hy rooft my 't leven die my rooft myn kind goedaerdigh.
Gerechten Davids zoon, die zyt als hy rechtvaerdigh,
Ick bidde dat uyt gunſt des gunſts die hy u eer
Bewees, doen hy we'er kinds met toegeneyghd gebeer
Uw tranen ſtilde, en met zijn tonge uyt groot begeeren
Van jonghs op u de ſpraeck gingh leeren fatzoeneren :
Of als bebloed en warm, en kuchende en begaen,
Hy keerde met den roof der Koningen verla'en,
U in zyn beuck'laer wieghde, u vrund'lijck liep omermen,
En ſchreijende hief u op zijn ſchouwder met zijn ermen :
Ghy greept zyn baerd en loeght, als ghy zaeght lachen ſtout
Een ander Salomon in 't helder vlammend goud
Van 't vaderlyck helmet, en bootſten honderd lachjes
Ter zyden 't pluymdonſt van zyn witte Reygerſchachjes
En met de baren van een pluym bedeckt, ghy doen
Een vogel ſcheent, die in een hage zinght in 't groen :
O ick bezweere u by den naem des hooghberomde
Bathſeba, die des nachts haer duyzendmalen kromde
Kout over uwe wiegh, en eer ghy d'uchtent kreeght
Haer tepel van wit bloed had honderdmael geleeght :
Die met 't bepeerlde goud uw hoofd gingh overwelven,
En leeft zorghvuldigh meer by u als by haer zelven :
O groote Koningh! ick bezweer u by al 't gunt
Hier 't heylighſt' word geſchat dat ghy my recht vergunt :
Dat zoo uw goedheyd laes ! te hinderlyck myn zaecke,
Van myn ontfangen leet vergunnen wil geen wraecke,
Ten minſten neemt my niet 't geen my Natuyr met ſmert
Gaf buyten uwe jonſt : ontruckt my niet myn hert :

Ontvreemt, met oorlof, my myn bloed niet: daerbeneven
Maeckt ons niet kinderloos geduurende 's kinds leven.
Terwijl met roepen zy 't den Koningh maecken moe,
Myn is het kind, 't is myn, ghy lieght, 't behoort my toe:
Het volck reede half geschift is; d'een nae 's herten oordeel.
Dees' Vrouw draegt,d'ander wyst het ander wijf te voordeel.
Gelijck twee tuysschers op een speelberd, op goe hoop,
Kasteelen, Wyngaerds, land vertrouwen 's teerlinghs loop:
Een strijdige begeerte ontroert al d'ommestand'ren,
D'een d'eene gunstigh is, en d'ander draeght den and'ren,
En elck door vreeze en hoop gedreven nae als voor,
Ontstelt 't bewegen van 't bedriegelyck yvoor.
De Koningh dut alleen, en zyn wyze ooren hoorden
Geen ongelyckheyd in gehuyl, geklagh, en woorden.
'sKinds aenzicht aengemerckt,ten teeckent noch ten wroeght
D'een meer als d'ander niet:noch 's Rechters geest vernoeght
Word, zoomen overslaet haer jaren vergeleken?
Duttende, vind hy zich van waertuygh oock versteken,
Daernae spreeckt hy aldus:maer 't schynt een droom en praet,
Als Rechters vlytigheyd alle onderzoeck ontstaet,
Moet yet aenmerck'lijcx uyt Natuurens schoot behend'lijck
Geput zyn toevlucht zyn, of zich behelpen end'lyck
Met 's pijnbancx strengigheyd: nu 't moederlijck gemoed
Een vast gezet is van Nature mild en goed,
En nimmermeer Nature haer strenger stelt ten toone
Dan in 't geen leydende is een Moeder in haer Zoone:
Daer op gelijck ontwaeckt: tsa, zeght hy, 't zweerd gewet!
Tsa dat u 't kind nu toegedeylt werd juyst en net!
'T recht en medoogentheyd verplaetst laet elders zwerven,
De billijckheyd niet duld dat een 't zal heel be-erven.
O herd geschil! daer ziet de Rechter in 't besluyt
Haers herten heym'lyckheen elck kenbaer breken uyt:
'T momaenzicht is gelicht: haer tonge flaeuw van krachten
Met een oprechte wensch geeft antwoord hun gedachten.

De valſche Moeder zeght: 't geſchiede, ick wilt, houd daer,
Rechtveerdigh deylt 't gebeent', zyn nag'len, en zyn hayr.
Och deylet niet, ick geef, zeght d'ander, u te voren
Mijn recht, vervloeckte vrouw! daer neemt mijn uytverkoren
Kleyn kind in uw bezit, noch liever ick 't voor dy
Houd levende, en geheel, als dood ontleed voor my.
De Koningh zeght 't hoort u, die 't barende hebt verkregen,
'T hoort u toe door mijn recht, en moederlijck bewegen.
  Gelijck een zelve Mijn' nu voortbrengt met het goud
Veel goed Chryſocolon, en zilver menighvoud,
Eens rijckdoms rijcke ſchat, een ongelooflijcke eere
Verzelt van Davids zoon de wijſheyd meer en meere.
Te water hy gebied, hy heerſcht te lande ontzien.
Wel hondert kroonen flucx zijn tulband manſchap bien.
Sidon, de zee des Nijls naeſt aen zijn grenzen palen:
Voor hem de vochte Euphraet zijn hoornen leegh laet dalen.
Peru in zijn treſoor vloeyt rijck'lijck zoomen zeyd.
Te Sion 't goud als zand gemeyn voor elck een leyd,
De Peerle als Keyzelſteen, en heel Iudeen in vreden
Alſins vloeyt in een zee zoo 't ſchijnt van zaligheden.
Elck zonder afgunſt leeſt, en zonder Krijghſgerucht
Zijns wijnſtocx troſſen, en zyns vijghbooms zoete vrucht.
Hy overvloeyt van als, niet op dat hy nae wenſche
Van menſch worde een vuyl zwijn, maer Engel van een men-(ſche,
D'onſterflycke tot lof, die, daer hy hier noch leeſt,
Van 't Hemelſche vermaeck hem reede een voorſmaeck geeſt.
  'T welrieckende gerucht van 's Koninghs heerlijckheden,
Ryckdom, ſchoontalligheyd zich gaet alom verſpreden.
De Tyriers willigh hem als bondgenoot ontfa'en.
Zijn zoonſchap Pharo zoeckt. de nabuyr bid hem aen
Niet min als d'onderzaet, en 't vuyr zyns ooghs met yle
Ontſteeckt der Jonffren bloem op d'oev'ren vanden Nyle.
  Wat maeckty Salomon, ocharmen! ziet uw geeſt
Niet dat dees' bruyloft u een ſtrick is en geen feeſt:

God voeght noch Rijckdom en glorie by Salomons wijſheyd.

Zijn gerucht word over al verſpreyd.

Tegen Salomons houwelijcx aenzoec in Egypten.

Een Hymen gefchaeckeerd van ongelycke willen,
En voor 't onfterflyck zaed recht doodlycke gefchillen:
Dat d'os en d'ezel in een zelve juck gepaert
Niet voeghlyck ploegen om de korendragende aerd'.
Wie met een heydens bloed zich echt'lyck gaet verzellen
Doet eebreuck voor den Heer. 't geloof wil altyd hellen,
't Vereyfcht een hulpe, en geen bekoorfter meer om haer
Van 't Eerfte wercktuygh van den ouden Logenaer,
Noch gift dat dood'lyck in uw bed light heet van minne,
En d'ongodvruchtigheyd u blaeft ten lippen inne.
Groot Koningh die ghy van den vloed des Nyls ontleent
Geen vleefch is van u vleefch, geen been van uw gebeent',
't Is een uytheemfch gebeente, een ribb' van woefte onvrije,
Een lid geheel verrot van Pharoos lazerije.

Ontfchuldiginge hier van.

Maer zuldy zeggen: hoe? alree de fchoone Bruyt
Van d'Afgodifche Nyl 't bevleckt gewaed trock uyt,
In 't wit haer çieren gaet, d'onnoozelheyd omgorden,
En door 't geloove is nu Abrahams zaed geworden:
Zulcx ftemmen wy licht toe, en d'heyl'ge fchoonheyds çier
Waer van zy 't beelde draeght, my lichtelycken hier
Doet hellen aen die kant: maer ducht ick of verflimde
Haer eerfleep al uw hof, dat God op u vergrimde,
D'onfterflijcke die niet wil dulden datmen flincx
Gaet mengen Ifacx bloed met 't bloed eens vreemdelincx.

Poëtelijcke befchryvinge vande vermaecklijcke lufthof waer uyt de Minneguytjes voortkomen, die 't herte van Salomon en Pharonida Dochter des Egytifchen Konings quetzen.

Recht onder d'Evenaer d'aenminnige Natuure
Befprenght een aerdigh bofch dat boomgroent t'aller ure,
Daer door het gantfche jaer de Mey in 't groene ftaet
Die met zijn verwe alom 't fchoon veld tapyten gaet.
d'Aaerd' lacht hier overal, en hoe men meer wil buygen
De bloemen fchoon gefternt te meer zy levend' juygen.
't Groeyt hier al zonder moeyte, of is 't door arbeyds pijn,
De zoete Zephyr zal alleen de bouwheer zijn.
De Zuydwind botfter niet, en d'hagel nae langh dreygen
't Onfterflijck wout niet fnoeyt. de rechte Palm in 't neygen
Kuft

Kuſt vrundelijck zyn bruyt. de Planeboom aldaer
Al ſchuyfelende vrijt zijn Weergae 't gantſche jaer.
De Popelier aenbied zijn dienſt den Popelieren.
De kromme Olm word omhelſt van Wijngaerd goedertieren.
't Veyl kleeft aen d'Eycken dicht, en 't groeyt en 't leefter al,
En 't worter al geteelt Vrouw Cypris te geval.
De Waen poortwachterſſe is, en hoed met groote ſtoutheyd
De poort voor Gierigheyd, Zorge, en verſtorven Oudheyd,
Zooze op 't gebloeyt poortael van't groenende huys niet heen
Uyt achteloofheyd werpt het pacxken vande re'en:
Doch wel onthaeltze hier in de bloode ſtoutigheden,
Schoontaligheyds gebaer, de vleijende gebeden,
De gramſchap haeſt gebluſt, de tranen haeſt we'er droogh,
Behende dievery, 't vertwijff'len, lachende oogh,
De ſlappe ledigheyt, de welluſt in haer bloeijen,
Wien d'heyl'ge Nectar men welrieckend' ziet ontvloeijen.
'tGerabraeckt waecken,d'hoop van's vuyr'gen wenſch geniet,
d'Onſterfelijcke ſpyze, het aengenaem verdriet,
't Ontbondene verlof, en overdaeds niet achten,
De tooverlieden, en de zoete minneklachten.
De telgh verladen van het balſem druppende hout
Steeds onder 't neſt'len trilt der liefdekens veelvoud: (tergen
De Schoonheyd legt: Luſt broeyt: d'Hertstochten door 't veel
Des brands,'t gebroedſel kipt van dees'Pygmeeſche dwergen.
't Een light in 't eywit noch, en 't ander leeft al vlugh:
Een ander tot een wiegh ſtreckt 's moeders lieven rugh:
Een ander ſtoppelhayrt: een ander leerlingh jeughdigh
Van tack in tack, van hage in hage wiſpelt vreughdigh.
't Een in eens app'laers ſchaeuw zacht dobbedobt en ſlaet,
En van zijn ermen ne'er zijn koker hangen laet,
Die vuyr'ge damp uytbraeckt: en op een Muſchken teder
Proeft 't ander zynen boogh die Reuzen velt ter neder.
Lijmſtricken 't ander ſpant voor 't Cijſken met een zwinck,
Voor 't zoet Kanariken, en voor den ſnatervinck.

Ziet ziet hoe ſtille deeſ' hanghvleughlende te byſter
De vog'len nopen gaen. diedwers beſchrijt een Lyſter:
Die vliegen doet een Paeuw: die een Faiſant ment fraey:
Die noopt een blancke Zwaen: die jaeght een Papegaey:
Die leyd vaſt aerzelinghs het Duyf ken glad van kuyve.
Die draeijen doet rondom een wilde Ringelduyve.
Ziet hoe een bende van deeſ' Pottertjens te gaer
De gulde Witjens jaeght zoo dertel hier en daer,
't Een met een roozetack wil vangen 't zomeruyltjen,
Die met zijn handjes te'er, een ander met een tuyltjen:
't Gehoornde vogelken ontſliptze, en loert een vlaegh
Met lichte ſprongh op ſprongh der minneboefjes laegh.
Mijn buyſjens, Cypris roept, wegh met deeſ' malle mijntjes,
Want voor een zomeruyl mijn kleyntjes! mooghdy fijntjes
Doen ſneuvelen ter ne'er een dertel Venuskind,
Gehoornde Cupidoos genoegh men alſins vind.
  Twee Tweelingen daer op. wiens gulde minneflitzen
In 't Koninghlijcke bloed ſlechts weecken hare ſpitzen:
Tza broeder, zeggen zy, dat onze hand inder yl
In deeſ' twee herten elck gae ſchieten eenen pyl:
De daed zoo ſnel gaet als 't gevlerckte woord zijn gangen.
Zy doen een keer twee dry om zoo de vlucht t'erlangen:
't Gepluymde vlercxken elck klep klep beweeght en zwaeyt
Den krinck gekarmozijnt tot drymael, ingezaeyt
Hier't goud, daer't Hemelsblaeuw. 't een na Judeen gaet pogen
En 't ander ſpoed nae 't ſtrand des Nyls hoogh opgetogen.
De Vorſtinne van Egypten word bevangen met de minne des Konings van Iudea.
Ziet Pharoos Dochter doen haers tyds bragaet en eer,
Haer vlechten ſtreelde, die ter aerden golfden ne'er,
En in een kleyn vertreck, gevloert met geele platen,
De geeſtige hand van dry kunſtjoffren ſtond gelaten.
Met 't we'erzijds honderdmael getande palmhout daer
De locken ploeghde d'een van haer uytvloeijende hayr,
En d'ander overſtorte haer guldene perruycken
Met eenen Nectarſtroom zachtglijend', zoet om ruycken:

De

De derde nu met naeld, nu met een vinger e'el
Frizeert en nopt en krolt en kronckelt een goed deel,
En d'ander watertze hier en daer nae d'ouw gewoonheyd,
En ſmalende op de kunſt verheerlijcken haer ſchoonheyd:
Als dezer Tweelinghs een met 't ſchut dat vuyrigh blaeckt
In zwaluwen geſtalt daer ſnellijck binnen raeckt,
En op haer boezem loſt, 'k en weet niet hoe, de veugel
Schalk 't goude booghſken dat ſchool onder ſlincker vleugel
De Maeghd zeght ick hebt wech, 'k hebt inde lenden ach!
Maer als zy by haer bloed noch geen lidteecken zagh,
Neen 't is geen wonde ocharm! ick wedde, zegtze al droever,
Dat ſlapende op de kant van 't naeſte beecxkens oever
Een Adder boos van aerd in mynen boezem gle:
Zy pickt my in mijn herte. o reyckt my hand op ſte,
Brenght my flucx beddewaerts, eens yzigh vuyrs vernielen
Een heete yſkegel is de quelgeeſt myner zielen.
Hoe vele gals helaes! o wicht te fel en bits
Met uwen honingh menght u invergifte flits!
De Maeghd die op 't vermael der velden plagh te weijen,
Te lachen, ſpringen, en te danſſen met haer Reijen
Liefde d'eenzaemheyd, is droef, en by haer zelven ſtom,
Steent, mymert, en verzucht, en weet niet eens waerom.
De rijckdom, 't prat geweld der Naelden opgetogen
Haer ſtelt der Jebuſeen bolwercken naeckt voor oogen.
In 't Kriſtalijn des Nyls verſchijnt haer de Jordaen,
In Memphis Solyme, en ſteeds t'elcken weder aen
Haer hand bootſt op 't ſtramijn van zelf en ongeboden
't Beeld en ſchoon voorhoofd van de Vorſt en Prins der Joden:
Dien, als hy voorſlagh vaſt van d'heyl'ge Tempel maeckt,
Iuyſt op een zelve tijd het ander Tweelingh raeckt,
De pijl hecht in 't gebeent', de ramp zit in zijn a'ren:
De ſlaep doet niet in ſlaep zijn zoete ſmerten varen,
Pharonide is zijn hert, Pharonide is alleen
d'Eenige ſtoffe van zijn hooge wonderre'en,

Salomon van lieſt op Pharonida Princeſſe van Egypten.

Hy voed een burgerkrygh in zyn gemoed van binnen.
Nu rijst d'alziende Zon om 's aerdrijcx lyst te winnen,
Nu stichtze 's middaghs brand, nu rustze in schaduw frisch,
Maer zyne min steeds op haer heete middagh is.
Hy temt zyn peerden als voorheen niet zoo vermetel,
Hy leest noch schrijft. noch klimt op zynen Rechters zetel
Om hooren 's weduws klacht, noch zorgh voor 't hofgezin,
Hy steld geen wet meer hy ontfanghtze vande Min.

Zijn Gezanten verzoeckenze en verwervenze hen tot een Vrouwe.

Gezanten die bera'en dees feeste gaet betrachten,
Met tafereelen noch met ringen wilt bevrachten
Uw koets, de schrand're Min heeft langh 't afzetsel zoet
Gesneden met zyn schicht in 't diepst' van haer gemoed;
D'een steeds in d'ander leeft, zy hebben, zeldzaem perten
Verwisselt tegen een elkanders vuyrige herten;
Veel min genoegens 't hert vind in als buyten haer,
Maer 't wenscht met zynen gast te huwen 't lyf te gaer.
'tGebeurt wel haest, deMaegd men uyt de prangende ermen
Haers Moeders ruckt en treckt, die al beroert gaet kermen
En blyde is te gelijck, en schreyende en ontsteld
De Vader, oude stock, dus haer vertreck verzelt:
Myn kind, myn zoete zorgh, Osiris leyde uw wegen,
De loijende Isis brenge uw huys eerlangh den zegen
Eens guldene geslachts, en met uw dagen nu
De kuysche liefde groey van Salomon en u. (menschen

Haer vertreck van Egypten, en reyze na Iudea.

Vrouw, maeghd, kind, jongh en oud, gezonde en krancke
Van toornen volgen haer met wencken en goe wenschen.
De stille Nyl woeld min als hy wel anders doet,
Het zuyden streckt schips wind, en onwind voor den vloed.
Haer, voetzool 't land alsins welrieckende doet schynen:
Haer ooge vruchtbaer maeckt d'Arabische woestynen.
't Is Idumeër feeste; alsins men al den dagh
Niet dan kromhoornen hoort, gepyp en trommel-slagh.
Als mieren krielet volck bekranst te veldwaerts inne,
En juyght en roept: veel heyls! veel heyls de Koninginne!

O datze

O datze een loot gelijck, dien d'overschaeuwde voet
Van een te weeldigh hout bleeckverwigh treuren doet,
Maer van een zoeter wind haer elders op laet queken,
En trotz haer ruyghte doet ten blonden Hemel steken:
't Lacht t'haerwaerts al daer in nieuwe aerd' zy willigh tiert,
En met gulde app'len zy den gantschen lusthof çiert.

Van 't rijcke Sion men kan straten zien noch raecken. *Haer komste. te Ierusalem*
't Bene'enste is getapijt met ruyghgehayrt schaerlaecken,
De zyden zijn van zy, 't borduursel onbevleckt
Die voor de stralen van te heeten zon bedeckt.
Men dringht, men stoeyt te hoop. een thy van menschen heden
Volght golvende alsins nae de Maget aengebeden.
De Joffren worpen van de daecken even zeer
Op haer we'erlichtende hooft een bloemenregen ne'er,
Jeloers dat t'elcken niet haers kaecxkens tweelinghroozen.
Die roozen schande aendoen die van naturen blozen.

Ten lesten komt ons hier der vorsten eere en pracht, *'t Ontmoeten van Salomon en haer.*
Dees' twee Gelieven, als ter maenden halver dracht
De klare Zon en Maen malkand'ren hel beloncken,
En worpen min'lijck toe d'een d'ander duyzend voncken.
Zy zijn te ga'er gelijck schoon, jeughdigh, groen, en bly,
Gelijck in aerdigheyd, en wie niet van nae by
Noch huyf, noch mutze ziet, haer gulden hoofden çieren,
Waent zijn Adonisen, of 't zijn twee Venus dieren.

Uyt vreeze beven ree dees' leerlinghs vande min. *Teeckenen van haer onderlinge liefde.*
Haer eerste ontmoeten schijnt t'ontstellen hert en zin.
De zoete bernkool die inwendigh broeyt midsdezen
Schiet roode vlammen door haer teder Vrouw'lijck wezen,
Haer tonge stamelt, en haer starende oogen stil
Een schaemzaem lamper schijnt uyt schaemt' bedecken wil.

O prachtige Hymen! maer waer voerdy my om hooge?
Ben ick reede heydensch niet ontrent die zael'ge boge
Daer hooge, en leeger Goon, en mindre bly van geest
Maeltyden, sprongen om, op Thetis bruyloftsfeest?

Haer Bruyloftsmael volmaecktelijck in weynige veerzen beschreven.

Van 't Idumeesche land Juppyn de groote hier onder
Zyn lichte voeten treed den vuyr'ge, en heeten donder,
Verlieſt zyn Majeſteyt door 't lachende gelaet,
Van Koningh hov'lingh word, van Vorſt een onderzaet,
Den kleynſten heel gelijck, en evenwel te meere
Blinckt op zyn aengezicht al ſteeds de veynzende eere.
Meer als een Phebus hier, meer als een Muſa licht
Op 't gulde booghſken ſpringht, en 't lieflijck maetgedicht,
Zoo aerdigh dat by nae Arcadiſche, en pylaren
Opſpringen op 't gedreun van zangh en ſoete ſnaren.
Veel Junoos ſchouw ick hier, en veel Minerven aen,
En veel Dianen, die in looze ſtricken va'en
Wel duyzend Heeren, na dat rijckdoms luſt en liefde,
Of eer of ſchoonheyds brand haer 't herte quetſte en griefde.
Veel aerdige Hebens, en meer als een Chiron hier
Om dienſt begaen, ontrent de bedden goedertier
Den Nectar ſchaffen op. de diſch ontfanght met belgen
De ſchot'len die gebeeld d'Ambroſia verzwelgen.
Wel honderd Marſſen hier oon bloetdorſt op de been.
Wel honderd Hermens voe'n thien duyzend vrolijckhe'en.
Thien thien Oreades, Pans, Satyrs narriſch vlijen
Zich aen te ſtellen thien thien zotte mommerijen:
Want ick en weet niet hoe Gods knechten in 't gemeen
Inzuypen 't zoet vergif van woeſte uytheemſche ze'en.

Verbreedinge vande brave kuyſche, en heylige dans.

Van zoo veel beelden daer een ander zich aen quyten
Magh, en die çieren met zyn heerlycke tapyten,
Ick onder 't tydverdrijf wil kiezen eenen dans
Die met wijszoet vermaeck zy vergeſelſchapt gants,
Kuyſche heyl'ge defte dans, dans daer ick my hertgrondigh
Aen Sal'mons grootheyd, en myn Muſa me' bezondigh.

De zale daer 't geſchied, is de wereld, langhs wiens muren 't welck de Hemelen

De leck're ſchot'len nu gelicht nae 't dralen langh,
De dans vanght aen te gaen, in 't wyde en ruym bevangh
Eens zaels, die klaer, die rond, Auguſtiſch altemale
Te recht men noemen magh des weerelds groote zale.

O welcken

O welcken wellust ! te zien hupp'len zy' aen zy'
In 't rond, langhs hooge muur, een bende Vrouwen bly
En helden, haer oogh licht als Pharus blinckt in 't duyster,
Haer lijf geçiert is met klinckanten schoon van luyster !
't En is geen aers'len, maer een glydingh zoet van pas,
Eenstemmigheyd haer toom is, zy gaen even ras,
d'Een luystert na den gangh des and'ren juyst en even,
Die 't ziet waent datze van een geest zijn voortgedreven.
Al snellen zy men zou 't noch zeggen, noch vermoe'n:
Zy posten, tusschen thien thien duyst schre' endieze doen
Een schre' zy rugwaerts gaen: d'een ronde doenze op d'ander,
En vruchtbaer loncken zy in 't loopen op malkander.
In 't midden vande vloer zich sluijerwijs verspreed
Een Hemelsblaeuwe riem, gemarbelt langh en breed
Met beelden, daer met vlam betogen wy aenschouwen
En danssen zien te hoop vyf Heeren, en twee Vrouwen.

zijn. men deze dans ziet der Hemelsche lichamen of sterren die eenen tred hebben in volkomenheyd afgemeten.

Hier danst een ouwde Stock met zynen mantel langh,
En bruyngraeuw, stijf omgord met een blaeuwe Adderslangh
Die knaeght haer krunckelsteert, en kunstelijck ick spoore
Ruyt, vyerkruyd, en komijn, alruyn, en mandragore
Voortskruypen in zijn kleed, waerin geschildert zijn
Nae 't leven het Kameel, de Beyr, den Ezel, 't Zwijn: (hier,
De wackre vogel-Kraen luyd schreeuwt met veel geschals
En Paeuw zijn steert opsteeckt: hy draeghter tot een halsçier
Een groote Cornalijn, daer 's kunst'naers yzer dicht
Den tijd in sne met zijn dryvoudigh aengezicht.
Zijn treden zijn gewis, zijn aenzicht nors van 't veynzen,
Zijn lichaem is wel hier maer elders zijn gepeynzen.

De Zodiack of dweersrië, inde welcke met uytnemende geschicktheyd treden de zeven Planeten, de vijf Heeren zyn Saturnus, Jupiter, Mars, de Zon, en Mercurius, de twee Vrouwen Venus, en de Maen.

d'Heer Zadock gaeter met een gangh kloeck, gaeuw, en
Braef is hy, vro, en hupsch: op zynen styven rugh (vlugh,
Een zydenkleed wiens verwe op 't blancke tin wil trecken
Met groote ploijen zich en vouwen uyt gaet strecken,
Gebeeld met eeckel, ayr, met lely, violet,
Olijf, mirobalaen: geboort, en rond omzet

Nae Saturnus noemt hy Jupiter.

Met Aernen droef van pluym, met heerlijcke Faiſanten,
En met geiuckte toornverſchuddende Elephanten,
Bezaeyt met Eſmerald, en Diamant ſcherp oock,
En hoogh, en leegh doorvuyrt met zoete geur en roock.

Mars. De derde op 't zelve pleyn verhaeſt noch meer beneden
Van zijn Soldaetſche dans de woeſte Krijghsmans treden.
't Gelaet is enckel vuyr, en menigh Iaſpis ſchoon,
En menige Amethiſt, op d'appel klaer ten toon (teenen
Van zijn krom ſlaghzweerd blinckt: van hoofdſcheel tot den
Blaeuwt het gereten ſtael om 't moedigh lichaem heenen,
't Goud op zijn beuck'laer vlamt, wiens rand alom vergult,
Met Peerden ſnel te voet, èn Wolven is gebrult:
En d'ommeloop des ſchilds geçiert is en beladen
Met 't loofwerck van Euphorb', en Scammonye bladen.

Venus. Wie zydy Schoone die met 't vuyr uws ooghs ſteeckt aen
Den Hemel, en de locht, en d'aerde, en d'Ocèaen?
O aller ſchoonen Schoonſte uw zelven ons wilt mellen:
Wien Tortel, Muſſche, en Duyf, by nacht by daegh verzellen
Met groote eerbiedigheyd: wiens gulden vlechthayr blinckt,
Dat met roo roozen, thijm, en mijrten is omringht:
Die eene Ceſtes gord welrieckende om uw lenden,
Daer aerdigh neſt'len in der Minneguytjens benden:
Om wiens gewaed een boord van veel granaten loopt,
Gezoomt met klaer Berijl, met Saphir toegeknoopt:
Wiens voet verkleynende in 't verklaert gewelf der ſterren
Nu volght der danſſers Vorſt, nu voordanſt we'er van verren:

Mercurius. Zijt ghy 't o Schoone! niet, die met een kuyſchzoet vuyr
Onze eegaes herten in een hert ſmolt en natuyr?
En deze die dy volght met aengename ſtappen,
Dede hy behend niet die ſchoontalige boodſchappen?
O ziet wat vreemder dracht! zijn mantel kaeckelbont
Geboort met beecxkens van quickzilver ſchijnt in 't rond,
En elcke ſtreep die door 't ſchaerlaecken men ziet zwieren
Streckt tot een vlock aen 't eynde Agaetſteen, of Porphieren.

Een

Een koppel honden vaſt vervolgen hier den Das:
Daer we'er den loozen Vos : daer 't Geytken ſnel en ras:
De Leeuwerck, Nachtegael, en 't Cijſken ongevangen
Gebootſt op 't ſchijngeboomt, de vlercken latende hangen,
Haer keel ſchynt zwellen doen, en met zoet veldgeſchrey
Al quinckelerend' te beſchamen den ſchalmey.
D'eerdroock, de Pimpernel, en Peterçelyblaren
Beſchaeuwt 't gevlochten loof van zijn gekrunckelde hayren.
Hy keert, hy draeyt, hy is vrypoſtigh net beſprackt.
Veel kleyne kringen in zyn groote ronde hy maeckt:
Zyn geſchaeckeerde loop zich hier en gins gaet ſpreeden,
En noch verzelt een maet deze ongeregeltheden.

De Zon en de Maen vertoonende in de aerde Salomon en Pharonida: Chriſtus en zyn Kercke in den Hemel.

Ruymbaen o yders walgh! onheylige aen een kant,
Noch lot noch deel hebtge aen deze heyl'ge wellufts brand:
Maer zuyv're zielen komt, doorſnyd ghy vry 't gedrange,
Tza wint de voorplaets, dat dit Paer verzade eerlange,
Ons oogh met haer gelaet, dat overſchoone Paer:
Alleen alleen de feeſt word aengeſteld om haer,
O'k zieze dicht hier by, help God! wat fackel lichter!
Ick kanze dulden niet, o eerſte klaerheyds ſtichter!
O Zonne vande Zon! helaes! de punten hier
Wat van uw ſtralen koelt, en matight wat uw vyer:
Met uytgeſtorte glans uw zuſter gaet verraſſchen.
't Is uyt met my, ick kan niet meer, ick keer tot aſſchen.
O zael'ge We'ergaen! nu 't met oorlof niet kan ſchien
Uw bevrunde aengezicht oon hinder aen te zien,
Duld dat ick uwen dans, uws çieraets gulde ſtucken,
En zoete woorden in myn dichten uyt magh drucken.

De Maen, Pharonida, de Kercke.

De Koningin haer hayr (hayr waer van diſtileert
Steeds friſſchen dauw) draeght in veel krollen gefrizeert:
D'een vloeyt ten voeten ne'er in held're loxkens, d'ander
Ryſt met langh peerleſnoer gebonden aen malkander.
Haer keurs damaſt is met een zilv're frangien zoom,
Geloofwerckt rijck'lijck met het zilver van een ſtroom,

Met

Met maenkruyd,met kouwoerde heel uytheemſch gaergewe-
En met het Dier vermaelt dat by de locht moet leven. (ven,
Wat wildy Muſa met een errenſtigh pinceel
In 't breede afmaalen al haer ſchoonheyd in 't geheel:
Van al de ſchoonheyd , glans , gunſt , rijckdom uytgeſcheijen
Daer d'Hemel me beſchonck den huppelenden Reijen
Zy moeder is alleen , en als een kriſtalijn
Den dansaenſchouw'ren zy'r afiond den wederſchijn.
De Zon, Salomon, Chriſtus. Een hoed geweven gaer van bloemen die wel gaeijen ,
Citroenen , ayren , en Clytjen die ſteeds draeyen ,
En met Robijn borduurt , Balais, en Chryſolijt
Bekroont 't ſtraelworpende hoofd des Bruydegoms altijd.
Zijn geſaffraende kraegh tot ſpelwerck heeft wel honderd
Karbonck'len rood als vuyr. de balſem uytgezondert ,
De Ceder , de Kanneel , de Lauwer rijck gebeeld
Elck met haer rancken çiert zijn ploijen opgeſtreelt.
Sterren van de Zodiaeck. De witgevlerckte Zwaen hem toeiuyght met vermaecken
Een nieuwe lofzangh op zijns mantels gulde laecken.
De Phœnix hier zijn neſt en grafſté bouwen wil.
Uyt 't nat rijſt 't met pantſier gewapent Crocodil.
De Maeijer zwert gebra'en Zeyn graven haeſt ontvielen ,
En ſnelle vreeze hem flucx ent vleug'len aen zijn hielen.
De felle Leeuw worpt vuyr en vlam uyt d'oogen beus ,
En flingerſteertende hy door backhuys , muyl en neus
Zijn gramſchap eyſlijck ſlijpt , en d'ad'ren gaet ontſpannen
Om een welrieckent roth van Panthers aen te rannen :
Als iuyſt de braven Haen met purp're vederbos
Zijn trotze kop verçiert : een kuyf half peerſch , en ros ,
En half vergult men op zijn kruyn hoogh uyt ziet ſteken ,
En langhs zijn ſtyve borſt , met ſpick'len bont beſtreken ,
Een roode baerd vloeyt : in zijn geelgroen oogen leyt
De ſchrick gelegert , en zijn leden zijn beſpreyt
Met ongeſponnen goud : zijn korte beck zich krommet :
Zijn voet geſpoort in 't tre'en gelijck een krijgſman brommet:

Zijn

Zijn groote ſteert zich in twee welfde tacken tackt:
Met vleugelruyſſchen hy zijn lenden ribbezackt:
Hy zinght, zoo 't ſchijnt, en met zijn byzijn en trotz brallen
Hy vande ſtercke Leeuw de kuyf en moed doet vallen.
Dees zalige Eegaen met een welbedreven ſpoor
Nu hupp'len achterwaert, nu zylinghs, nu we'er voor:
Zy danſſen zoo het ſchijnt d'Hiſpaniſche pavane,
En nochtans nimmer men haer lieve dans ziet gane
Uyt 's gordels krinck, die met geſternde Dieren breed
En wijd vermaelt, alſins 't plavyſel onderſcheet.
Als d'ed'le Bruydegom na Siloos bergh gaet wand'ren
Ontluycken duyſtderley ſchoon bloemen elck voor and'ren:
Als hy d'Olijf bergh groet, hy, waer zijn lichte tre
Oock loopt, duyſt vlocxkens laet van nevel rijn en ſnee:
Want 't glinſt'righ vloerſel met zijn aerzelen geſlagen
d'Ontruſte wevertre'en gelijck is in de dagen,
Nu kuſſen zich deez' twee, nu aerſ'lingh zy we'er gaen,
En zien malkand'ren nu bedroeft, nu lachende aen,
Nu voorwaerts, nu ter zy', met ongelijcke gangen.
De Koninghlijcke Maeghd men merck'lijck ziet ontfangen
Verand'ringe in 't kriſtal haers voorhoofds ſchoon verjonght,
Nae mate haer 't helder ooge haers Bruydegoms belonckt:
Dat zooder hindernis komt plotslijck tuſſchen beyde
De twee gelief kens, word zy droef, als ofze ſchreyde,
Het ſchijnt al ofze ſtorf, haer helder oogh gaet uyt,
Zo werckt kuyſch heyl'ge brand in zoo verheven Bruyt,
Maer dit 's ten aenzien van haer maetzangh niets met allen,
Haer Engelen geluyd zy houwen met bevallen
Met zorghbetoover luyt, viool, en voetgelicht,
En houden dus geſpraeck met lief lijck maetgedicht.
O klaergeooghde Maeghd! wat zydy ſchoon te achten,
Mijn lief, hoe lieve ick u, mijn Duyfken wit van ſchachten!
O God! hoe lieve ick u, ach 'k ben my zelfs niet meer,
Ick ſterve om u, mijn lief, om u verryze ick we'er,

Beweginge van Zon en Maen.

Haer naer-d'ren en ver-vremden.

Anagogiſche en heylige toeeygeninge van 't naerderen van Zon en Maen, tot het houwelijck van Salomon en Pharonida beeld van de eckt, en het

geestelyck gespraecke tusschen Christus en de Kercke, beschreven in dit schoon boeck genaemt het lied der lieden.

Wat zydy schoon in 't oogh! hoe lieve ick u, mijn herte!
Al waeckende ick bezwijm, ick flaeuwe, ick stort met smerte
Door 't stralen uws gezichts, en slapende evenwel
Voel waecken in mijn schoot mijn zuur en zoet gequel.
  Wat stort uw zoete p'ruyck voor reucken mijn Vrundinne:
Watte Amber, Wieroock stort uw zoeten adem inne
Twee fyne purp'redra'en! wat myrre zoo veelvoud
Ontvloeyt uw ving'ren die gereept zijn met schoon goud!
  Mijn Vrund, hoe zoet is my de reuck van uw geruchten:
Wat stort uw zoete locht al heym'lijck zoete luchten
In mijn ontsteken borst! en watten honingh niet
Ontvloeyt uw soete keel, die beeck en gulde vliet!
  Mijn bloem, een lely, roos mids in 't gebloemt gekropen,
Een rooze, een lely is, d'een toe en d'ander open:
Dees' bloeme met mijn hand ick d'eerste afplucken wil,
Die riecken, kussen, in mijn boezem steken stil.
  Als d'App'laer ghy, mijn Lief, zijt onder d'andre boomen,
En vrucht, en bloezem hebt ghy uyt een stam bekomen:
De vrucht ick smaecken wil, de bloezem riecken ach!
En in uw koele schaeuw gaen leg'ren nacht en dagh.
  Den schoonen avondstond terwijl met haer azuyren
Koetswagen sleept een schaer van kleyne en mind're vuyren,
De willekomme slaep doet d'oef'ningh wijcken drae,
En de bene'enste Bruyt volght 's Hemels Venus nae.

Salomon zijn houwelijck geeyndight hebbende bouwde het huys des Heeren.

  Deze Hymen uytgeviert, geen and're worm den Koningh
En knaegt, noch droomt niet el als aen des Heeren wooningh,
Zijn schatkist open staet, geen onkost hy en schouwt,
En 's kunst'naers zinnen hy verlet, en bezigh houd.
  Wel thien duyst handen men flucx zweeten ziet en ylen,
In alle besschen men slechts hamers hoort en bylen,
En d'hayrge toppen nu van d'heyl'ge Libanus
Nae 't water rollen om op Sion stygen flus:

Levende vertooninge der gener die aen

Men snijt in balck en deel de bosschen met de zage:
Het groote steengebergt vast krimt van daegh te dage,

Met

Met bytels hamers de Steenhouwer eermen 't meent
Doorſnuffelt 't ſtyf gedarmt' van 't Hemel-hoogh geſteent':
Hy venſtert een geberght dat ryſt nae boven yſ'lijck,
En temt flucx den porphier van d'eeuwen onverbryſ'lijck,
D'een de gebacken ſteen doorkloven heeft met vyer,
En d'ander die begraeft in een diepe afgrond hier,
Den marbel gepolyſt met kunſtige handen veerdigh, (digh:
Ja marbel 't voorhoofd van 't gebouw eens Koninghs weer-
Dees' houwt een pylers kop: een bult die met zyn hand:
Een tegenbult verzoet dees: die een voet-vierkant:
Dees' maeckt een hanebalck: die een beſchot ter zyden:
Dees' ſchaeft de delen glad: die gaetze kunſtigh ſnyden,
Bezielt doo ced'ren, en met 't ſchett'ren van een hout
Gebeeren ſtemmen weckt, en zuchten menighvoud.
En and'ren met 't begryp van d'heyl'ge muur gerezen
Doen met haer ſtout bedrijf den Hemel zelve vreezen:
Men werckt met luſt, noch klaeght de kunſtenaer altyd
Dat in midzomer hem den dagh te haeſt ontglyd.

zoo treflijcken werck bezigh waren.

De druyvenlezers zoo al zingende uyt genuchten
Met 't ſnoeymes kromgebeckt afſnoeyen Bacchus vruchten
In 't vaetjen zoet van reuck: en troſſen gaeuw en vlugh
Haers handgifts zware laſt met kromgebogen rugh,
En tot de lenden in de moſtkuyp neergeſtegen
Al hupp'lend' vloeyen doen een purp're druyven-regen.
Men ploegt d'onluſt te ſpijt, 't werck zietmen ſpo'en met luſt,
Wie 't ſmorgens heeft gezien, wanneer de Zonne ruſt
Erkent hoe 't groeyt: d'alwyze en ingoede Heer der Heeren
Aen dezen arbeyd ſchijnt zich zelf te willen keeren,
En 'ſnachts te wercken als een zoete ruſt op 't bed
Der metzers zeen'wen en gebeenten houd verlet.

Gelyckeniſſe uyt beeldende huer blyſchap.

Groot Koningh van waer quam dat Reuzen-hert gekropen
Van zoo veel bergen tot een lichaem op te hoopen?
Met watte wagens, met wat ſtercke rollen dan
Men dees' vierkanten lomp zoo wyd verſlepen kan?

De volmaeckt heyd van zoodanigen werck.

Wat krommer vaſtigheyd van opgehangen bogen
Ten bonten wolcken draeght dat pack hoogh opgetogen?

Zijn uytnementheyd van buyten.

Indien op 't buytenwerck ick met myn oogen let,
De Metſ'laer heeft gevoeght den kant des ſteens zoo net
Dat zoo hy zyn gebouw niet kaeckelbont de' ſchynen,
Met Syriſche Allebaſt en herde Serpentynen,
Met honderd gadingen van Marber vaſt en klaer
Men waende of d'heele muur een enckel vierkant waer.

En van binnen.

Zoo 't binnenwerck wy zien, het buytenſt' wy verfoeijen:
Een ryckdom men alſins uytmuntende hier ziet gloeijen,
De wanden, 't vloerſel, en de zolders opgebouwt
Met Ced'ren zyn beplackt, de Ced'ren we'er met goud,
En al de plaeſteringh met loof gevoert van binnen
Met bloemwerck wild kouwoerd en lodder Cherubinnen.
Van d'heylige çierſels ick gewagh doe noch vermaen
Die in weerdije verr' 't gebouw te boven gaen:
De kunſt de ſtoffe antwoord, de ſtof 't gebruyck te wonder.
O Kunſtenaer volmaeckt! ghy bootſte uw werck byzonder

Dit huys verbeeld de Weereld onderſcheyden in dry deelen, godlijck, hemelſch en aerdſch, waer in zich vertoont de wijſheyd Godes.

Nae 's werrelds Ide, en zoo als voormaels ongefeylt
In loten dryderley de weereld wierd gedeylt,
En dat d'Almachtige hand des Heeren ſchiep volkomen
Een Aerdſch, een Hemelſch, een heel Godlyck uytgenomen:
Met bloemen, vog'len, en met beeſten çierend' 't eerſt,
Met fack'len 't ander, en met deughden 't alderveerſt':
Als God aen 't ſchild'ren, met ſchoon blaeuw de baren krulde,
De velden groende alom, en 't krom gewelf vergulde:
Als hy 't geſteente ſchonck zyn verwen licht van ſtrael,
De bloemen ſpickelde, en gaf glanſſen aen 't Metael.
Beeldſnijende, doorwrocht de ſtroncken en de bla'ren
Der planten met zoo veel fraey beelden dra'en en aren,
En Gieter bootſte ons noch zoo veel gedaenten hier
Van poſten ſnel gewieckt, veel viſch, en menigh dier.

Het Godlijck is het heyligh der heyligen.

In dryen deyldy noch dit Godthuys drymael heyligh:
't Een 't alderheylighſt is, daer niemand wandelt veyligh

Als

Als God, de Cherub, en hy die Stadhouder trotz,
Is van Melchiſedech ware eeuwigh zone Gods.
Het binnenſte poortael is ſlechts voor den Leviten,
Die helder Zon op Zon toeworpen d'Iſra'liten,
De ſtralen van haer leere, en met 's wets honighſap
Haer voedende ingelyft zyn 's Hemels borgerſchap.
Het voorpoortael ghy ſchickt voor die ick minder reken,
Voor 't leeghgezeten volck, en d'algemeyne leken,
En werckman ondermenght, ghy alſins wonder zoet
Appelles, Phedrus kunſt, en Miron bloeijen doet.

Het Hemelſche is het binnenſte poortael der Prieſteren en Levyten.

Het aerdſche is het voorportael des volcx.

Dit ſtael u zoo behaeght, dat ghy daer nae gaet maecken
Uws Goddelycken geeſts langhdurige nachtwaecken:
Uw boeck gemarbert ryck met ſpreucken in Gods tael
Men ryckelycken magh toeeyg'nen 't voorpoortael,
Dewyl het ons verzorght d'huyswetten noch op heden,
Byzond're leeringen, en burgerlycke zeden:
En dat de ſtralen die hy uytſchiet overhoop
Vaſt oogen meerendeels op 't menſchelyck beloop.

Salomon ſchildert het aerdſche af in zyne ſpreucken.

In 't binnenſte poortael de Predicker wil ſchynen
(Die met zyn voeten kne'ende al wat de menſch met pynen
Vergaert van aengenaem goed koſt'lyck ſchoon en dier)
In 's Hemels herberge ons te voeren wyd van hier,
En roepende: ydelheyd, gans ydel 's weerelds zegen,
Al 's menſchen heyl is in de vreeze Gods gelegen.

In de Predicker het Hemelſche.

'tGeheymſte is dit gezangh daer met verborgen ſpel
Aen 's weerelds Koningh ghy gaet houwen Iſraël:
Daer ghy we'erſchallen doet 't zoet bruyloftslied alreede
Van Chriſtus, en zyn Kerck: daer d'heyl'ge ziele in vrede
Geſpraecke houd met haer God, de locht hoort met 't gebed,
In 't vuyr zyns ſtralende ooghs haer loutert reyn en net,
Zyn min geniet, en in zyn heyligh bed gerieflijck
Den mond der liefden zelfs magh kuſſen zoet en lieflijck.

In 't Lied der Lieden het heylige der heyligen.

O God! zeght Salomon, nae dat hy heeft voltoyt
Des Heeren Huys, groot God! die my bevolen oyt

Inwydinge des Tempels en Salomons

gebed tot God, genomen uyt het 1. boeck der Koningen cap. 8.

Den bouw liet uws Paleys, helaes maeckt my, o Heere!
Daer levend' steen af, weckt in Davids zaed zijn eere.
Oneynd'lijck Koningh, die behelst d'oneynd'lijckheyd,
Monarch die in uw throon zit nae uw Majesteyt,
In d'afgrond nae gerecht, alom nae uw vermogen:
O Vader herberght hier om ons uw hulp te toogen:
Maght zijn in twijffel zaeck zoo spoeyt u tot den eed,
Ontwerret dezen knoop, straft strengelijck en wreed
De stoute meyneed oock, en maeckt niet datmen zondigh
U voortaen houde en acht onwetende en onkondigh.
Verliest de boom zijn blos, zoo hagels d'ackren slaen,
Zoo d'ayren yl en leegh, zoo ons verwaeyde graen
Ons honger zeggen toe, zoo met veel ys're banden
Ghy sluyt van 's Hemels sprong de poorten met uwe handen,
En wy ootmoedigh 't oogh slaen op dit Huys alleen,
Zoo hoort, Almachtigh Godt, verhoort doch ons gebe'en.
Zoo wy gevangen in uytheemsche landen kermen,
Zoo ons in krijgh bezwijckt 't geluck, het hert, en d'ermen,
En wy ootmoedigh 't oogh slaen op dit Huys alleen,
Zoo hoort, almachtigh God, verhoort doch ons gebe'en.
Zoo uwer wond'ren faem den vremdelingh hier wencken
Om hooren uw geheym, u t'off'ren zijn geschencken,
En in dit Huys zijn knien te krommen nae bene'en,
Zoo hoort, Almachtigh God, verhoort doch zijn gebe'en,
Verhoort van d'Hemel hem, en trekt door weldoens koorden
In uw gewyde Kerck oost, westen, zuyden, noorden.

Salomons alom vermaerde wijsheyd betreckt de Koninginne van Saba om hem te komen zien en hooren.

'tUytmuntende verstand van Isacx Koningh is
Zoo held'ren tortze dat vergeefs men die gewis
Met onkunde overstulpt: zijn licht zich alsins toogen
Gaet, en zijn blixemstrael straelt licht glinsterigh in d'oogen
Des geens die wijs den toom van 't burgerlijck beleed
Der teere Arabers met haer hand te mennen weet:
Die binnen Saba heerscht, daer steedsche lentens teelen
Den Wieroock zoet van reuck, den Myrre, en roo Kaneelen,

Daer

Daer ydermans kantoor eens Koninghs ſchat inhoud,
De vaten zilver zijn, de bedſpon louter goud,
Met uytgelezen ſteen de muur bekleed oon breucken,
Met ſtricken ingewrocht, afbeeldingen, en ſpreucken:
En nochtans zoo veel heyls, en grootshe'en laetze ſtaen
Om komen Salomon zijn ze'en te mercken aen,
Zijn leeringh leenen 't oor, zijn Stad bezien met vreughden,
De ſchole des geloofs, en vaſte burght der Deughden.

Ghy die 't oogh toeſluyt voor dees' groote klaerheyd meeſt
Die in onze eeuwen blinckt, wiens aengeklopte geeſt
Voor dolingen vermuſt de Waerheyd uyt gaet ſluyten,
Die langhzaem nacht en dagh klopt aen uw poorten buyten,
En die om op te doen u niet eens keert noch wend,
Om met God ſpreken: en zijn dobbel teſtament:
Hoe vreeſdy niet dat dees' Prinçes ten jonghſten dage
Van groote ondanckbaerheyd en traegheyd u verklage?
Die Vrouwe, die Monarche, en Heydene met luſt
De welluſten verſmaed, haer goud, en zoete ruſt:
Dweerſt met veel moeyte en koſt en met langdurigh zwieren
Een wegh belegert van ſtruyckroovers, en van dieren,
En and'ren Hemel gaet bezoecken met de wenſch
Om eenmael mond aen mond te ſpreken met een menſch.

Deze Koninginne verdoemt de valſche Chriſtenen.

Zy quiſt geen tijd, maer gaet beſchouwen al verwondert
De trotze ſchoonheid van Gods Tempel uytgezondert,
De bollewercken van veel Steden hoogh nae eyſch,
Een uytgelezen troon, een prachtigh trots Paleys:
Wiens muren koſt'lijck zijn, en d'huysraet noch veel rijcker:
't Getal der knechten zijn rijck Hof çiert ſtatelijcker,
Meer haer geſchiktheyd noch: men hoorter geen gerucht.
Elck vanden haren op zijn ampt let heel beducht:
En zoo als te gelijck den duym geroert het leven
Den zenuwſnaerkens kan van een Quiterne geven,
En om verrijcken noch zijn tooverigh gezangh
Verweckt een middelbare, een hooge, een leege klangh:

De vrucht die zy geniet van deze hare reyze na Jeruſalem.

Met een woord, Salomon, met een gebeer, met wencken
Beroert de ſtoeten van zyn knechten, die gedencken
Heel gaeuw aen haren plicht: elck neemt zyn les in acht,
En yder gaet gekleed met een byzond're dracht.

Zy grondeert de wijsheyd van Salomon met zware geſchillen die hy ontknoopt.

Eer zy vertrock van haer welrieckende Eylands kuſte
Met zware raedſelen haer dees' Prinçes toeruſte,
Beluſt den Koningh met verwerde vragen knap
t'Ontmoeten, om te zien zyn groote wetenſchap.
Ziet welcken Oedipus! de Voorſpraeck, die ervaren
Voor 't vyerſchaer heeft by nae verſleten al zijn jaren,
En eyndigt niet zoo haeſt, een twyfel langh bepleyt, (ſcheyd,
Die 't ouwd gebruyck haeſt wijſt, of 's lands gewoonheyd
Of geeſtigh hy ontknoopt dees' Gordiaenſche ſtricken,
Ziet door dees' nachten heen, en ſpeelt alle oogenblicken
Met twyfelingen, die eer zweeten d'een met pijn
Een dapper School-Sophiſt, Druydes, of Bramijn:
En wetende dat hoe een goed zich uytbreyd ſtyver
Hoe 't altyd grooter word, 't geloove hy vol van yver
Haer in te ſcherpen tracht, en gaet nae wenſch gemeyn
Haer maecken 't koſt'lyck goed van zyn gezegent breyn.

Daer beneven onderwijſt hy de Koninginne in de kenniſſe des waren Gods.

Hoe zeer beklage ik u, afgodiſch volck, die zotlyck
Goud, Zilver, hout, ſpreeckt hy, en kalck aenbid beſpotlyck,
En door de ſchynre'en laes! der Magi onderrecht
Zoo vele packen hebt den menſchen opgeleght:
Daer is, Mevrouwe, een God, een hooghſte, een ongeboren,
Een Vorſt van d'Eeuwigheyd, zelf d'Eeuwigheyd verkoren,
Oneynd'lijck, afgeſche'en van als, in allen doch,
Beginſſ'len aenvangh, en 't eynd van alle eynden noch,
Der lichten ſchoonſte licht, der wezens hooghſte wezen,
Der machten zuyv're daed, der daden macht geprezen,
Oorzaeck van allen oock, alziender, goedheyds zee,
Des levens leven, en het meyr des ſchoonheyds me',
Onoverwinnelijck, en ſterrenvooght bequame,
Die zelf eenvormigh vormt zoo veel geſtalten t'zame:

Een

Een zelve is 't een en God, wie d'Eenheyt lochent ziet
Maeckt Godlooze Atheist de Godheyd gants tot niet,
In Gode d'eenheyd staet, de Satan tweeheyd stichtet,
De groote weereld heeft een Zon maer die haer lichtet,
De kleyne maer een ziel, en beyds zy hebben een
Groot God in wezen een, in dryen onderscheen.
De le'en die wel gedeylt staen dit gesticht gelaten,
Dit lyf vervult met vre met we'erliefde en met maten,
Dees' welgeschickte Kerck met ryckdom ryck begift,
Deze uytgegoten kunst, en magh niet zyn geschift
Als met een zin, en hy maer van een Meester worden
Gedeylt, gelijck zijn werck een Meester houd in orden:
Want anders zoumen in slaghordeningen zaen
Wel honderd duyzend zien malkand'ren randen aen,
Een burgerlijcke krijgh zou 't aerdrijck onderhouwen,
En dees' beroerden Al zijn ondergangh flucx brouwen:
Dewijl van eeuwigheyd God is oneyndlijck dan,
En in zich meer als een eyndloosheyd vaten kan,
Vermids de macht van d'een geen mate stelt den and'ren,
Of eer zijn naem vernielt en wezen met malkand'ren:
Wat houd ghy heyd'nen dan als in 't gevangenhuys
D'oneyndlijcke bemuurt in een benaeuwde kluys?
Of waerom sluyt ghy hem in eenen stronck verachtlijck?
Of waerom schilderdy d'onzien'lijcke onbedachtlijck?
En waerom offerdy den drymael Hoogen meest
Al t'zamen vleeschlijcke eer, daer hy is zuyver geest,
  Maer, zeghtze, waerom dus gestut door onze wercken
Band ghy d'onsterflijckheyd in 't binnenste eender Kercken?
Besluyt hem in een Arck, en beest'lijcker hem voed
Met beestenvleesch, en niet met myrre en wieroock zoet?
  Dit Huys zoo heyligh als in schoonheyd uytgenomen
God, zeght hy, niet besluyt, maer wel de schaer der vromen
Die hem aenbid, en eert, en wanen niet ocharm!
Dat dien die d'Aerde neemt, en Hemel in zijn erm

Datter maer is, en meer niet zijn kan als een eenige God.

Dat deze eenige God is oneyndelijck, eeuwigh en onzienelijck.

Verblindheyd der heydenen.

Antwoorde der Koninginnen, van Salomon wederleyd.

Een kofferken vervaet, maer 't bond van durige eeuwen,
Het ſtatige verbond, dat d'afkomſt der Hebreeuwen
Met God den Heer verbind, de vrome aen 's vromen zaed,
En aerde, en Hemel met dees' plaets verknoopen gaet:

Korte verklaringe van de ware Gods dienſt voor en nae de komſte Meſſie.

Kort om onze offerhande, ons waſſchingen, ons ſmoken
Is geen verzierde dienſt zoo dickmael word geſproken:
God is d'inſteller, die ons innerlijck gemoed
In d'hoop zijns Zoons met al deze Elementen voed,
En zichtlijck ons hier mede aen d'offer doet gedencken
Die eens in Chriſtus bloed zal onze zonden drencken.
Komt komt o Heere dan, o eynder van de wet,
Groot Koningh, groot Propheet, Hooghprieſter onbeſmet,
Komt drymael Groote, komt, ons toevlucht die wy wenſchen,
Voorſpreker, en rantzoen, en Rechter aller menſchen,
Zoet ſlachtlam, ſtercke Leeuw, genezende Serpent,
Noodſcheydsman tuſſchen ons en d'Hemel in het end.
Komt komt o waerheyd, wit, en byſtand, en verlangen
Van onſen offer. o Meſſias! wilt aenvangen
In Sion te gebie'n, en inden geeſt ge-eert
Dees' booze weereld in een gulde tijd verkeert:
Dees' Koninginne aenveerd, en wilt als d'eerſt'lingh dulden
Van 's weerelds Koningen, leght op u onze ſchulden
Zoo wel dat wy ontkleed van Adams quaden aerd
Met d'heylige Eng'len in den Hemel zijn verklaert.

Verwonderinge der Koninginnen over Salomons wijsheyd.

Zeer nae flaeuwt de Vorſtin bezweken van verwond'ren,
En ſpreekt, Heer Koning, ſteeds in't vliegen, en ſtijf dond'ren
De Faem al grooter word, en ſnaterbeck in ſchijn
De Deughden grooter maeckt als zy wel daedlijck zijn:
En d'ed'le geeſten zijn gelijck de tafereelen
Die wel gedaen in 't oogh met meer verwond'ren ſpelen
Van verre als van naeby: maer zoo veel als voorwaer
Uwe eere elcx kroon verdooft blinckt uw deugd boven haer:
Uw lof oon weergae noch uws leernens prijs behindert,
En 't nydige Gerucht uws wijsheyds roem vermindert.

E Y N D E.

Op de aenkomste

van

De Koninginne van 't Zuyden te

HIERUSALEM.

KLINCKERT.

Y ziet wat schoonder Son verlaet de Zuyder palen,
Opheffende haer perruyck die op de Vorsten smaelt
Met steenen, daer Natuur op 't Goddelijcxst' me' praelt.
Wat yver perst haer doch zoo wyd te loopen dwalen?

Hoe nae is 't om een peerl noch aen haer kroon te halen?
Ach neen! de liefd die heeft haer ed'le borst gewond
Om smaken hoe den douw uyt 's wyzen Koninghs mond
Veel lieffelijcker vloeyt als honingh in de dalen.

Een Vrouwe, een Koninginne, en Heydene die komt
Beschaemen onzen roem, hoe schoon die is verblomt:
't Licht van dees goude lamp wischt met zijn groote klaerheyd

Al onzen luyster uyt, vermids wy zwaer gejockt,
Ons Christus wijsheyd noyt zo wyd heeft uytgelockt:
Dies derven wy het heyl van d'aengeboden waerheyd.

Door een is 't nu voldaen.

